LETO VI. ŠT. 28 (269) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 19. JULIJA 2001

NOVI GLAS

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

CENA 1500 LIR 0,77 €

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

AKTUALNOST NARODNEGA SVETA

Državnozborske in upravne volitve so za nami; poznamo seveda tudi njihove izide. Naš časnik in ostala zamejska glasila so o izidih obeh volitev že obširno pisala in jih obravnavala z različnih zornih kotov. Tokrat se k tej žgoči temi vračamo, ker se nam zdi, kako je koristno in celo nujno, da našo javnost opozorimo na nekatere aspekte, ki so po našem za Slovence v Italiji zdaleč najpomembnejši.

Izidi obeh volilnih preizkušenj so predvsem dokazali, kako se vodilni dejavniki naše manjšine dovolj ne zavedajo, da volitve potekajo po večinskem sistemu. To pomeni, da volilni boj praviloma poteka med dvema alternativnima taboroma. Iz tega izhaja, da mora naša narodna manjšina na volitvah nastopati v okviru enega izmed obeh taborov, saj je drugače že vnaprej izločena iz igre.

Na zadnjih volitvah se je manjšina sicer v veliki večini opredelila za tabor "Oljke", vendar uspeh ni bil v skladu s pričakovanji. Osnovna napaka je po našem predvsem to, da se manjšina ne predstavlja svojemu koalicijskemu partnerju enotna, temveč razdeljena na razne skupine in skupinice, ki so si celo med seboj v laseh (po našem zaradi oslove sence). Za italijanskega volilnega partnerja pa bi naša narodna manjšina prav gotovo bila mnogo bolj zanimiva in vabljiva, če bi se predstavila kot enoten blok, ki ima za seboj domala vse slovenske volilne upravičence.

Dokler ne bo v vseh potankostih znana vsebina tistega člena zaščitnega zakona, ki v silno ohlapni obliki govori o "olajšavah" za izvolitev naših manjšinskih predstavnikov v oba domova parlamenta, je pot, ki smo jo pravkar nakazali, še najtrdnejše jamstvo za dosego pozitivnega rezultata. Tudi ob tej priložnosti moramo seveda obžalovati, da je uradna italijanska politika, sklicujoč se na kvazipravne argumente, odločno zavrnila inštitucijo zajamčenega zastopstva, kot jo pozna npr. ustava republike Slovenije, tako da od prvih svobodnih volitev dalje sedita v državnem zboru v Ljubljani predstavnika italijanske in madžarske narodnostne skupnosti.

Res je, da je na ravni tako imenovane civilne družbe v zadnjih letih prišlo do tesnega sodelovanja in skupnega nastopanja velike večine naše narodnostne skupnosti. Pri tem mislimo na SSO in SKGZ. Vendar ta, četudi zelo pomemben in dragocen forum, nikakor ne more nadomestiti skupnega manjšinskega političnega telesa, kot bi npr. bil Narodni svet ali kaj drugega, saj ime ni važno. SKGZ in SSO že zato ne moreta biti tudi politično dejavna, ker je njuna naloga tudi ta, da upravljata znatna denarna sredstva, od katerih je v dobršni meri odvisen sam obstoj manjšinskih kulturnih, športnih in drugih organizacij. Vse to pa nikakor ni združljivo s politiko, ki je in mora biti predvsem skrb za občne koristi.

Kar smo napisali, ni sicer za narodne manjšine nič novega.

STRAN 2

DRAGO LEGIŠA

MISLI DNEVA

Odkar človeštvo misli, da je razsvetljeno, se ne zadovoljuje več z nazori o slepo delujočem naključju in temnih silah usode (...) Dokler ne vemo nič trdnega, se lahko pridružimo mnenju Alberta Einsteina, ki je rekel, da naključja ni. "Bog ne meče kock." Ali mnenju drugega velikega in modrega moža, Alberta Schweitzerja, ki je mislil isto s svojim izrekom, da je naključje "ime ljubega Boga, kadar hoče ostati nespoznan."

IGOR ŠENTJURC, OČETOVA DOMOVINA, ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA 2001

KONEC TEDNA V GENOVI

PRED VRHOM G8

JURIJ PALJK

Konec tedna bo torej v Genovi šlo zares, saj se bodo na vrhu G8 srečali najvišji predstavniki sedmih najbolj razvitih držav na svetu in Rusije. Rusijo so najbogatejše države sprejele v krog največjih predvsem zato, ker je bolje imeti močnega nasprotnika za prijatelja, saj bi sicer Rusija danes zagotovo ne spadala v krog najbolj razvitih držav sveta.

Dan za dnem sledimo pripravam na vrh osmih najbolj pomembnih držav na svetu predvsem zato, ker so priprave na srečanje v Genovi izjemno težke; Italija je sedaj tudi svoje državne meje zaprla, saj zanjo vsaj za nekaj tednov ne velja več schengenski sporazum in vse to samo zaradi protestnikov, ki jih poznamo bolje pod vzdevkom "ljudje iz Seattla". Gre za tiste mirovne in tudi nemirovne protestnike, ki so odločno proti globalizaciji, a predvsem zato, da bi svoje privilegije ohranili. V Genovi so zato uvedli ostre omejitvene ukrepe, saj si Berlusconijeva vlada gotovo ne želi divjih in razbijaških demonstracij, ki jih proti globalizaciji usmerjena gibanja sicer prirejajo povsod tam, kjer se zbirajo najbogatejši, da bi se med seboj dogovorili, kako naprej. V Genovi se je več kot sedemsto (!) takih gibanj povezalo med seboj v tako imenovani Genova no-global-social forum, ki naj bi koordiniral že itak preveč razvejane in večkrat med sabo tudi sprte nasprotnike globalizacije.

Analitiki primerjajo današnje nasprotnike globalizacije tistim, ki so nekoč nasprotovali uvedbi lokomotive in vlaka in so zato napadali lokomotive, a razvoja takratne industrializacije seveda niso mogli preprečiti. Kakorkoli že: globalizacija je tu in sloviti ameriški ekonomist Gaillbrath je imel prav, ko je že pred desetletji napovedal, da bo najbrž še sam učakal tak svet, v katerem bodo bogati še bolj bogati in revni še bolj revni. Prav to se namreč danes dogaja s pojavom globalizacije, kjer veljajo le zakoni svobodnega in največkrat divjega tržnega gospodarstva in stopa še politika v drugi plan. Prav to je eden največjih problemov vrha G8: kako v prihodnje poskrbeti, da bi svetovna politika lahko še kontrolirala ekonomsko svetovno rast, gospodarski razvoj in seveda tudi porazdelitev bogastva, ki ne bi smelo vse priti samo v roke že itak bogatih ljudi in držav.

Sveti oče Janez Pavel II. je bil jasen, ko je od udeležencev vrha G8 zahteval, naj prisluhnejo "kriku revnih ljudi in revnih držav, ki imajo prav tako kot drugi pravico do človeka dostojnega življenja, in je zato potrebno svetovne dobrine in bogastvo pravično razdeliti!"

Kako se bo to počelo, če se seveda sploh bo, je drugo vprašanje, ko pa vemo, da današnji borzni posredniki v svetu nočejo plačevati niti tako imenovane "Tobin tax, davka v znesku 0.25 odstotka na dohodek, ki ga prislužijo. Davek bi se imenoval po ameriškem Nobelovem nagrajencu za ekonomijo Tobinu, ki si je zamislil, da bi lahko tako dobljeni denar, pravzaprav gore denarja, uporabili v zdravstveno-varstvene in druge dobrodelne namene, predvsem pa kot pomoč revnim. Jasno je, da nihče od udeleženih na borzi o davku noče niti slišati, kot borzni posredovalci nočejo ljudem - se pravi nam - povedati, da osemdeset odstotkov denarja zaslužijo samo z menjavo denarja in ne z borznim posredovanjem, prodajo delnic. Bogati torej bogatijo, revni pa postajajo še revnejši.

Gotovo pa je najtežja naloga vrha G8 v Genovi v tem, da morajo evropske članice in Japonska prepričati ZDA in Kanado, naj nehata s prekomerno potrošnjo gorljive energije (premog, nafta) in naj se odločata za naravi prijaznejšo energijo. Kakšna naj ta bo, ne ve nihče. Gotovo pa na vrhu G8 ne bodo govorili o tem, zakaj so vsi tako pazljivo tiho, ker je razvitim pred kratkim uspelo prepričati Rusijo, da bo odslej ona shranjevala na ruskih tleh vse jedrske odpadke, ki nastajajo v ZDA in Evropi. Zaupati nedemokratični deželi vse svetovne jedrske odpadke, za mastne in prepotrebne dolarje seveda!, ni preveč demokratično, se vam ne zdi? Prav gotovo pa je zelo nevarno! O tem tudi protestniki ne bodo zinili besedice, kot ne bodo veliko govorili o revnih deželah, ker ne vedo, kaj bi z reveži, saj sami nimajo nobene rešitve zanje; če pa že kaj govorijo o nekem namišljenem rajskem svetu, kjer bi vsi tekali gor in dol po zelenih travah, so to bolj blodnje današnjih hipijev, ki so vsega presiti in protestirajo zlasti zato, da protestirajo, a sami svojega bogatsva z nikomer niso pripravljeni deliti!

Vrh G8 je resna stvar in samo upamo lahko, da bodo najbogatejši na njem našli vsaj kako rešitev tudi za manj srečne od nas! Njihovih težav zagotovo ne bodo rešili; že namera, ki bi pokazala, kako bi jih lahko, pa bi bila velika stvar!

(Na sliki: Palazzo Ducale v Genovi, kjer bodo potekala številna srečanja G8)

KAJ PA TRGOVSKI DOM?

Kot znano, je v besedilu zaščitnega zakona za slovensko manjšino tudi govor o vrnitvi kulturnih domov, ki jih je fašistični režim nasilno zasegel. To velja tudi za Trgovski dom v Gorici **(na sliki)**, ki ga je zasnoval znani arhitekt Maks Fabiani v začetku 20. stoletja. Goriški Slovenci smo tako že pred prvo svetovno vojno dobili svoj narodni dom v samem osrčju mesta. Ta dom je kasneje italijanski fašistični režim Slovencem nasilno odvzel. Po drugi svetovni vojni je nekaj časa spet delno služil svojemu namenu, z zopetnim prihodom Italije v Gorico pa spet padel v državno last. Zaščitni zakon za Slovence nam ga načelno vrača, a prav sedaj državna uprava, bolje finančna administracija, si ga spet in še bolj lasti. Toda: kaj potem sploh veljajo zakoni republike, če že zdaj, pred uresničevanjem zaščitnega zakona, si država cinično lasti našo nekdanjo lastnino?

Kulturno življenje goriških Slovencev zlasti v dobi pred prvo svetovno vojno ter hitro po njej je gotovo imelo v tem domu svoj idealni sedež. Petje, glasba, gledališče – vse to je bilo živo prisotno v tem kulturnem središču. To je palača, ki je prav v srcu Gorice pričala o slovenski prisotnosti v mestu.

Kar pade danes tako pekoče v oči, je dejstvo, da se prav v letu sprejetja zaščitnega zakona, ko še ni niti dokončno sestavljen predvideni paritetni odbor za določitev ozemeljske pristojnosti, pa že periferna pristojna državna oblast sporoča, da bo v tej stavbi še okrepljena državna prisotnost. Čemu še potem zaščitni zakon?! Ima ali nima sploh kake veljave? Kaj bo k temu rekel parlament, kaj dežela, ki bi sicer imela tu svoje pristojnosti?

ANDREJ BRATUŽ / STRAN 2

VSEBINA

02 Alojz Tul
NEGOTOVOST V MANJŠINI

02 Janez Povše
GENOVA NAJ POSTANE PRELOMNICA

02 Breda Susič
BLIŽNJI VZHOD: DIALOG SE NADALJUJE

03 Marko Tavčar / intervju
FABRIZIO POLOJAZ

06 Jurij Paljk
NEZNANI PISATELJ IGOR ŠENTJURC

09 Davorin Devetak
BOGATA POLETNA PONUDBA V MILJAH

11 Iva Koršič
LEPI POČITNIŠKI DNEVI SO SE IZTEKLI

13 Marjan Drobež
SPORAZUM O MEJI MED SLOVENIJO IN HRVAŠKO

14 Damjan Hlede
USTANOVLJENA DRŽAVNA CIVILNA SLUŽBA

15 OLYMPIA IN VAL ZDRUŽENA!

SVET OKROG NAS

NEGOTOVOST V MANJŠINI

ALOJZ TUL

Za sedanji letni čas bi bilo verjetno bolj primerno, če bi obravnavali kako bolj lahkotno snov, kot je problematika naše manjšinske skupnosti. Vendar je njeno sedanje stanje takšno, da ni nikdar dovolj nanjo opozarjati v upanju, da bo to vsaj delno pripomoglo k stvarnemu razreševanju vprašanj in težav, ki že ogrožajo temelje njenega naravnega in normalnega razvoja.

V prvi vrsti moramo tu načeti vprašanje uresničevanja zaščitnega zakona, ki je bil, kot znano, izglasovan v zadnjem trenutku tik pred razpustom italijanskega parlamenta in razpisom volitev za njegovo obnovitev. Kako so se volitve iztekle, je znano. Izvajanje zaščitnega zakona je tako prepuščeno tistim političnim silam, ki so mu v parlamentu nasprotovale. Zato lahko domnevamo, da ga bodo kljub pritiskom manjšine tolmačile restriktivno z vsemi posledicami, ki si jih s tem v zvezi predstavljamo.

Prva vidna negativna posledica odobritve zakona ob samem koncu zakonodajne dobe in z njo povezane levosredinske vlade je znana usoda Glasbene matice, ki bi morala postati avtonomna sekcija državnega konservatorija Tartini v Trstu. Da bi se to v rednem roku zgodilo, bi moralo prosvetno in zakladno ministrstvo že zdavnaj predvideti in ustrezno ukrepati. Tako pa do danes nihče ne ve, ali bo država lahko postorila vse potrebno za prevzem Glasbene matice v prihodnjem šolskem letu, ki se začne sredi septembra. Enako velja za dvojezični šolski center v Špetru v Benečiji, za katerega je predvideno podržavljanje in prevzem zadevnih finančnih bremen. Zato vlada glede teh dveh ustanov velika negotovost in se v manjšini pojavljajo dvomi in malodušje.

Postopek za ustanovitev paritetnega odbora, predvidenega po 3. členu zaščitnega zakona, se je komaj začel. Slovenski izvoljeni predstavniki v deželi Furlaniji-Julijski krajini so že izbrali svoj del zastopnikov, pravkar pa poteka postopek za imenovanje članov s strani Dežele. Nič ni pa znanega glede postopka za imenovanje članov omenjenega odbora s strani vlade. Potem bi morala slediti sama ustanovitev odbora in sestava pravilnika za njegovo delovanje. Ker poznamo ritem delovanja italijanske birokracije in diplomacije, ne moremo niti približno predvideti, kdaj se bo spravil v pogom celotni ustroj za uresničevanje določil zaščitnega zakona.

Kaže, da se vodilnim političnim silam, ki so sedaj na vladi in v večini pomembnejših krajevnih ustanov, ne mudi in si jemljejo čas, da izoblikujejo svoje stališče do naše manjšinske problematike. Zaenkrat jo ignorirajo, če so pa izzvane, da se opredelijo, nedolžno izjavljajo, da ne nasprotujejo manjšini in njenim pravicam. Na splošno se skušajo izogibati situacijam, ki bi navzven zanikale to njihovo tolerantnost. Ko so, recimo, nekateri pravkar izvoljeni slovenski svetovalci v rajonskih svetih tržaške občine na umestitveni seji spregovorili v slovenščini in zahtevali prevajalce oz. tolmače, desničarski pol ni reagiral z glasnim neodobravanjem, kot se je v večini primerov doslej dogajalo. Po drugi strani pa sta tako novi tržaški župan Dipiazza kot predsednik pokrajine Scoccimarro popolnoma obšla Slovence v svojih programskih izjavah, kakor da ne obstajajo oziroma niso sestavni del prebivalstva, katerega interese morata kot javna upravitelja spoštovati.

Deželni svet Furlanije-Julijske krajine se bo v kratkem lotil obravnave novega volilnega odbora za volitve deželnega sveta. Tako stranke večine kot opozicija oblikujejo svoja stališča do tega vprašanja, a iz dosedanjih njihovih izjav ni razvidno, da bi se katera od njih ukvarjala tudi z nujno uveljavitvijo demokratično priznane pravice do zajamčenega minimalnega zastopstva slovenske priznane manjšine. Tudi levo usmerjene stranke nimajo izdelanih stališč v tem pogledu, ker bi pač očitno hotele obdržati dosedanje pokroviteljstvo nad možnostjo izvolitev slovenskih kandidatov na svojih listah. Edinole stranka Slovenske skupnosti brezkompromisno zahteva zajamčeno zastopstvo po zgledu Slovenije in Hrvaške za predstavnike tamkajšnje italijanske in drugih manjšin. Le na ta način lahko avtonomno pride do izraza subjektiviteta slovenske manjšine, v nasprotnem primeru obstaja instrument za politično manipuliranje slovenskih volivcev.

To so bistveni in zelo stvarni problemi naše narodne skupnosti, ki poudarjeno prihajajo na dan zlasti po političnem zasuku na državni ravni v pomembnih krajevnih stvarnostih. Imamo vtis, da se manjšinski dejavniki trenutno prvenstveno ubadajo z reševanjem ustanov, ki so zašle v finančno krizo, nekatere Slovence pa v tem trenutku zaskrblja predvsem tako imenovana kriza na levici, mišljena tako na vsedržavni ravni kot krajevni in torej tudi v vrstah pripadnikov naše narodne skupnosti.

Kdo bo kdaj jasno izpostavil pereče aktualne in razvojne probleme naše manjšinske skupnosti, ki jih vsedržavne stranke gotovo ne bodo sprožile?

S 1. STRANI

AKTUALNOST

Če se ozremo samo na stanje obeh najpomembnejših jezikovnih manjšin v Italiji, in sicer v Dolini Aosta in na Južnem Tirolskem, ugotovimo, da imajo Francozi svojo Union Valdotaine, Nemci pa SVP (Južnotirolsko ljudsko stranko), kar obema jezikovnima skupnostima zagotavlja primerno predstavništvo tako v Rimu kot doma in še v Strasbourgu. Tako organizirani narodni manjšini sta večinskemu volilnemu sistemu navkljub dosegli povsem zadovoljive rezulate tudi na letošnjih volilnih preizkušnjah.

Doklej bomo pri nas nadaljevali po poti cepljenja sil, ki se je izkazalo za pogubno? Kdaj bomo zares pričeli misliti nase in skrbeti predvsem za svoj obstanek, kot je naša pravica in tudi dolžnost?

S 1. STRANI

TRGOVSKI DOM

Slovenska Gorica ne sme dopustiti, da bi sedaj spet prišlo do ponovnih tako ali drugače nasilnih prevzemov Trgovskega doma. Današnja civilna in politična družba morata budno paziti na dejansko uresničevanje zaščitnih norm. Od nekdanjega slovenskega Narodnega doma do Jeremitišča teče dolga zgodba. --- V luči ustanovnih načel in v duhu nove Evrope pa moramo tu najti za vse nas pravilno rešitev.

BLIŽNJI VZHOD / ISKANJE IZHODA IZ KRIZE

DIALOG SE NADALJUJE

BREDA SUSIČ

Na Bližnjem vzhodu vsak dan beležijo nove nasilne dogodke: medtem ko se je izraelski ministrski predsednik Sharon mudil na turneji v Italiji (pred tem je obiskal Washington in druge evropske prestolnice, zato da bi ameriške in evropske sogovornike prepričal, naj izvajajo večji pritisk na Arafata), je prišlo do ponovnega streljanja palestinskih ostrostrelcev, rušenja palestinskih domov z buldožerji, odgovorov izraelskih tankov na posamične napade Palestincev, prišlo je do novih poizkusov terorističnih napadov z žrtvami in ranjenimi. V ponedeljek sta dva Palestinca izgubila življenje, medtem ko sta pripravljala avtobombo, ki bi jo bila podtaknila na kraju, kjer so se začenjale 17. izraelske olimpijske igre "Maccabiah". Poročevalec za agencijo Associated Press je minulo soboto napisal, da vse to kaže na dejanski propad ameriških prizadevanj za vzpostavitev premirja, saj nobena od dveh vpletenih strani ne kaže volje do izvajanja dogovora.

Nasprotno pa je izraelski zunanji minister Peres izrazil nekaj upanja, da bi do premirja le prišlo, potem ko se je minulo nedeljo v Kairu nepričakovano srečal s palestinskim voditeljem Arafatom. Peres je ponovno naglasil, da Izraleci pričakujejo sedemdnevno popolno prekinitev ognja, kar ostaja pogoj za začetek pogovorov o mirovnem sporazumu. Na nedeljskem srečanju sta Nobelova nagrajenca za mir skušala najti pot do uresničitve Mitchellovega načrta. Pogovori so bili zelo konkretni: Peres je skušal prepričati Arafata o nujnosti sedemdnevnega premirja, ki ga ameriški načrt predvideva in na katerega sta obe strani pred mesecem dni že pristali, vendar ga ne izvajata.

Ob koncu pogovorov je Peres dal previdno, a optimistično izjavo, nekoliko bolj zaskrbljujoč pa je bil Arafatov molk.

SKLEPI HRVAŠKEGA PARLAMENTA

IZROČITVE HAAGU

Odločitev hrvaške vlade, da mednarodnemu sodišču za vojne zločine v nekdanji Jugoslaviji v Haagu izroči dva generala, obtožena zločinov proti srbskim civilistom med domovinsko vojno, je sprožila vladno krizo. Trije ministri Socialno-liberalne stranke, glavne koalicijske partnerke Račanove Socialdemokratske stranke, so namreč odstopili. Kriza je trajala nekaj več kot teden dni in se je zaključila minuli ponedeljek z izglasovanjem zaupnice novi vladi premiera Ivice Račana **(na sliki levo)**. Premier je utemeljil odločitev vlade rekoč, da bi zavračanje sodelovanja s haaškim sodiščem pomenilo "vrnitev Hrvaške na krizni Balkan, spore z Evropo in izolacijo od sveta". Takoj pa je bilo jasno, da vlada zaradi "uklonitve mednarodni skupnosti" od nje pričakuje kaj več kot samo pohvalo. Na tiskovni konferenci je hrvaški zunanji minister Tonino Picula to nedvoumno potrdil, ko je izrazil upanje, da bodo EU in ZDA povečale gospodarsko pomoč državi.

Mednarodno sodišče obtožuje generala Rahima Ademija za zločine v operaciji Medački žep in upokojenega generala Anteja Gotovino za zločine v operaciji Nevihta in Blisk leta 1995. Hrvaški premier je bil deležen hudih kritik zaradi odločitve o predaji generalov predvsem zato, ker sta menda v obtožnicah omenjene vojne operacije prikazane kot etnično čiščenje Hrvatov nad srbskimi prebivalci. Račan je glavni tožilki Carli Del Ponte **(desno)** naslovil ostro pismo, v katerem je oporekal tem poudarkom. Obenem je v obtožnicah pogrešal oris celotnega konteksta vojnega dogajanja. Od glavne tožilke je zato zahteval, naj v obtožnicah navede dejstvo, da so med vojno enote jugoslovanske vojske izvajale etnično čiščenje nad Hrvati, in naj jasno določi povezavo med zločini nad hrvaškimi Srbi in osebami, ki so za te zločine navedene v obtožnici. Carla del Ponte mu je odgovorila, da obtožnic ne more več spreminjati, da pa bodo njegove pripombe upoštevali med sojenjem.

Velik del hrvaške javnosti z vojnimi veterani na čelu je protestiral, češ da odločitev o izročitvi generalov Haagu ogroža dostojanstvo hrvaške domovinske vojne. Premier Račan pa je poudaril, da se bo, nasprotno, njeno dostojanstvo najbolje ohranilo s kaznovanjem zločincev in sodelovanjem s haaškim sodiščem.

BS

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

GENOVA NAJ POSTANE PRELOMNICA

Na predvečer vrhunskega zasedanja industrijsko najbolj razvitih držav si ni mogoče želeti drugega, kot da bi ta dogodek postal prelomnica. Da bi razviti svet prepoznal svojo odgovornost oziroma moč svoje človečnosti ter se zavedel, da lahko graditeljsko ukrepa v dobro vseh ljudi našega planeta. Srečanje G8 naj torej postane svetla prelomnica. Razvite države naj slednjič velikopotezno zbrišejo dolgove, ki bremenijo revna območja. Prelomno in z vso zavzetostjo naj se spopadejo z Aidsom in to s primernimi finančnimi posegi. Samo južni del Afrike beleži več kot 25 milijonov okuženih s to grozečo boleznijo. In ne nazadnje naj se razvite države vendar resno zamislijo, kako dostojno in učinkovito odgovoriti na vse večjo revščino in lakoto v svetu. Povprečni letni dohodek na prebivalca znaša v Tanzaniji komaj 480 tisoč lir. V tej več kot 30-milijonski državi jih na tisoč otrok umre kar 137, povprečna življenjska doba znaša samo 48 let ali tri desetletja manj kot pri nas.

Genova bi lahko postala zgodovinska prelomnica in bi to tudi morala postati. Vse večja območja revščine so namreč velikanska legla bolezni, ki se nam bodo slej ko prej približale. Revščina tretjega in sedaj še četrtega sveta, kjer ljudje dobesedno hirajo od lakote, je vse širši izvir pribežnikov, ki se bodo kar naprej zatekali k nam, v svet visoke življenjske ravni. Odločnejši nastop razvitih v korist nerazvitih in ubogih je torej tudi v našem interesu. Bolje kot čakati na nesreče, ki bodo sicer k nam same prihajale, bi se bilo odpraviti na ogrožena območja ter tam zares in obilno pomagati. Zato bi Genova morala postati prelomnica ali vsaj začetek prelomnice. Ni si seveda mogoče delati utvar, da bo razviti svet čez noč ubral povsem drugo smer od tiste sedanje, ki je uničujoče potrošniška in vase zaprta. Prelomnica bi bila še v tem, da bi vsaj z nekaj dejanji pokazali dobro voljo.

V kolikor pa bo Genova le potrdila tisto, kar se sedaj dogaja, potem se nam pač ne piše dobro. Kot razviti svet bomo morali celo stopnjevati svojo sedanjo usmerjenost, nikomur ne bomo želeli pomagati, zaradi česar bi bili prej ali pozneje prisiljeni, da bi se branili vseh nevšečnosti s silo. Pribežnike bi morali fizično zaustavljati na kopnem in na morju. Zaradi bolezni, ki bi se utegnile širiti k nam, bi morali dodatno zapirati meje, graditi nove zidove. Razpotje, sredi katerega se nahajamo, je torej dobesedno kričeče in le čudimo se, kako smo vanj sploh dospeli in nismo svoje človečnosti bolj upoštevali že prej. Kako je torej mogoče, da smo se znašli sredi izbire med človečnostjo in morebitno vojaško zaščito naše razvitosti? S pravilno odločitvijo ne bi smeli več dolgo odlašati in Genova bi lahko storila prvi večji korak v pravo smer, pri čemer je upati, da ne bo zamudila svoje velike priložnosti.

NOVI GLAS

UREDNISTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR,
INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493
CENA OGLASOV PO DOGOVORU

INTERVJU / FABRIZIO POLOJAZ

OD KAVE DO SATIRE IN VINJET

MARKO TAVČAR

Fabrizia Polojaza poznam iz časov, ko je bil izvidnik slavnega rojanskega skavtskega voda in nato še bolj slavnih "landroverjev", se pravi skupine novincev in nato članov najstarejše veje zamejske skavtske organizacije ter sodelavca skavtskega glasila Jambor. V tistih letih je imel dve veliki zanimanji: skavtizem, ki se mu je zelo požrtvovalno posvečal, in stripe, ki jih je tudi sam risal. Po opravljeni realni gimnaziji se je vpisal na tržaško leposlovno fakulteto (lingue e letterature straniere), kmalu pa se je zaposlil v družinskem podjetju Cremcaffè in prav o tem podjetju naj najprej steče beseda.

Podjetje Cremcaffè obhaja letos pol stoletja uspešnega delovanja. Kako je to podjetje nastalo in kako je danes strukturirano?

Podjetje je nastalo leta 1951 po zamisli znanega tržaškega gospodarstvenika, ki je leta 1989 odločil, da se bo umaknil iz aktivnega dela in podjetje prodal. Kontaktiral je Libera Polojaza, ki se je že od povojnega obdobja ukvarjal s trgovino s kavo, sicer surovo, v okviru podjetja Cogeco. Sklenila sta posel in tako smo se tudi mi znašli na področju pražene kave, ki je, to je treba povedati, zelo različno od področja surove kave. Poleg tega je bilo treba podjetje reorganizirati in posodobiti glede na nove trende tržišča. Skratka dosti dela, a tudi veliko zadoščenj.

Libero Polojaz je torej začetnik te danes uveljavljene in pomembne družbe?

Kot sem že povedal, se je on začel ukvarjati s kavo (takrat tudi s kakavom in poprom) že v povojnih letih v Trstu; kasneje se mu je pridružil zet, Vanja Lokar; v prvih 70. letih tudi moj oče, njegov bratranec. Uvozno-izvozno podjetje se je v 70. letih strukturiralo v delniško družbo (SpA) z imenom Cogeco, ki prav letos praznuje 25 let delovanja. Glede starostnih razlik lahko trdimo, da smo danes v podjetju vključeni že člani tretje generacije na različnih področjih in položajih.

Trst je gotovo eno najpomembnejših središč trgovine s kavo. Kaj pomeni ta promet za to mesto?

Evropejci smo spoznali kavo od Otomanskega cesarstva. Najprej je kava prihajala v Južno Evropo skozi Benetke, po propadu Beneške republike in po zaslugi habsburške politike je Trst prevzel vodilno vlogo na tem področju in jo obdržal še do danes. Strokovno gledano, kar se kave tiče, je Trst eden izmed najbolj popolnih krajev na svetu: tu delujejo številna podjetja, ki se ukvarjajo z uvozom in kupoprodajo kave, specializirani špeditерji, industrije za dekofeinizacijo kave, večje število pražarn, najstarejše italijansko združenje (Associazione Caffe' Trieste), ki je letos praznovalo 110 let obstoja, itd.; dolgo bi lahko še naštevali.

Okoli 3.000 družin se v Trstu posredno ali neposredno vzdržuje s kavo, po drugi strani pa je srednja potrošnja kave *pro capite per annum* v Italiji 5 kg, v Trstu pa - 10 kg!

Znano je, da je okus kave, ki si jo vsak dan privoščimo v baru ali doma, odvisen od mešanice kav. Najprej, odkod prihaja surova kava? Kakšna razlika je med afriškimi, ameriškimi in azijskimi vrstami?

Kavovec uspeva v tropskem-subtropskem pasu, se pravi v Srednji in Južni Ameriki, srednji Afriki, Indiji in ostali Aziji (celo na Južnem Kitajskem), pa še na severu Avstralije je nekaj plantaž. Izvira pa verjetno iz Etiopije ali Jemena. Poznamo dve glavni zvrsti: *Coffea arabica* in *Coffea canephora*, znana tudi kot Robusta. Prva je ponavadi bogatejša na okusu, blaga, druga pa je bolj "močna" in ima višjo kofeinsko stopnjo. Poenostavljanje pa lahko pelje v zmoto, saj niso vse zvrsti Robusta za v koš, po drugi strani niso vse Arabika odlične kave.

Zelo malo je kav, ki so popolne že same po sebi in nas pri pitju lahko zadovoljijo. Zaradi tega običajno pražarna pripravi kavno mešanico, sestavljeno iz različnih vrst, ki bodo skupaj dale popoln napitek. Posebno pri espresso pripravi je treba upoštevati raznorazne lastnosti mešanice: krema na vrhu mora imeti rjavo rdečkasto barvo, s temnejšimi progami, imeti mora zadovoljivo višino in zdržati določen čas, tudi po dodanem sladkorju in mešanju. Vonj mora biti prijeten, prav tako tudi okus. Pozitiven priokus mora zdržati v ustih še za dalj časa. Okus pa je zgrajen od različnih nians sladkega, kislega in grenkega, ob tem pa v bogatejših mešanicah lahko zaznamo tudi okus po čokoladi, kakavu, komaj spečenem kruhu, sadju, cvetju ali začimbah. Velika pozornost pri sestavljanju mešanic gre tudi ohranitvi konstantne kakovosti. Se pravi: kava Cremcaffè mora enako (z istim okusom in videzom) zadovoljiti porabnika danes, jutri ali čez eno leto, čeprav je ta v Trstu, Ljubljani, Tel Avivu ali Sidneyu. Različno je pri vinu, ko proizvajalec podčrta, da je, denimo, bela Malvazija iz Mačkolj 1999 različna od istega vina iz prejšnjega leta, porabnik pa to gotovo sprejme.

To pomeni, da je potrebno pri sestavi mešanic upoštevati različne potrebe in želje kupcev. Verjetno je "recept" različen glede na različne okuse in navade. Kdo pa določa razmerja pri sestavljanju mešanic? Ali obstaja nekakšen odgovorni "pokuševalec", če naj tako rečemo, ki ima posebno "dober nos", da določi ustrezno mešanico npr. za potrebe barov, ljubiteljev moke ali turške kave?

Kar se pokušnje tiče, tudi kava predvideva usposobljeno osebo, kot je npr. *sommelier* pri vinu. Pri nas se skupina sedmih ljudi aktivno ukvarja z vsakdanjo pokušnjo bodisi kavnih vrst kot kavnih mešanic. To spada tudi med obvezne kontrole, za katere smo se sami obvezali, kot dodatne garancije potrošniku, in ki jih izvajamo v skladu s certifikatom ISO 9002. Pri vrsti kave pazimo, da nova pošiljka ne odstopa od prejšnje. Če se to zgodi (ponavljam, kava je kmetijski pridelek in je podvržen naravnim dejavnikom), moramo mešanico menjati na tak način (ponavadi minimalno), da obdrži vedno isti okus.

Trst je stičišče treh večjih kultur in jezikovnih skupin, germanske, slovanske in latinske, to pa je razvidno tudi pri kavi! Edino pri nas so pražarne sposobne pripraviti mešanice, ki bodo zadovoljile porabnika, ki si želi sprostitve ob srkanju turške kave ali poživila pri hitrem espressu ali ki bo kavo užival kot dolgo pijačo ob jedi, kot delajo v Severni Evropi.

Pri določanju mešanic moramo predvideti način uporabe že pri izbiri surovih vrst. Nato se držimo posebnega standarda pri praženju (to za nas ni problem, saj pražimo vsako vrsto posebej, mešanico sestavimo kasneje), seveda načrtujemo mešanico, ki bo uravnovešena, in na koncu kavo zmeljemo po potrebi: najbolj tanko za turško kavo, tanko za espresso, malo bolj grobo za domačo moko, najbolj grobo za filter ali ameriški način priprave.

Če moraš sam skuhati kavo, za katero mešanico se odločiš in kako jo pripraviš?

V tem poslu lahko brez sramu priznam, da se v kavo "zaljubiš", tako da vedno iščeš nekaj novega bodisi pri načinu priprave kot v mešanicah. V vsakdanu izberem seveda mešanico iz vrst Cremcaffè, saj ne bi mogel prodajati

proizvoda, v katerega že sam ne verjamem. Tako si za jutranjo moko ponavadi provoščim naš Gusto Bar, ki je bogata mešanica s poživilnim učinkom. Med dnevom si doma pripravim Cremcaffè Classico, ko sem po barih ali v naši Degustazione, se odločim za Prestige. Ni mi žal, posebno po deželah nekdanje Jugoslavije, popiti našo mešanico na turški način.

Družba Cremcaffè se je na začetku devetdesetih let začela širiti tudi v Slovenijo in na Hrvaško. So ta tržišča perspektivna?

Širjenje na sosednja tržišča je del reorganizacije in posodabljenja struktur, a tudi strategij, ki smo jih uvedli že od samega začetka. Leta 1990 je bilo jasno, da se je za Trst končalo obdobje, ko so kupci trumoma prihajali iz sosednje republike. Do l. 1989 smo naše mešanice prodajali predvsem v Trstu, največ po trgovini Degustazione Cremcaffè na Goldonijevem trgu. Od takrat smo organizirali ponudbo po barih in restavracijah in smo se pojavili v kanalu marketov. Iz Trsta smo se pojavili na Goriškem in začeli smo se razvijati v videmski pokrajini. Kar se tujih trgov tiče, smo se najprej usmerili do (zdaj bivše) Jugoslavije: odločili smo, da gremo mi do kupca, preden on neha prihajati k nam. Z isto kakovostjo proizvoda in z enakim sistemom dobave smo dosegli dobre rezultate, tako da smo l. 1997 zgradili novo pražarno na Hrvaškem, in sicer s trikrat večjo kapaciteto. Od l. 1998 pražimo tudi v Sloveniji in s tem pokrivamo slovensko tržišče, tako da ostaja v Trstu proizvodnja za Italijo in za izvoz v tretja tržišča: Severna in Srednja Evropa, Balkan, Izrael, Severna Amerika in Avstralija.

Ko gre človek po trgu Goldoni v Trstu, gotovo opazi kavarno - "torrefazion", kot pravijo Tržačani, v kateri se vedno tare ljudi. To je verjetno tudi vsakodnevni neposredni stik s strankami, kar vam omogoča, da sproti preverjate okus ljudi.

Lahko smo zadovoljni, da imamo vsak dan okoli 4.000 "sodnikov", ki nas v istem kraju pohvalijo ali kaznujejo. Na srečo gre več za pohvale kot kazni, sicer bi promet kmalu upadel. Res preverjamo okuse ljudi in skušamo jih naučiti novih okusov in novih oprijemov (načini priprave). Lani smo npr. uvedli možnost, da stranka sama odloči, katero mešanico želi popiti: tradicionalni mešanici Classico (in verziji brez kofeina) smo dodali novo, Prestige. Poskus se je obnesel, saj okoli 30% ljudi izbira novo mešanico. Skušamo pa tudi vzbuditi ljudem kritičen smisel ocenjevanja kave bodisi v Degustazione kot na raznih pobudah, ki jih izpeljemo s sodelovanjem ustanov, kot so lahko Sejmišča ali Združenja za kakovost. Tako smo lani na tržaškem sejmu ponujali v pokušnjo in ocenjevanje pet različnih mešanic in smo ljudi vodili pri tem ocenjevanju: okoli pet tisoč ljudi se je temu odzvalo z velikim zanimanjem, kar priča, da je interes do kave občuten in živ.

Pred kratkim pa ste na Velikem trgu v Trstu odprli pravo kavarno, kar nas je posebej razveselilo; je obisk tak, kot ste pričakovali?

Delno smo soudeleženi pri vodenju kavarne Audace. Zadovoljni smo lahko glede obiska, ker smo v neposrednem odnosu s tremi mladimi, a vrednimi in perspektivnimi partnerji; posebno pa smo zadovoljni, da se Cremcaffè predstavlja na Velikem trgu, saj to pomeni isto kot biti na trgu Sv. Marka v Benetkah ali v baru La Scala v Milanu.

Koliko ljudi zaposlujete?

Kot Cremcaffè v naši deželi zaposlujemo posredno in neposredno nad 60 oseb. Temu številu bi bilo treba dodati še druga podjetja naše grupacije oz. podjetij v Sloveniji in na Hrvaškem.

To delo verjetno zahteva tudi potovanja po svetu, vzdrževanje stikov s proizvajalci kave, predstavljanje na bližnjih in tudi bolj oddaljenih sejmih po Evropi in v svetu. Kako pri družbi Cremcaffè usklajujete vse to delo?

Ni enostavno, saj smo prisotni na nekaterih tržiščih, kjer so poleg posebnosti okusa in trgovinskega ali ekonomskega značaja prisotne tudi socialne problematike (mislim na Bosno ali Izrael). Delujemo kot ekipa, smo približno v istih letih, med 30. in 40. letom; povezuje nas ljubezen do dela: da bi premostili vsakdanje težave, črpamo iz zadoščenja, ki nam ga ponuja zavest dobro opravljenega dela. Seveda ne more biti vedno vse pozitivno, saj ne živimo v pravljičnem svetu, vendar na splošno smo lahko zadovoljni.

Prostega časa verjetno ni veliko, vendar pa, kot smo videli pred kakim tednom v Mavhinjah, se še vedno ukvarjaš tudi s priložnostnim pisanjem satiričnih dramskih besedil. Kaj ti pomenita satira in igranje v tej priložnostni igralski skupini?

Igralska skupina MTKB je nastala prav iz potrebe, da z nekaterimi prijatelji uporabimo "tisti del možganov", ki ga med delom manj vrednotimo. Tudi način ustvarjanja gre izven shem: ko pripravljamo igrico, delamo vsi skupaj, pri zamisli in pisanju teksta vsak da svoj doprinos, nato se vsak poglobi v vlogo in zanjo kroji besedilo. Ponavadi se srečujemo ob sobotah zjutraj ali nedeljah. Kdaj pa kdaj smo izredno kreativni, kakšenkrat pa konkretnega odnesemo le - kosilo. Je pa popolnoma skupinsko delo.

Občinstvo se je ob tej predstavi zelo zabavalo in komentarji, ki smo jih zabeležili, pričajo, da so teme, ki ste se jih lotevali, še vedno žive med nami. Meniš, da take predstave pomagajo pri razčiščenju in priznanju zmot ter poboljšanju družbe, v kateri živimo?

Izvajamo satirično komedijo in navdihov v naši manjšini res ne manjka! Gotovo botruje uspehu, ki so nam ga priznali gledalci v Mavhinjah, tudi dejstvo, da smo se lotili nerazčiščenih tem (ime skupine ni slučajno). Žal marsikdo misli, da je pravilno, da se truplo pusti pokopano, kaj, ko ni prejelo vseh zakramentov, pa še vzrok smrti je v številnih primerih nejasen...

Moramo pa razumeti, da satira je karikiranje obstoječega položaja: kot se na karikaturi znajde obraz z oslovskimi ušesi, ki jih resnična oseba gotovo nima, tako se ne moremo jeziti, če v satirični komediji izkazujemo le slabe plati manjšine. Ko bi uprizarjali dobre, bi to bila utopistična drama. Konec koncev se igrice končajo vedno dobro, kaznujejo se le slabi in nesposobni, pošteni in dobri pa gredo naprej.

Pri skavtskem glasilu Jamboru si tudi veljal za odličnega risarja lahno ironičnih stripov. Tako je nastala posrečena serija (Vod krtov), ki se je norčevala iz skavtskih navad in razvad. Se še ukvarjaš z risanjem vinjet in stripov?

V zadnjih nekaj letih "tisti del možganov, ki ga med delom manj vrednotimo," še kar uporabljam. Z drugo skupino prijateljev nastopamo z vinjetami na tedenski prilogi Primorskega dnevnika-Primorski pes. Priložnostno pa še sam Primorski dnevnik objavi kako vinjeto v drugih delih časopisa. Prvemu in drugemu se moramo zahvaliti za priložnost in sodelovanje. Še vedno pa gre zahvala končnemu uporabniku, bralcu/sodniku, ki je pozitivno sprejel pobudo. Vinjete so lahko bolj ali manj posrečene (tu je kar sedem soustvarjalcev za eno vinjeto); "Vile in Vampi", tako se imenuje skupina, pa je bila deležna do sedaj dveh povabil in razstavljali smo bodisi v NŠK kot v Domu A. Sirk v Križu ob kriškem tednu. Tam smo bili deležni za nas važnega priznanja: predstavil nas je Klavdij Palčič s spodbudnimi besedami.

Fabriziu Polojazu se zahvaljujemo za pogovor. Obenem izkoristimo priložnost, da mu čestitamo. Pred kakim tednom se je namreč poročil. Novoporočencu in dragi nevesti Veroniki Gerdol naj ob tem lepem dogodku iz srca čestitamo in voščimo veliko sreče na skupni življenjski poti!

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU C

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

16. NAVADNA NEDELJA

"Tiste dni se je Gospod prikazal Abrahamu." (1 Mz 18, 1)
"Kdor tako dela, ne bo omahnil na veke." (Ps 15, 5)
"Kako bogata je slava te skrivnosti med pogani, namreč Kristus v vas, upanje v slave." (Kol 1, 27)
"Le eno je potrebno." (Lk 10, 42)

Šotor je bil v Abrahamovem času (ok. 1800 pr. Kr.) in je za nomade še danes pravo bivališče, hiša. Je pa nestalno: postavijo ga in zopet podrejo, ko se premikajo drugam. V šotoru se ljudje počutijo varne, a obenem kot popotnike. Psalmist govori, da celo Bog prebiva v svojem šotoru. Zato sprašuje: "Gospod, kdo sme biti gost v tvojem šotoru, kdo sme prebivati na tvoji sveti gori?" (Ps 15, 1).

Deisti si predstavljajo Boga v svojem šotoru in prav tako človeka v svojem šotoru. Tako Bog kakor človek bivata po njihovem mnenju ločeno drug od drugega. Toda Sv. pismo govori drugače, da namreč Bog skrbi za človeka. Prvo današnje berilo nam govori celo o prikazovanju Boga v človeški podobi, v spremstvu dveh angelov, tudi v človeški podobi. Pa saj Bog vedno išče človeka. Pri Mojzesu je grm, ki gori in ne zgori (1 Mz 3, 2). Ko Bog rešuje Izraelce iz sužnosti Egipta, jih ščiti z ognjem in oblakom. Spremlja jih v strahotah potovanja po puščavi kar štirideset let. Obljubi jim domovino, tudi materialno, a zato da jih pripravi na večno. Govori o novem, večnem šotoru, o vstajenju telesa. Kar pa je zakrito neveri. Še danes, pravi sv. Pavel (2 Kor 3, 15). Za verne pa je to le zakrito bogastvo veličastva, ki se bo razodelo v vsej polnosti šele poslednji čas: "Naša trenutna lahka stiska nam namreč pripravlja čez vso mero težko, večno bogastvo slave, ker se ne oziramo na to, kar se vidi, ampak na to, kar se ne vidi. Kar se namreč vidi, je začasno, kar pa se ne vidi, je večno. Vemo namreč tole: če razpade naša zemeljska hiša, ki je le šotor, imamo v nebesih zgradbo od Boga, hišo, ki ... je večna. Zato tudi v tem stanju vzdihujemo ... dokler živimo v tem šotoru, vzdihujemo ... Bog nam je dal poroštvo Duha ... v veri hodimo in ne v gledanju" (2 Kor 4, 17-18; 5, 1-7 Rim 8, 18 nss; 2 Kor 4, 7 nss; Kol 1, 27).

Prerok Habakuk pribija: "Pravični pa bo v svoji veri živel" (Hab 2, 4). Bog bogato nagradi Abrahama za njegovo močno vero in izredno gostoljubnost. Obljubi mu namreč sina, ki se bo ženi Sari in njemu rodil kljub starosti. Bog ustvarja veselja in srečo človeku. Že spočetje in rojstvo sina, ki mu dasta ime Izak, je povezano s smehom. Sara se je namreč v svojem šotoru smejala, ko je slišala, da bo spočela in rodila sina v starosti, čeprav je bila v svoji slabosti to pred Bogom tajila (1 Mz 18, 15). In tudi samo ime Izak pomeni: "Naj se /Bog/smeje - naj bo naklonjen" (BL, 60). Kajti Bog je veselje, sreča; Jezus končno trdi, da je Bog naš Oče, ki mu nič človeškega ni tuje. Saj nas je on ustvaril. Sv. Pavel navaja čudovito vero: "Zakaj v njem živimo, se gibljemo in smo" (Apd 17, 28).

Pri Janezu pride do izraza nepotešena človekova želja, da bi ja videl Boga: "Pokaži nam Očeta..." (Jn 14, 8). Jezus obljublja celo, da bosta Oče in on prišla in pri človeku prebivala (Jn 14, 23). Apostol Janez piše v Apokalipsi: "Glej, prebivališče Boga med ljudmi! In prebival bo z njimi ... Bog sam bo z njimi, njihov Bog" (Raz 21, 3).

Težiti nas sme torej le eno: teža, bogastvo slave - veličastva, ki nas čaka kot nagrada za vero in upanje ter ljubezen. "Le eno je potrebno", pravi Jezus (Lk 10, 42), t.j. biti z njim. Kljub temu in prav zaradi tega, ker "Moj dom bodo izruvali in odnesli proč kakor pastirski šotor" (Iz 38, 12), ostal pa bo Gospod in človek z deli pravičnosti in ljubezni (Ps 15, 2-5).

Marija že gleda Boga v Jezusu z očmi vere, Marta pa se nekako važi z delom. Jezus je že prej blagroval oči, "ki vidijo, kar vi gledate! Povem vam namreč: Veliko prerokov in kraljev je hotelo videti, kar vi gledate, pa niso videli, in slišati, kar vi poslušate, pa niso slišali" (Lk 10, 23-24).

Poslušamjo Pavla: "Če pa je naš evangelij kljub temu zakrit, je zakrit za tiste, ki so na poti pogubljenja, za nevernike, ki jim je bog tega sveta zaslepil misli, tako da jim ne zasveti razsvetljenje evangelija o veličastvu Kristusa, ki je podoba Boga (2 Kor 4, 3-4). Vladar (bog) tega sveta namreč vztrajno zapira človeka v zgolj vidno, čeprav je že obsojen (Jn 12, 31; 14, 30; 16, 11). Zato ob vsem hudem, strašnem, kar sobiva z nami, je svet že ves usmerjen v veselje, v dokončno odrešenje. Marija v današnjem evangeliju je tega že deležna, ker "si je izvolila dobri del, ki ji ne bo odvzet" (Lk 10, 42).

Prosimo z učencema v Emavsu: Ostani z nami, Gospod, na poseben način pri sv. maši, kajti proti večeru gre in dan se je že nagnil (Lk 24, 29).

NA POČITNICAH V DOLINI AOSTA

JANEZ PAVEL II. IN DANAŠNJI SVET

JURIJ PALJK

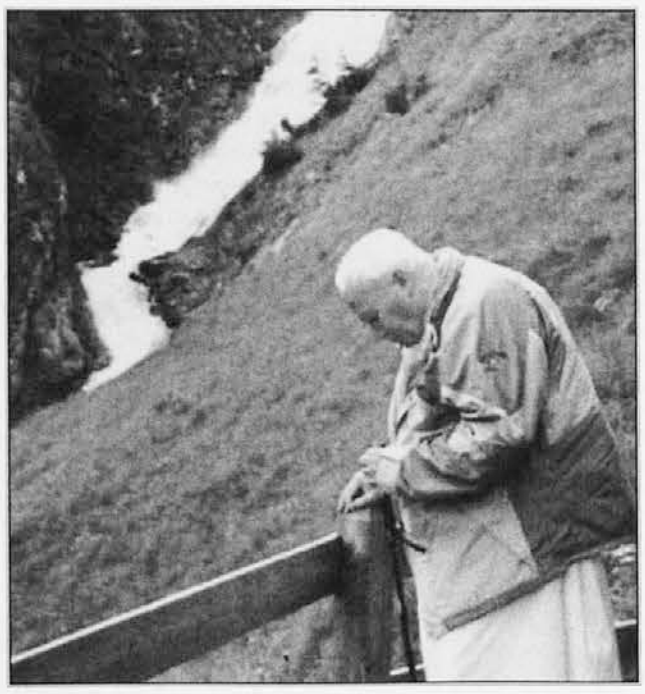

Papež Janez Pavel II. je te dni na počitnicah v Dolini Aoste in tudi v nedeljo, 15. t.m., se je srečal z množico izletnikov, ki so prišli v deževnem vremenu na tradicionalno molitev angelskega češčenja na travnik v bližino hiše, kjer je sveti oče na počitku.

"Sveti oče se dobro počuti, veliko moli in dosti razmišlja," je povedal papežev tiskovni predstavnik dr. Joaquin Navarro-Valls, ki je nadaljeval: "Zdi se mi, da je papeževo počutje izjemno dobro, saj sveti oče naravnost uživa v miru in v sprehodih v bližnje hribe. Počitka je bil zelo potreben, saj ima za seboj velike napore jubilejnega l. 2000 in tudi pastoralne obiske v tujino. Papež zna počivati, uživa v navidez nepomembnih, vsakdanjih in v majhnih stvareh in zares veliko moli, tudi za vrh velikih, za G8."

Dr. Joaquin Navarro-Valls je tudi povedal, da je sveti oče v četrtek, 12. t.m., med sprehodom prišel do sedežnice na višini 2700 metrov nadmorske višine na kraju Beta Forca in v tišini zvedavo gledal, kako visokogorska sedežnica deluje. Ko so varnostniki videli, da si sveti oče radovedno ogleduje sedežnico in so tudi opazili, da na njej ni ravno veliko ljudi, so mu predlagali izlet-vožnjo z žičnico, ki ga je rad sprejel. Vodja spremstva je hotel plačati vozovnico za svetega očeta, a je gospa, ki z družino upravlja sedežnico, ponudbo zavrnila, kar je papež z veseljem opazoval in se tudi sam pogovoril z naključnimi obiskovalci.

Papežev predstavnik za tisk je med drugim povedal, da se papež tudi na počitnicah obnaša tako kot v Rimu in zato vstaja pred šesto uro, najkasneje pa ob šestih, z najožjimi sodelavci tudi daruje sveto mašo. Navarro je tudi povedal, da sveti oče veliko bere in v Dolini Aoste ne pripravlja nobenega posebnega dokumenta. "Bere knjige, ki so napisane v poljskem, italijanskem in nemškem jeziku, pretežno eseje in ne romanov. Toliko je res, da ga skorajda ne moremo ločiti od knjig in sveti oče večkrat zamuja svoje sprehode prav zaradi tega." Navarro-Valls je tudi povedal, da svetega očeta kot vedno doslej tudi letos v hribih spremlja osebni prijatelj Tadeusz Styczen, njegov učenec in današnji papežev naslednik na katedri moralne filozofije na univerzi v Lublinu na Poljskem, prijatelj, s katerim se sveti oče veliko in rad pogovarja in posvetuje.

Na izrecno vprašanje prisotnih časnikarjev, če se bo sveti oče janez Pavel II. odzval na bližnje srečanje najbolj bogatih in najbolj razvitih držav sveta, na vrh G8, ki bo konec tedna v Genovi, je Joaquin Navarro dejal: "Sveti oče je že minulo nedeljo v Rimu povedal, kaj od tega vrha pričakuje. Že med angelskim češčenjem minulo nedeljo in tudi večkrat doslej je papež pokazal na etično perspektivo, ki mora biti za vsakim razpravljanjem o globalizaciji!" Spomnimo se, da je takrat papež Janez Pavel II. dejal, da morajo najbogatejši prisluhniti "kriku revnih", saj so bogastvo in svetovne dobrine za vse in ne samo za najbogatejše, ki bi morali bogastvo in razvoj deliti z revnimi. Papežev predstavnik za tisk je tudi povedal, da sveti oče namerava konec letošnjega septembra oditi na potovanje-pastoralni obisk tako v Armenijo kot tudi v Kazakistan, kjer naj bi govoril v ruskem jeziku, ki je v teh deželah najbolj razširjen.

Sveti oče se je med angelskim češčenjem spomnil vseh družin, ki so jih bile lansko leto v Dolini Aoste prizadele hude poplave. Med svojimi krajšimi sprehodi si je prizadete kraje tudi ogledal in se srečal s tamkajšnjimi prebivalci.

Kot zanimivost povejmo še to, da je te dni rimski časnik Roma 7 objavil vest o skorajšnjem imenovanju za blažena dveh rimskih zakoncev, ki sta živela na prelomu 19. in 20. stoletja. Zakonca Luigi in Maria Beltrame Quattrochi sta živela zgledno krščansko življenja in sta imela štiri otroke, od katerih sta dva postala duhovnika, ena njuna hčerka pa sestra. Papež ju bo povišal na čast oltarja med slovesnostjo in bogoslužjem v nedeljo, 21. oktobra letos, ko bo v Rimu v organizaciji Italijanske škofovske konference srečanje družin s svetim očetom. To bo tudi prvič v zgodovini Cerkve, da bosta mož in žena istočasno postala blažena.

Prav tako prihaja iz Rima vest, da je vatikanska diplomacija minuli teden uradno prevedla v angleški jezik vse papeževe nagovore, ki jih je imel sveti oče Janez Pavel II. v Ukrajini in jih je poslala ruskemu patriarhu Alekseju II. To je Vatikan storil predvsem zaradi nerazumevanja, ki ga je bil deležen obisk svetega očeta v Ukrajini s strani določenega dela ruske pravoslavne Cerkve. Joaquin Navarro-Valls je na srečanju s časnikarji dejal, da je to dejanje pomembno predvsem zaradi odpravljanja nerazumevajočih kritik, tudi s strani ruskega patriarha Alekseja II., ki je bil pred kratkim ocenil papežev obisk Ukrajine kot "odmik od II. Vatikanskega koncila", kar pa po Navarro-Vallsovih besedah ni res. Papežev predstavnik za medije je celo dejal, da je bil sam presenečen nad vzpodbudnimi ocenami ruskega tiska ob papeževem obisku Ukrajine, predvsem tistega dela ruskega tiska, ki je pisal o dejstvu, da se papež zavzema za edinost med kristjani in za zbliževanje med "sestrskimi Cerkvami".

IZRABA OPUŠČENIH JAVNIH OBJEKTOV V GORIŠKIH BRDIH

POSLOPJE V KOZANI ZA DEJAVNOST ŠKOFIJSKE KARITAS KOPER

V Goriških Brdih imajo več nekdanjih javnih poslopij, ki pa jih že nekaj let ne uporabljajo oz. vzdržujejo in so zato začela propadati. Občinski upravitelji si prizadevajo, da bi na podlagi javnih natečajev omenjene zgradbe bodisi prodali morebitnim interesentom iz vse Slovenije ali pa jih dali v najem domačinom, da bi v njih morda uredili prostore za obrtne ali druge dejavnosti.

Med objekti, ki samevajo, je najbolj znan primer zgradbe nekdanje osnovne šole v Kozani, o čemer je občinski svet občine Brda že nekajkrat razpravljal. Med leti 1993-1997 je bilo poslopje last takratne občine Nova Gorica, ki je v njem nameravala zgraditi nekaj stanovanj. Gradnja se je sicer pričela, a nikoli ni bila končana. Leta 1997 je nekdanje osnovnošolsko poslopje postalo last nove občine Brda. Hoteli so ga preurediti v dom za starejše občane v Goriških Brdih, kar naj bi kot investitorja zagotovila bodisi Dom za upokojence v Novi Gorici ali pa upokojenski dom v Prvačini. Zadeva pa ni vzbudila večjega odmeva in zanimanja, zaradi česar je ta projekt propadel.

Slednjič pa kaže, da bo nadaljnja usoda zgradbe nekdanje osnovne šole v Kozani kmalu znana. Najbolj resen in aktualen ponudnik za prevzem poslopja je Škofijska karitas Koper, ki bi v njem postopno ustanovila Center za pomoč prebivalcem Brd na domu in Dom za upokojence oz. ostarele v Brdih. Takšnih socialno-zdravstvenih ustanov na tem območju še nikoli niso imeli, so pa zelo potrebne, saj v Brdih narašča število starejših ljudi, tudi samskih moških, ki so desetletja dolgo garali na svoji ali pa na tuji zemlji in so se v starosti znašli v socialnih oz. zdravstvenih težavah ali pa so celo nepreskrbljeni.

Ravnatelj Škofijske karitas Koper Matej Kobal (sicer župnik na Otlici nad Ajdovščino) je občinskemu svetu v Brdih predložil natančen časovni načrt preurejanja zgradbe bivše osnovne šole v Kozani in njenega usposabljanja za nove namene. Dela bi opravili s finančnim prispevkom nemške Karitas. Omenjeni načrt obsega najprej pridobitev usposobljenih uslužbencev, ki bi jih zaposlili v novih dejavnostih. Nato bi v pritličju zgradbe uredili vse potrebno za pričetek dela Centra za pomoč na domu in dnevnega varstva starejših oz. bolnih ljudi. V prvem nadstropju poslopja bi pridobili 14 ležišč, s sanitarijami in drugimi skupnimi prostori. Nadaljnji gradbeni in tehnični posegi bi omogočili začetek dela doma ostarelih, ki bi v stalno oskrbo sprejel 14 varovancev. V drugem nadstropju zgradbe bivše osnovne šole bi zagotovili pogoje za sprejem nadaljnjih štirnajst bolnih ali ostarelih varovancev, med njimi bi bili lahko tudi težji bolniki. V preurejenem poslopju v Kozani bi namestili tudi dvigalo. Ponudbo Škofijske karitas Koper podpira tudi večina prebivalcev Kozane, kar so potrdili s posebno anketo. O zadevi bo dokončno odločil občinski svet na Dobrovem v začetku septembra.

Za dodelitev zgradbe nekdanje osnovne šole v Kozani škofijski karitas Koper se je odločno zavzel tudi občinski svetnik iz SLS+SKD Slovenske ljudske stranke, prof. Peter Stres. V pismu svojim kolegom v občinskem svetu je poudaril, "da bi z morebitno prodajo stavbe v Kozani ta postala zasebna lastnina in se s tem verjetno uvrstila v krog nekdanjih družbenih objektov v Brdih, ki propadajo. S tem bi za vedno onemogočili izvedbo humanitarnih dejanosti, ki bi koristile mnogim občanom Brd. Upam, da pri tem ne gre za ideološke pomisleke. Poudarjam, da je Škofijska karitas Koper doslej uresničila vse projekte o človekoljubnih dejavnostih, ki jih je sprejela. Prodaja nekdanje zgradbe osnovne šole v Kozani bi bila morda najlažja rešitev, za dolgoročne koristi Brd pa zagotovo najslabša možnost".

M

KARD. ALOJZIJ AMBROŽIČ

PETINDVAJSET LET ŠKOFOVSTVA

Letos poleti je zlasti med slovenskimi izseljenci, pa tudi drugače, široko odmeval pomemben duhovniški jubilej - 25 let škofovstva sedanjega torontskega nadškofa in kardinala Alojzija Ambrožiča. Glavne slovesnosti so bile v Torontu že v začetku poletja, o njih pa podrobno piše tamkajnšji katoliški list The Catholic Register.

Kard. Alojzij Ambrožič je bil imenovan za torontskega pomožnega škofa 27. maja 1976. Od tedaj dalje deluje v največji kanadski škofiji (poleg Montreala) že dolgo vrsto let. Še prej je bil tu posvečen v duhovnika, kasneje pa je po študiju v Rimu v Würtburgu bil več let profesor v torontskem bogoslovju. Deset let kasneje po škofovskem posvečenju je postal škof koadjutor s pravico nasledstva tedanjemu nadškofu kard. Geraldu Emmettu Carterju. Nadškof je postal 27. marca 1990, kardinal pa na konzistoriju 21. februarja 1998. Tako je dr. Alojzij Ambrožič že četrt stoletja s škofovstvom vključen v delovanje in življenje velike kanadske nadškofije.

Jubilantu prav iskeno čestitamo tudi mi, saj je karidnal Ambrožič velik prijatelj naše Primorske in še posebej Goriške. Njegovi Eminenci zato izražamo prav prisrčne čestitke.

SPOMINSKA POBOŽNOST ZA ŽRTVE BRECLJEVE DRUŽINE

OPOROKA PRIČEVALCEV

V nedeljo se je velika množica zbrala v gozdu pri Kodretih, da se, kot vsako leto, udeleži spominske svečanosti za vse nedožne žrtve zadnje vojne in posebej za štiri umorjene iz Brecljeve družine.

Na jasi med veličastnimi drevesi, kjer so odkrili štiri trupla, stoji lesen križ z imeni umorjenih, kot skromno znamenje in opomin, da se kaj takega ne sme več zgoditi. Tu je bil pripravljen oltar, kjer je koprski pomožni škof Jurij Bizjak ob somaševanju vsaj desetih duhovnikov daroval sveto mašo. G. Bogomil Brecelj, sin in brat žrtev, se je na začetku zahvalil vsem, ki so s svojo prisotnostjo izkazali navezanost na vero in ideale, ki so družili te in ostale žrtve. Pred pričetkom je domači župnik iz Oseka prebral nekaj misli koprskega škofa o slovenskih mučencih. Sledila je sv. maša ob pevski spremljavi moškega zbora s Cola, ki je pobožnosti dal kakovostni pečat.

Dr. Bizjak je svojo homilijo posvetil Pričevalcem boja med dobrim in zlim ter navedel celo vrsto citatov iz Sv. pisma, ki nas uči, da kdor da svoje življenje za vero, si pridobi večno življenje med pravičnimi. Dejal je: "Naši bratje in sestre, ki so tu prelili svojo kri, nam tu berejo svojo oporoko in oznanjajo svojo zadnjo voljo." In še "Nihče ne ubija brez razloga. S svojo svetostjo in odločnostjo so žrtve izzvale nasprotnike, da so stegnili svoje roke proti njim. Niso se jim upirali. Tudi molili so zanje, kakor Kristus na križu.... Na odpuščanju namreč svet stoji".

Verniki, ki so občuteno sledili celotni pobožnosti, so se še dolgo zadržali v prijetni družabnosti, ki so jo pripravili domači. Pevski zbor pa je popestril spored z nenapovedanim lepim petjem.

NK

SLOVENSKA CERKEV PRED NOVIMI IZZIVI

LETOŠNJI SLOVENSKI NOVOMAŠNIKI

Kot običajno, so tudi letos v ljubljanski in mariborski stolnici ter v baziliki na Sveti gori na praznik sv. Petra in Pavla 29. junija potekala mašniška posvečenja pod vodstvom vseh treh ordinarijev, msgr. dr. Franca Rodeta, msgr. dr. Franca Krambergerja in msgr. Metoda Piriha. Teh slovesnosti se vedno udeležuje poleg številnih duhovnikov, sorodnikov in prijateljev tudi množica vernikov; posvetitev iz ljubljanske stolnice, ki je bila na omenjeni praznik dopoldne, je neposredno prenašal tudi radio Ognjišče. Že po tradiciji so zadnja junijska nedelja in sledeče v juliju posvečene novim mašam, ki jih novomašniki ponavadi obhajajo v domačih župnijah, in to zelo slovesno. Na to slavnost opozarjajo slavoloki ob vhodu v vas, ganljiv je običaj slovesa od staršev in sorodnikov pred domačo hišo, sledi slovesen vhod v cerkev in v njej nova maša z novomašnim blagoslovom na koncu, kar je slovenska posebnost. Glede na pomanjkanje duhovnikov, ki ga že čuti tudi Slovenija, in na težnjo po zmanjšanju novih duhovniških poklicev, se ljudje vedno bolj zavedajo dragocenosti tega poklica in so zaradi tega te slovesnosti še toliko bolj občutene.

Letošnjih slovenskih novomašnikov je skupno 17, kar pomeni padec v primerjavi s prejšnjimi leti (2000 - 24, 1999 - 29, 1998 - 26, 1997 - 34, 1996 - 18). Ljubljanskih škofijskih novomašnikov je 6, za mariborsko škofijo sta bila posvečena 2 nova duhovnika, redovi pa so pridobili naslednje novomašnike: minoriti, kapucini in jezuiti po 2, frančiškani, salezijanci in klaretinci pa po enega. Če skušamo bežno analizirati te številke, je občutno zmanjšanje števila škofijskih novomašnikov v mariborski in koprski škofiji (v slednji letos celo nimajo nobenega, edini novomašnik, p. Jožko Zajec iz Črnega Vrha, pripada jezuitskemu redu in je bil posvečen na Sveti gori). Zdi se tudi, da se še kar redno obnavljajo moči pri slovenskih redovih, ki tako izpričujejo življenjskost, tudi v primerjavi s položajem v tujini.

Vsekakor pa pomanjkanje duhovniških poklicev prinaša v slovenski Cerkvi nove probleme in izzive, ki jih zamejstvo pozna že nekaj časa, kar vse terja nove pastoralne prijeme v krščanskem oznanjevanju na Slovenskem.

MV

COMMUNIO / KRISTJANI V DRUŽBI IN POLITIKI

AKTUALNO RAZMIŠLJANJE ZA SEDANJI ČAS

Nova številka mednarodne katoliške revije Communio, ki jo izdaja Svet te revije pri Slovenski škofovski konferenci, je posvečena prelatu prof. dr. Antonu Sterletu, letošnjemu biseromašniku. Njena vsebina pa je sestavljena iz razmišljanj in drugih prispevkov z raznih področij, ki so aktualni in pomembni za vse vernike in teologe.

Romano Guardini je objavil članek z naslovom *Vstal je Kristus - upanje moje!*, Joseph Ratzinger v prispevku z naslovom *Glejmo na prebodeno srce* razmišlja o velikonočni skrivnosti; Manfred Deselaers piše o *Auschwitzu in čemu se ga spominjati*, Ivan Štuhec je prispeval članek, ki je za slovenske razmere izredno aktualen, namreč o *Kristjanih v družbi in politiki*, Henri de Lubac razmišlja o *Novem rojstvu*, Leo Scheffczyk obravnava zmeraj aktualno temo o *Svetem pismu – Besedi Boga in Cerkve*, France Rozman piše o *Besedi, ki razodeva Boga in vodi k njemu*, Madeleine Delbrel obravnava *Molitev in Božjo besedo*, Stefan Hartman je svojemu prispevku dal naslov *Vse žari in živi*, Janez Zupet pa je prispeval članek *Henri de Lubac, Drama ateističnega humanizma*.

Ko se pobliže seznanjamo z razmišljanji o *Kristjanih v družbi in politiki*, ki jih je predstavil in utemeljil Štuhec, naj najprej povzamemo njegovo ugotovitev, "da je bil delež kristjanov za dokončanje totalitarne oblike vladavine v Evropi nesporen. Na mednarodni ravni to priznavajo Svetemu sedežu in papežu Janezu Pavlu II. osebno. Na ravni posameznih držav pa težko najdemo predstavnike Cerkve, ki bi tako ali drugače ne pomagali pri dokončanju enega najbolj mračnih obdobij človeške zgodovine. Tudi v Sloveniji je bilo tako. Nič se ni zgodilo brez soglasja ali tihe podpore ali nadškofa Šuštarja ali Komisije pravičnost in mir oz. drugih posameznikov ali ustanov. Devetdeseta leta so bila kratko obdobje naše novejše zgodovine, ko so ljudje iz komunističnega in iz liberalnega kulturnega sveta iskali stike s kristjani in s Cerkvijo kot ustanovo.

Kristjani laiki so v tem času aktivno stopili na politično prizorišče z ustanovitvijo dveh strank, Slovenske ljudske stranke in Slovenskih krščanskih demokratov. Tudi v sedanji Socialdemokratski stranki so kristjani. Prav tako v vrstah levega ali levosredinskega bloka najdemo ljudi, ki se vsaj po svoji krstni pripadnosti opredeljujejo za kristjane". Avtor nato razčlenjuje politične razmere v Sloveniji v preteklih desetletjih, "ko smo katoličani delovali relativno svobodno na področju verskega življenja, nesvobodno pa v družbi". V novi državi pa je "politika vsak dan bolj postajala umetnost možnega, ki ni več zahtevala predvsem pogumnih in načelnih ljudi, ampak takšne, ki znajo ravnati z oblastjo in zato s primernimi sredstvi, to je s pravnim redom, gospodarstvom in javnim mnenjem. Na teh treh področjih pa so se zaradi objektivnih dejstev iz preteklosti katoličani kmalu znašli v podrejenem položaju. To šibkost je s pridom izkoristila v preteklosti izšolana politična garnitura, ki je vedno bolj prevzemala vse vzvode oblasti v svoje roke. Tokrat seveda s pomočjo volitev in legalnosti, predvsem pa s pomočjo sebi podrejenih medijev. Slovenija se tako deset let po družbenih spremembah nahaja v položaju, ko imamo svojo državo, legalne ustanove in formalno demokracijo, ki je na verbalni ravni popolnoma pluralna, hkrati pa imamo po političnih predstavnikih in kadrih ter njihovem načinu vladanja popolno restavracijo starega režima."

Štuhec ponazarja svoja naziranja z mnogimi podrobnostmi, "ki so v ljudeh prebudile negativni pogled na Cerkev in ustvarile o njej sprevrženo podobo. Cerkev kot ustanova je tako pristala na enem od svojih zgodovinskih dnov. Temu pa so v dobršni meri pripomogli tudi tisti intelektualni krogi, ki v Cerkvi vidijo zgolj sociološki dejavnik, primerljiv z nekdanjo partijo. Ta teza se vztrajno ponavlja, kar ni samo posledica nevednosti, ampak tudi načrtnega boja proti Cerkvi, ki so ga nekateri imenovali kar kulturni boj. Seveda pa ne gre zamolčati dejstva, da smo tudi predstavniki Cerkve s svojim vedenjem, odločitvami in besednjakom k temu prispevali svoj delež".

Štuhec zaključuje z ugotovitvijo, "da ljudje zaradi dosedanjega načina vladanja politiko sovražijo in gledajo nanjo kot na nekaj slabega. Zato tudi politika ni prostor za pridiganje o poštenosti, ampak prostor za pošteno ravnanje z oblastjo. Kdor ima pogum izbrati to drugo pot, tisti bo lahko prispeval k prenovi politike in tudi k zavesti, da kristjan v politiki lahko deluje v skladu s svojim prepričanjem, ne da bi to prepričanje moralo priti do izraza samo in zgolj takrat, ko so, denimo, v parlamentu na vrsti etično vprašljive odločitve".

SVETNIK TEDNA

18. JULIJ

SILVESTER ČUK

FRIDERIK, ŠKOF IN MUČENEC

Ko slišimo ime Friderik, se spomnimo slovenskega svetniškega kandidata Friderika Baraga (1797-1868), ki je deloval kot misijonar med severnoameriškimi Indijanci. Postal je prvi škof nove škofije Marquette v Združenih državah Amerike. Njegovi starši so mu pri krstu v župnijski cerkvi v Dobrniču za nebeškega zavetnika izbrali današnjega godovnjaka.

Friderik se je rodil okoli leta 790, najbrž v plemiški rodovini germanskega plemena Frizov, ki so se naselili v današnji Nizozemski. Že kot otrok je ljubil molitev in zbranost. Kot dijak je druge poučeval v veri. Nič čudnega torej, da je škof v Utrechtu, njegov učitelj in vzgojitelj, sprevidel, da ima Friderik duhovniški poklic. Priskrbel mu je dobro bogoslovno izobrazbo ter ga nato posvetil v duhovnika. Mladi duhovnik se je z vso vnemo lotil dela za duše: zaslovel je po svojih pridigah, še bolj pa po svojih krepostih, najbolj po iskreni ponižnosti, ki je temelj vseh kreposti.

Ko je leta 825 umrl utrechtski škof Rikfrid, je po tedanji navadi vse ljudstvo z duhovščino vred iskalo primernega naslednika. Odločili so se za Friderika, ki pa se je te odgovorne službe na vso moč branil. Na prigovarjanje cesarja Ludvika Pobožnega je škofovsko breme le sprejel. Kot škof je skušal najprej očistiti poganskih primesi samo mesto Utrecht, potem pa se je lotil misijonarjenja po deželi. Skoraj povsod je žel lepe uspehe. Pri misijonskem delu mu je največ pomagal odločni in svetniški duhovnik Odulf, katerega je pozneje posvetil za škofa pomočnika. Zoper poganske in krivoverske zmote sta sestavila veroizpoved in posebne molitve, ki naj bi jih verniki vsak dan molili, da bi vztrajali v pravi veri.

Po trinajstih letih škofovske službe je dobri pastir Friderik dal življenje za svoje ovce. Večkrat je moral nastopiti zoper razuzdano življenje cesarice Judite. Pisal je njenemu možu, cesarju Ludviku, naj stori pohujšanju konec, vendar tudi cesar ni nič opravil. Judita je sklenila, da se maščuje in nadležnega opominjevalca spravi s poti. Najela je dva morilca, ki sta se kot cesarska odposlanca odpravila k škofu. Ta se je ravno pripravljal na sveto mašo. Razodeto mu je bilo, da sta to njegova morilca, ki ga bosta še tisti dan spravila s tega sveta. Sveti škof je šel maševat. Po maši, ki jo je opravil zbrano in pobožno, kot vselej, se je v nagovoru poslovil od ljudi. Ti niso vedeli, kaj misli, in so začeli na glas jokati. V mašnih oblačilih je šel v kapelo sv. Janeza Evangelista, kjer je imel že pripravljeno grobnico. Cesaričina odposlanca je povabil, naj vstopita. Moža sta za hip osupnila, potem pa sta se z bodali spravila nanj in ga prebadala po vsem telesu, potem pa zbežala. Umirajoči škof je priklical svojega kaplana, ki je hitro sklical ljudstvo.

Slovo od škofa je bilo ganljivo. Friderik je ljudi tolažil in jim zagotovil, da bo poslej še lažje prosil zanje pri Bogu. Potem jih je blagoslovil in izdihnil svojo plemenito dušo. To se je zgodilo 18. julija leta 838.

Danes godujejo tisti med nami, ki so jim starši izbrali ime Friredik ali tudi Miroslav, kar to ime po slovensko pomeni, skrajšana oblika tega imena je Miro. Redkeje slišimo imena Friderika, Miroslava in Mira.

ZELO ZASKRBLJUJOČE STANJE V DEVINSKI DEKANIJI

Med eno zadnjih slovenskih nedeljskih maš v Devinu je župnik dr. Giorgio Giannini vernikom poročal o zelo zaskrbljučem stanju v devinski dekaniji, ki obsega ozemlje devinsko-nabrežinske in zgoniške občine. Na tem ozemlju živi kakih 10.000 prebivalcev. Za njihove verske potrebe trenutno skrbi sedem duhovnikov, od katerih pa so trije starejši in tudi bolni. Župnik Giannini se je spraševal, kako bo že v bližnji prihodnosti, saj se bosta vsaj dva od omenjenih starejših duhovnikov morala iz zdravstvenih razlogov umakniti iz dušnopastriske službe. Vernike je zato pozval, naj o tem zelo kočljivem položaju globlje razmislijo, zlasti pa naj vroče prosijo Vsemogočnega, da bi naše ljudstvo ne ostalo brez dušnih pastirjev.

Zadeva pobliže zanima tudi in predvsem naše slovensko prebivalstvo, saj vemo, da v naših krajih in obeh prizadetih škofijah, se pravi tako na Tržaškem kot na Goriškem, že dolgo vlada veliko pomanjkanja slovenskih duhovnikov. Kot poročamo na drugem mestu, je v tem pogledu zaskrbljujoč tudi položaj v sosednji koprski škofiji, saj so v njej letos imeli samo enega novomašnika, p. Jožka Zajca, ki pripada jezuitskemu redu.

ROMANJE TREH SLOVENIJ NA SVETE VIŠARJE

Rafaelova družba vabi v **nedeljo, 5. avgusta**, na Svete Višarje. Tudi letošnjo pešpot bodo udeleženci romanja lahko začeli ob **8. uri** zjutraj ob vznožju gore, nad Žabnicami, od koder se bodo ob premišljevanju in petju križevega pota skupaj povzpeli na vrh božje poti. Ob **10.30** bodo prisluhnili predavanju dr. Andreja Vovka z naslovom *Gigant izpod Sv. Višarij-dr. Lambert Erlich*. Sveto mašo bo ob **12. uri** daroval mariborski škof dr. Franc Kramberger. Toplo so vabljeni vsi Slovenci, zlasti rojaki iz zamejstva, zdomstva in domovine, ki se tako radi srečujejo ob Marijinem oltarju priljubljenega svetišča na tromeji.

RADIO OGNJIŠČE: NAPOVED

Lokalni primorski program iz koprskega studia se začne vsak dan ob 16. uri. V četrtek, 26. julija, bo ob 17. uri na programu pogovor z najštevilčnejšo družino v Sloveniji, ki šteje kar trinajst članov.

Radio Ognjišče lahko poslušate na UKV frekvencah 107,5-Sveta gora (Goriška in Furlanija) in 91,2-Tinjan (Trst).

PRI ZALOŽBI MLADINSKA KNJIGA

NEZNANI PISATELJ IGOR ŠENTJURC

JURIJ PALJK

Pred kratkim je pri založbi Mladinska knjiga izšla lepo oblikovana knjiga z naslovom *Očetova dežela*, ki jo je napisal Igor Šentjurc, prevedel pa Dušan Voglar. Že pogled na zavestno mračno in temno oblikovano knjigo, ki jo je opremila Suzana Duhovnik, fotografijo na naslovnici je prispeval istrski umetniški fotograf Luciano Kleva, grafično pa uredil Peter Miklič, daje slutiti, da gre za zanimivo delo. Tudi dejstvo, da je že na naslovnici zapisan prevajalec romana, bralca nekoliko zbega, saj gre vendarle za pisatelja s slovenskim priimkom in imenom. Zato je prav, da je založba Mladinska knjiga naprosila Petra Vodopivca, naj knjigi na pot napiše spremno besedo pod naslovom *Znani-neznani pisatelj Igor Šentjurc*. Prav je namreč, da si bralec spremno besedo prebere takoj, ko knjigo vzame v roke, saj se mu bo odprlo še eno okno v svet, ker bo odkril še enega slovenskega pisatelja, na katerega smo v domovini popolnoma pozabili in ga tudi zato sedaj Mladinska knjiga spet predstavlja bralcem.

Peter Vodopivec piše, kako se je sam leta 1993 znašel v veleblagovnici v Münchnu pred veliko knjižno polico, na kateri je opazil več kot osemsto strani debelo knjigo v nemškem jeziku z naslovom *Ogenj in meč*, katere pisec je bil Igor Šentjurc, pisatelj, ki ga ni poznal in je zato šele v kratkem življenjepisu na zavihku knjige zvedel, da se je Šentjurc rodil "zadnjega januarja leta 1927 v Slovenj Gradcu v nekdanji Jugoslaviji (!), kjer je v štiridesetih letih začel svojo časnikarsko in pisateljsko kariero, nato pa je s pisateljevanjem nadaljeval po preselitvi v Nemčijo v petdesetih letih in si tam pridobil širok krog bralcev." Vodopivec nato opiše, kako se je sam naslednji dan v bavarski državni knjižnici prepričal, kako bogat literarni opus je napisal Šentjurc v nemškem jeziku, saj je tam sam naštel "več kot trideset njegovih nemško pisanih romanov, njihovih ponatisov in prevodov v razne evropske jezike." Potem je seveda Vodopivec začel iskati Igorja Šentjurca doma, na Slovenskem in je ugotovil, da je ta omenjen le mimogrede v *Zgodovini*

povojne slovenske književnosti, ki jo je izdala Slovenska matica l. 1967, in še to le kot sodelavec revije *Beseda*. Nadalje Vodopivec ugotavlja, da so Šentjurca in njegovo delo bolje poznali samo zunaj domovinskih meja živeči Slovenci, o njem pa so pisali samo Helga Glušič, Lev Detela in France Pibernik, ki tudi sicer redno pišejo o zamolčani slovenski literaturi in namerno ali nenamerno pozabljenih slovenskih književnikih.

Igor Šentjurc se je torej rodil l. 1927 v Slovenj Gradcu v družini ravnatelja meščanske šole. Oče je moral zaradi liberalnega mišljenja na Ptuj, kjer je Šentjurca zalotila vojna. Njegovo mater in očeta so Nemci internirali, nato pa vso družino izgnali in l. 1945 so 18-letnega Igorja Nemci mobilizirali in ga poslali na fronto, od koder je kmalu prebežal v Rdečo armado in tako s sovjetskimi četami ponovno prišel na Dunaj, kjer je vstopil v jugoslovansko vojsko, odšel v Beograd in od tam v Skopje, nakar je končno spet prišel v Trebnje v Slovenijo. Postal je komunist, a v vojski ni hotel ostati in se je l. 1945 vpisal v Ljubljani na slavistiko, ki pa jo je kmalu opustil tudi zaradi nemirne narave in zato, ker ga je vojna zelo zaznamovala. L. 1949 je postal časnikar in pomočnik odgovornega urednika pri športnem tedniku Polet. Krajše novele in črtice je pisal za revije *Nova obzorja, Novi svet* in *Besedo*, objavljal pa je tudi v *Tovarišu*. Vse bolj ga je začel zanimati problem povojnih likvidacij in je zato bila njegova novela *Eden proti trem*, ki je izšla v *Novem svetu* leta 1952, po njegovih besedah za tisti čas resnično "predrzna". Naj spomnimo, da je bil to čas obračuna s Kocbekom!

Leta 1953 je zapustil Jugoslavijo, in to ne zaradi spornih novel, ampak "zaradi političnih konfliktov, ki so spremljali njegovo časnikarsko in uredniško delo." Šentjurc je namreč prevzel uredništvo tednika PP in mu predvsem s kritičnimi zapisi o dejanskem stanju v Sloveniji in s preveč zahodno usmerjenimi, a zanimivimi reportažami povečal naklado z deset tisoč izvodov na osemdeset tisoč, kar seveda takratnim partijskim oblastnikom ni šlo v račun in so zato na seji CK ZKS sklenili novembra 1952, da je PP "treba na primeren način likvidirati"; to so tudi storili in Šentjurca poslali "na študijsko potovanje v Nemčijo", od koder jim je kmalu pozneje le-ta sporočil, da se v Jugoslavijo ne namerava več vrniti predvsem zaradi političnih razlogov in da je že zaprosil za politični azil v Nemčiji. Nemci so ga silili, naj se vrne domov, azila mu niso priznali in tako se je Šentjurc v Nemčiji preživljal s težkimi fizičnimi deli. Med delom se je po vzoru poljskega pisatelja Josepha Conrada, ki je pisal v angleščini, učil nemškega jezika, da bi se uveljavil v nemškem svetu kot pisatelj. Svoj prvi roman je v Nemčiji objavil pod psevdonimom Igor Georgew l. 1956; in sicer je roman nosil naslov *Hudič potrebuje ljubezen*. Samo dve leti kasneje je objavil pod pravim imenom roman *Molitev za morilca*, v katerem so opisane nasilne metode takratnih komunističnih režimov. Tretji roman z naslovom *Bumerang*, ki ga je izdal leta 1959, mu je prinesel širok krog bralcev in finančni uspeh, po njem so posneli film s Hardyjem Krugerjem v glavni vlogi. Roman *Molitev za morilca* je tudi pokazal, da zna Šentjurc pisati tudi zahtevnejša literarna dela; po mnenju večine je njegov najboljši roman *Nepomirljivi tok*, ki je izšel l. 1960. Vendar se je moral Šentjurc spet vrniti h komercialnemu pisanju, če je hotel dostojno preživljati sebe in družino. Tako se je pri pisanju spet skrival za nizom psevdonimov, pisal mladinske

povesti in kriminalne romane. V sedemdesetih letih je začel pisati niz romanov, v katerih je hotel zajeti več družinskih zgodb od začetka prve svetovne vojne do konca druge in tudi povojni čas. Tretja knjiga iz tega obdobja je *Očetova dežela*, ki smo jo sedaj dobili v slovenskem prevodu tudi mi. Romana pisatelj ni utegnil dokončati, ker ga je prehitela smrt.

Igor Šentjurc je o pisanju menil, da mora biti živo, pisati je hotel tako, "da bi ga brala profesor in kmet", kar mu je uspevalo, ali, kot je dejal l. 1963 Rafku Vodebu: "Pisatelj bi moral pripovedovati in nekaj povedati!" Peter Vodopivec piše, da je Šentjurc zato iskal resnico v majhnih stvareh in pri tem poskušal svoje zgodbe približati čim številnejšemu občinstvu. Morda je imel Šentjurc prav, ko je zapisal: "Sicer pa: ostanejo le pisatelji, ki znajo pripovedovati... Če si dolgočasen kot večina novatorjev, te ne bo nihče bral. Čemu potem še pisati...?"

Šentjurc se s prevedenim romanom *Očetova dežela* spet vrača med nas, slovenske bralce, svoj dom pa je našel v Nemčiji. Opisoval je pretežno razseljene osebe, samega sebe v njih, take, "ki ne iščejo domovine, temveč dom", kot je lepo zapisal v spremni besedi Vodopivec. Ali tako, kot bi rekla Šentjurčeva junakinja v romanu *V viharju*: "Človek ne potrebuje domovine, človek potrebuje dom. Domovina vse zahteva, vse jemlje, celo življenja - in ne daje ničesar, razen praznih besed. Dom pa ne zahteva ničesar in daje vse - življenje, streho nad glavo in kruh..." Če Šentjurc pri nas ni uspel imeti doma, je vsaj prav, da ga spoznamo skozi njegova v nemščini napisana literarna dela, saj svojega slovenskega porekla ni nikdar skrival, prej nasprotno.

NAGRADNI IZLET ZA SLOVENSKE MATURANTE IZ TRSTA IN GORICE

PO SLOVENIJI

Izbrani dijaki slovenskih višjih srednjih šol iz Trsta in Gorice so po opravljenem državnem izpitu med 16. in 20. t.m. na poti po Sloveniji, kamor jih vabi Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport RS, potek izleta pa usklajuje svetovalka za slovenske šole prof. Andreja Duhovnik z Zavoda RS za šolstvo. Letošnja izvedba je bila zaupana agenciji AVRIGO iz Nove Gorice, pri njej pa sodelujejo tudi prof. spremljevalci: Majda Artač, Tanja Curto, Alenka Štoka in Massimo Suard. Strokovna ekskurzija sodi v sklop pobud, s katerimi želi slovenska stran približati dijakom raznoliko podobo Slovenije. Petošolci od Milj do Špetra so bili že v začetku maja v Ljubljani (ogled mesta in gledališka predstava) ter v Postojnski jami, mali maturantje z Goriškega so bili na Dolenjskem in v Beli krajini, izbrani tržaški mali maturantje so si ogledali Štajersko in Prekmurje. Ob zaključku višje srednje šole bo krožna pot po Sloveniji dijakom približala raznolikost slovenskih pokrajin z njihovimi mesti.

Mimo Ljubljane - kjer se bodo sprehodili po mestu in odkrili kaj novega - jih bo pot vodila na Dolenjsko do Trubarjeve domačije, nato po dolini reke Krke do Novega mesta. Čez Gorjance se bodo spustili v Belo krajino in spoznali svojevrstno slovensko pokrajino. Proti Štajerski bodo najprej pozornost namenili Brežicam in Posavskemu muzeju v brežiškem gradu. Po vzhodnem robu slovenskega ozemlja se bo pot nadaljevala do Celja, z ogledom starega mestnega jedra. Program se bo nadaljeval mimo Ptujske gore do Ptuja z ogledom pokrajinskega muzeja na gradu. Potem bo na vrsti Prekmurje, z muzejem v soboškem gradu, Plečnikovo cerkvijo v Bogojini in z naravnimi znamenitostmi pokrajine ob Muri. Mimo Maribora se bo pot nadaljevala mimo Celja in po Tuhinjski dolini do Kamnika. Nato pa do Škofje Loke, s sprehodom po mestu in z ogledom muzeja v gradu. Ob koncu jih bo pot vodila mimo Gorenjske - Prešernov Kranj, Bled, Kranjska Gora - potem pa čez Vršič v bližino Julijcev in po dolini Soče proti Bovcu in Kobaridu do doma.

Ob spoznavanju novih krajev in ob poglabljanju že znanega je priložnost skupnega druženja maturantov vseh slovenskih šol iz zamejstva.

OSREDNJI GOVOR NA PREMSKEM SREČANJU KNJIŽEVNIKOV

GLAS KORENIN: PREKINITEV NA ZVEZAH (5)

FILIBERT BENEDETIČ

Cecovinijev pristop v odnosu do Slovencev je namreč v marsičem pronicljiv in spoštljiv do vrednot slovenske kulturne samobitnosti. Resničnost dvojne duhovne podobe Trsta je nedvomno prisotna v njem, kako pa ne bi bila, ko sam izhaja iz kraške zemlje. Tudi njegova teorija, da narodna pripadnost je stvar svobodne kulturne izbire, je do neke mere lahko tudi sprejemljiva, vendar le pod pogojem, da se ne sprevrže v zatajevanje lastnih korenin. Pojmovanje narodne pripadnosti kot dejstvu svobodne kulturne izbire je zelo razširjeno na ravni utemeljevanja državljanske pripadnosti, toda ne smemo pri tem zanemarjati bistva samobitnih vrednot. Ko sem na primer skušal dopovedovati nekaterim Italijanom, švicarskim državljanom, da pripadajo italijanski narodnosti, so mi z vso odločnostjo zatrjevali, da so Švicarji, ne Italijani. Vendar so razmišljali, govorili in pisali v italijanščini. Tudi v bivši Jugoslaviji v razgovoru z nekaterimi bosanskimi muslimani, ki so se opredelili kot pripadniki muslimanske narodnosti, kar je povsem drugačen primer, sem zaman dopovedoval, da verska pripadnost je nekaj drugega od narodne pripadnosti. Toda tudi ti so razmišljali, govorili in pisali v lastnem srbohrvaškem jeziku, ne glede na latinico ali cirilico. Opredelitev in priznavanje narodne pripadnosti v stvarnosti obmejnega prostora, kakršen je naš, odpira nadalje spet nova vprašanja, začenši od domovinske pravice jezikovnega izraza vsake tu živeče samobitne narodnostne skupnosti. Reševanje tega vprašanja z državnim zaščitnim zakonom, in to tudi s strani države matične domovine, je morda res zapleteno, kakor piše Cecovini, toda brez državne zaščite je vsaka še tako živa in vsestransko kulturno ustvarjalna manjšinska narodna skupnost podvržena stalni nevarnosti raznarodovanja in propada.

Res se danes vse bolj pogosto pojavljajo v javnosti besede sožitje, strpnost, prijateljstvo, boljše poznavanje in medsebojno sodelovanje, vsebolj se uveljavljajo pojmi o povezovanju Trsta s svojim naravnim zaledjem, se porajajo mirovne pobude in pozivi k solidarnosti, zlasti v zvezi s tragedijo na Balkanu, res se v zadnjih časih tudi zmanjšuje kričavost protislovenskih nestrpnežev, toda bistvo ostaja nespremenjeno. Besede si razlaga vsak po svoje, njihov pomen prikraja in potvarja vsak sebi v prid, kakor da bi šlo za komercialni proizvod in ne za skupne dobrine kulture in duha.

Razdrobitev Evrope z nastajanjem novih držav, ki jo mnogi pripisujejo osamosvojitvenim težnjam malih narodov in jo navajajo kot vzrok za sedanjo krizo - med tistimi, ki to trdijo, so žal tudi nekatera zveneča imena srednjeevropske kulture - zadeva vprašanje meja, omejitev in razmejevanje površinske narave v postopkih političnih mogotcev v boju za oblast. Kultura, opredeljena v naši besedi, pa se nanaša na dobrine duha, zadeva notranjost, tisto vsebinsko konsistenco, ki podpira človeka, ga vodi in daje smisel njegovemu življenju.

Kulturna identiteta posameznih narodov ni vprašanje meja, vsekakor ne tistih meja, ki si jih človek navadno zamišlja kot nekakšne zastražene pregrade, ki obkrožajo nacionalne države in jih med seboj ločujejo. V nobenem primeru ni mogoče s temi mejami zakoličiti razsežne prostranosti duha narodov. Nasilje takih meja gotovo vzbuja v nas občutke velike tesnobe, zlasti ko se navezujemo na usodo ljudi v našem bližnjem okolišu po letu 1945, ko so bile te pregrade postavljene sredi mest, pokopališč, sredi samih domačij - Gorica, Svobodno tržaško ozemlje, Cona A, Cona B, Londonski memorandum, begunstvo, izseljeništvo - kar je povzročalo stalne prekinitve komunikacij ne samo med državami, pač pa tudi med narodi na tem koščku omikane zemlje, ki so jo mogočniki umetno razkosali s svojim postopanjem. Da bi premagali to razbolelo stanje, ki vodi dejansko k etničnim spopadom, kakršnim smo danes priča, smo se zmeraj odločno zavzeli za združeno Evropo regij brez meja in pregrad nacionalistične narave na osnovi svobodne izmenjave. V teh težkih trenutkih, ko se položaj tragično zaostruje, moramo z vsemi svojimi močmi utrditi civilno zavest in uveljaviti načela človečanskih pravic obenem z ovrednotenjem kulture korenin. Tak pristop naravno zahteva, da obvarujemo duhovne vrednote narodov in zaščitimo narode vse do minimalnih jeder, kakršne so manjšine, ki opravljajo izredno pomembno vlogo posrednika, ki pa lahko postanejo tudi rušilni detonator verižnih reakcij, ko jih zanikamo in - kar je še hujše - če jim grozimo z uničenjem. Uničevati manjšine z razjedalnimi posegi tržne uravnilovke in boja za politično in gospodarsko prevlado pomeni rušiti obenem tudi ravnovesja narave. Uničevanje kulture korenin se uvršča med velike ekološke in bivanjske katastrofe našega časa.

DALJE

OD 27. JULIJA DO 5. AVGUSTA V UMAGU

TUDI SSG BO SODELOVALO NA FESTIVALU ZLATI LEV

Tudi Slovensko stalno gledališče iz Trsta bo sodelovalo na drugi izvedbi festivala komornega gledališča Zlati lev, ki bo potekal od 27. julija do 5. avgusta v Umagu. SSG se bo predstavilo z monodramo Alessandra Baricca Devetsto (Novecento) in to tako s slovensko kot tudi z italijansko izvedbo v interpretaciji Janka Petrovca in v režiji Marka Sosiča. Predstava, ki je v tržaškem in širšem prostoru žela velike uspehe, bo na sporedu v torek, 31. t.m., ob 19. uri v parku umaškega gledališča. Poleg SSG pa prihajata iz Trsta tudi Stalno gledališče Furlanije-Julijske krajine in Gledališče Miela s koprodukcijo monodrame Occhi lucidi, pri kateri je avtorica, režiserka in interpretka Marcela Serli. Iz F-Jk bo nastopilo tudi gledališče Teatro Club iz Vidma z delom Carla Tolazzija *Resurrequie* v režiji Massima Somaglina in v interpretaciji Sandre Cosatto in Riccarda Maranzane.

Festival Zlati lev je komaj pri drugi izvedbi, a se je po besedah ravnatelja SSG Marka Sosiča že vpisal v sam vrh hrvaškega teatra. Njegov umetniški vodja in direktor je znameniti hrvaški dramaturg in režiser Damir Zlatar Frey, ki je spored festivala, skupaj s Sosičem in odgovorno za stike z javnostjo Beti Tomsič, predstavil tudi v tržaškem Kulturnem domu, in sicer v ponedeljek, 16. t.m. Osrednji pomen festivala, kot so si ga zamislili pobudniki, je v dialogu med italijansko, slovensko in hrvaško kulturo. Pri tem noče biti politični manifest, ampak hoče le združevati ljudi, saj duh in ustvarjalnost ne poznata meja. Naslov letošnjega festivala je Planetarij žena, ker bo osrednja tema prav ženski svet. Damir Zlatar Frey je poiskal kakovostne predstave, kjer moški pišejo o ženskah, ženske o sebi, glavni lik je ženski lik, ali enostavno ženska režiserka obdeluje posebno temo. Tudi žirijo letos sestavljajo edinole predstavnice nežnega spola: urednici umetniških programov slovenske in hrvaške radiotelevizije Živa Emeršič Mali in Oka Ričko, Sina Karli, Željka Udovičić in naša igralka Miranda Caharija.

V desetih dneh se bo zvrstilo 13 predstav v okviru tekmovalnega dela, predvidenih pa je tudi nekaj gostujočih nastopov. Predstave bodo uprizorila gledališča iz Hrvaške, Slovenije, Italije, Nizozemske in Jugoslavije. Festival se bo pričel v petek, 27. t.m., z otvoritveno slovesnostjo ob 21. uri, ki ji bo ob 21.30 sledila prva predstava: gledališče Kazalište Marina Držića iz Dubrovnika bo uprizorilo delo Rodolfa *Sirere Otvor kazališta* v režiji Nenni Delmestre. Festival pa bo v nedeljo, 5. avgusta, sklenila predstava Jeana Geneta *Služkinje*, ki jo bo uprizorilo gledališče Gavella iz Zagreba v režiji Damirja Zlatara Freya. Iz Slovenije sodelujejo: Prešernovo gledališče iz Kranja z delom Paula Vogla *Kako sem se naučila voziti* v režiji Mateje Koležnik, ŠKUC iz Ljubljane z monodramo Jeana Mauriceja Cocteauja *Človeški glas* v interpretaciji Alenke Tetičkovič in v režiji Alena Jelena, Slovensko narodno gledališče iz Maribora z delom Lenke Lagronove *Mala Terezija* v režiji Zvoneta Šedlbauerja in Slovensko ljudsko gledališče iz Celja s predstavo Dragice Potočnjak *Alisa, Alica* v režiji Matije Logarja. Gost festivala pa bo med drugim tudi Kulturni dom Franca Bernika iz Domžal z monodramo *Mimi je pozitivka* Alenke Vidrih in Natalije Gorščak v interpretaciji Alenke Vidrih in režiji Marjana Bevka.

Poleg tega pa bo vsako opoldne v umaški kavarni Gala srečanje s protagonistkami festivala - igralkami, režiserkami in članicami žirije - ki ga bo vodil hrvaški dramaturg Darko Lukić. Ob priložnosti Zlatega leva bodo na ogled tudi tri razstave slovenskih umetnikov oz. umetnic: Neca Falk bo razstavljala svoje fotografije, Paola Korošec svoje skulpture, Leo Kulaš in Svetlana Vižintin pa kostume, ki sta jih naredila za predstave Tomaža Pandurja. Štiri mesta z ženskimi imeni pa bodo podarila nekaj Umagu: Ljubljana bo nudila že omenjeno fotografsko razstavo Nece Falk, Benetke (italijansko Venezia) bodo poklonile dan na svojih tleh in ogled Bienala, Reka bo prispevala koncert skupine Putokazi za zaključek festivala, Pulj (hrvaško Pula) pa bo prispeval nagrade, ki jih bodo podelili na zaključnem večeru.

Nasploh pa bo cel Umag postal velik oder, s čimer pobudniki festivala (poleg festivalske ustanove je tu tudi umaška odprta ljudska univerza) želijo ponovno oživiti to staro istrsko mestece. Pri tem imajo podporo na primer ministrstev za kulturo Slovenije, Hrvaške in Srbije, Istrske županije, mest Ljubljana, Beograd, Umag in Pulj, Italijanske unije z Reke, turističnih zbornic iz Umaga, Buj, Novigrada in Savudrije ter številnih sponzorjev.

Posamezne vstopnice bodo stale 40 kun, za abonma za celoten festival bo treba odšteti 200 kun, mest na razpolago pa je 150.

IŽ

FOTOGRAFSKA ISKANJA V NOVI GORICI

Goriška fotografska srečanja je naslov razstavi, ki so jo 28. junija odprli v Paviljonu poslovnega centra Hit v Novi Gorici. Na njej predstavljajo svoja fotografska dela Sergio Culot in Maria Fina Ingialiso, Flavio Mosetti, Valter Nanut in Silvan Pittoli. Imena fotografov, katerih dela bodo na ogled do 11. septembra, so v slovenskem zamejskem in širšem prostoru poznana, saj so s svojimi deli prisotni na marsikateri naši pobudi, sooblikujejo naše publikacije ter se predstavljajo s samostojnimi razstavami oz. v sodelovanju z drugimi fotografskimi skupinami na Goriškem, v Sloveniji in Italiji. Razstava v Novi Gorici je nadvse zanimiva in pregledna. Vsak fotograf se na njej predstavlja z deli, ki so mu najbližja, to pomeni, da med njimi ni jasno razpoznavna rdeča nit, ki jih veže, če ne to, da delujejo vsi na Goriškem in sodelujejo pri Skupini 75, ki zbira slovenske ljubitelje fotografije v Gorici. Vsak fotograf posreduje gledalcu svojo tehniko, vsebino, duhovni svet in iskanje novih, tudi drznih poti, v fotografiji seveda. Tako si bodo obiskovalci novogoriškega Paviljona, ki se ponaša z živahnim delovanjem, lahko ogledali črnobelo fotografsko inštalacijo z naslovom *Mitologija*, črnobele ženske akte, barvne fotografije, ki spominjajo na umetnost Lojzeta Spacala, kateremu so tudi v poklon, ter črnobele posnetke kletarskih pripomočkov. Razstavo toplo svetujemo. *EJ*

KROŽEK ZA DRUŽBENA VPRAŠANJA VIRGIL ŠČEK / PREDSTAVITEV KNJIGE V DEVINU

ERIK DOLHAR: PRELOMNOST OSIMSKIH SPORAZUMOV

FOTO KROMA

Kljub soparnemu julijskemu večeru, ki je kar vabil k telesnemu in umskemu sproščanju, se je v soboto, 14. t.m., zbralo na vrtu sedeža pevskih zborov v Devinu zares lepo število ljudi in zelo pozorno ter doživeto poslušalo izvajanja predstavnikov Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček, posvečena zadnji knjigi iz zbirke priročnikov tega krožka v letu 2000. Avtor knjige je časnikar dr. Erik Dolhar, ki je delu dal naslov *Prelomnost osimskih sporazumov*. Urednik knjižne zbirke Ivo Jevnikar je na predstavitvi pojasnil, da je knjiga izšla ob 25. obletnici podpisa Osimskih sporazumov, ki so gotovo pomemben mejnik v novejši zgodovini naših krajev in pobliže zadevajo prav naše slovensko ljudstvo na Primorskem. Avtor je v predelani obliki objavil disertacijo, ki jo je zagovarjal leta 1999 ob zaključku svojih študijev na fakulteti za politične vede tržaške univerze. Dopolnil jo je s številnimi dokumenti, ki obravnavajo odnose med nekdanjo SFRJ in Italijo, pri čemer je predmet posebne pozornosti problematika naše slovenske narodne manjšine. V tej zvezi je avtor zelo modro ravnal, ko se je odločil za objavo celotnega besedila Osimskih sporazumov (pogodbo med obema državama, sporazum o pospeševanju gospodarskega sodelovanja med državama ter protokol o prosti coni) in na koncu še besedilo Posebnega statuta, priloženega Londonskemu memorandumu. Sklenitev Osimskih sporazumov je v Trstu povzročila pravi pravcati politični potres, saj je z nastankom Liste za Trst bil zadan smrtni udarec dotedanji levosredinski večini, ki si od tedaj ni več opomogla. S tem pa je bilo konec tudi postopnemu procesu odpiranja italijanske večine do slovenske manjšine. Avtor posveča posebno poglavje osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške, pri čemer je spet v ospredju manjšinska problematika. Kar daje knjigi še poseben pečat (in tudi čar), so mnoge fotografije, tako da bralec lahko tudi vizualno spremlja zelo razburkano povojno dogajanje v naših krajih. Med drugimi je objavljenih nekaj fotografij z manifestacije, ki jo je priredila SSk ob 10. obletnici podpisa sporazumov v samem Osimu.

V zajetnem poglavju so objavljeni intervjuji, ki jih je imel avtorjev oče, dr. Rafko s "protagonisti" obravnavanega zgodovinskega obdobja. Gre za skupno 11 pogovorov, ki jih je bil dr. Rafko Dolhar pripravil za Radio Trst . Intervjuvanci so: slovenska diplomata Marko Kosin in Tone Poljšak, italianski tržaški politiki Corrado Belci, Sergio Coloni, Arnaldo Pittoni, Giorgio Rossetti, Gianni Giuricin in Manlio Cecovini, časnikarja Drago Legiša in Jože Koren ter bivši deželni poslanec SSk Drago Štoka. Gre vsekakor za zelo zanimivo in tudi prijetno branje, saj bralec lahko dobi globlji vpogled v takratno dogajanje in odkrije marsikaj, kar je doslej ostalo prikrito ali zamolčano. Za prevode iz italijanščine je poskrbela dr. Marija Brecelj.

Na predstavitvenem večeru je kot izreden gost spregovoril bivši slovenski diplomat Tone Poljšak, ki je kot svetnik jugoslovanskega veleposlaništva pri Sv. sedežu v Rimu pobliže spremljal priprave na Osimske sporazume in je nato dolgo let predsedoval mnogim komisijam za njihovo izvajanje. Kar iz rokava je pozornim poslušalcem stresel mnogo zanimivih anekdot in osebnih doživljajev, pri čemer pa je nekajkrat poudaril, da sta se za dokončno ureditev meje med prizadetima državama odločno zavzele predvsem ZDA in Vatikan, saj je slednji celo poskrbel, da msgr. Santin, o katerem je bilo znano, kako se odločno upira dokončni ureditvi meje, ni bil več tržaški škof. Goriški nadškof in metropolit msgr. Cocolin je namreč bil imenovan za apostolskega administratorja v Trstu.

Gre skratka za knjigo, ki spada na polico vsakega zavednega Slovenca. Zato gre izdajatelju vse priznanje. Knjigo je skrbno natisnila tiskarna Graphart, izdajatelj pa se zahvaljuje SSO in Kraški zadružni banki za denarno pomoč in računa še na pomoč deželne uprave Furlanije-Julijske krajine.

DL

NA REŠETU

VETER SLOVENSKE PRETEKLOSTI

V prejšnjih dneh sem sama pri sebi premišljevala, da je čudno, kako je šla letos neopazno mimo obletnica požiga Narodnega doma. Res da ni okrogla obletnica, pa vendar ... Zato sem še bolj pozorno prisluhnila, ko sem kot demanti na svoje razmišljanje v ponedeljek po Radiu Trst A zaslišala: "13. julija 1920. leta se je zrušil v pepel Narodni dom v Trstu, naše kulturno, politično in družabno središče". Tako se je namreč začela tretja oddaja iz ciklusa Narodni dom 1904-1920. *Tatjana Rojc, ki je ciklus pripravila, je vzela za uvod besede prof. Nade Pertot iz antologije* Od antike do danes, *in s citatom tako nadaljevala: "Ni bilo dovolj pustošenja med vojno, začelo se je novo, nepričakovano kruto. Požig Narodnega doma je silno boleče odjeknil in ostal v podzavesti vseh tistih, ki so ga doživeli. Nasilno dejanje je nerazumljivo, ne da se ga dojeti, samo strah je lahko človeka in groza. V podzavesti se iz ponižane človečnosti že rojeva upor. Požig Narodnega doma je pomenil za Slovence konec iluzij in začetek preganjanja v novi državi po prvi svetovni vojni".*

Verjetno je bilo samo srečno naključje, da je bila oddaja na sporedu prav ta teden in da je izzvenela kot spomin na pozabljeno obletnico. Pa ne glede na to bi poslušanje teh oddaj toplo priporočila vsem poslušalcem, ki ciklusa Tatjane Rojc v režiji Nadje Rojac niso slišali, ko je bil prvič na sporedu novembra lani. Rojčeva v njih podaja celostno podobo Narodnega doma in vsega, kar se je v njem in ob njem dogajalo. Čeprav sem mislila, da o Narodnem domu vem že vse, kar se da vedeti, odkrivam v vsaki oddaji veliko novih podatkov, zanimivih pričevanj, ki me samo še potrjujejo v prepričanju, da smo z izgubo Narodnega doma Slovenci utrpeli nepopravljivo škodo. Nekako tako je z grenkobo zaključila svoje spomine v omenjeni oddaji ga. Danila Silova, ki je govorila o gledališki dejavnosti svojih staršev v Narodnem domu: "...Danes je vse drugače, ampak tega ni več in ne bomo nikoli več imeli".

Narodni dom 1904-1920 *je na sporedu vsak ponedeljek ob 12. uri.*

Poslušalce, ki so jim všeč zgodovinske oddaje, bi rada opozorila, da se je v ponedeljek začela ponovitev zanimivega ciklusa Nova branja slovenske prisotnosti v Trstu, *ki ga je napisala Marta Verginella, režirala pa Mirjam Koren. Kakšno mesto je imel Trst v preteklosti, kdo vse je krojil njegovo usodo, v kolikšni meri smo Slovenci prisotni v zgodovinskih zapisih mesta, vse to nam Verginellova prikazuje na sicer dokumentiran, a prav nič suhoparen način.*

Oddaje Nova branja slovenske prisotnosti v Trstu *so na sporedu vsak ponedeljek ob 8.10.*

TEJ

PAHOR IN PAVŠIČ PISALA TONDU

ZA ENKRATEN PRISPEVEK

Predsednika krovnih organizacij SKGZ Rudi Pavšič in SSO Sergij Pahor sta z zadnjim dopisom ponovno opozorila deželno upravo na nevzdržno finančno stanje v vseh ustanovah in organizacijah Slovencev v Italiji. V pismu predsedniku deželnega odbora Renzu Tondu sta Pavšič in Pahor še posebej izpostavila dejstvo, da je sprejetje zaščitnega zakona ukinilo veljavnost dosedanjega deželnega zakona 46/91, preko katerega so se iztekale finančne podpore našim organizacijam. Istočasno pa se niso še aktivirali mehanizmi financiranja iz zaščitnega zakona št. 38/2001, kar je pahnilo našo organiziranost v paradoksalno stanje "finančnega vakuuma". Vse to še najbolj občutijo večje kulturne ustanove in organizacije, katerih uslužbenci so že dalj časa brez rednih mesečnih plač in zagotovil za bodočnost.

"Kar pa nas še največ zaskrbija, je dejstvo, da 16. člen zaščitnega zakona predvideva za letos le 5 milijard lir z razliko od dosedanjega letnega financiranja po zakonu za obmejna območja v višini 8 milijard", sta podčrtala Pavšič in Pahor, ki sta predsednika deželnega odbora Renza Tonda zato prosila za enkratni izredni finančni prispevek s strani dežele, kar bi slovenskim organizacijam in ustanovam ublažil oz. sploh omogočil prehod v uvajanje zaščitnega zakona. Prošnjo sta predsednika krovnih organizacij utemeljila z dejstvom, da v zadnjem desetletju dežela ni namenila skoraj niti lire iz svojega rednega proračuna za potrebe slovenske skupnosti, pa čeprav Furlanija-Julijska krajina uživa posebni status avtonomne dežele predvsem spričo prisotnosti naše manjšine.

MAGDALENA TOVORNIK V TRSTU

FINANČNA KRIZA V OSPREDJU

FOTO KROMA

V petek, 13. t.m., se je v Trstu mudila vodja Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu ter državna sekretarka pri slovenskem zunanjem ministrstvu Magdalena Tovornik. V prostorih Generalnega konzulata Republike Slovenije se je sestala s predsednikoma krovnih organizacij SKGZ in SSO Rudijem Pavšičem in Sergijem Pahorjem ter s člani skupnega predstavništva Slovencev v Italiji. Srečanje je sodilo v okvir rednih sestajanj s predstavniki manjšine: na njem je bil podan obračun šestmesečnega sodelovanja ter pregled politične situacije po volitvah v Italiji in po umestitvi novega predsednika deželne vlade Furlanije-Julijske krajine, poleg tega pa je bil govor zlasti o finančnem položaju slovenske manjšine v Italiji.

Glede politične situacije, nastale po nedavnih parlamentarnih in upravnih volitvah v Italiji ter po umestitvi novega predsednika deželne vlade F-Jk, je bil na petkovem srečanju govor o tem, kako naj manjšina nadaljuje dialog z oblastmi.

V zvezi s finančnim položajem manjšine pa je bilo ugotovljeno, da je bila prva polovica letošnjega leta v znamenju krize in da tudi v drugi polovici leta ne kaže bolje. Zaščitni zakon, ki ga je italijanski parlament odobril februarja letos, vključuje tudi financiranje manjšine. Italija ni še izpolnila svojih obveznosti in videlo se bo, kako se bo lotila plačevanja petih milijard lir, ki so predvidene za prvo leto veljave zaščitnega zakona, pa tudi 2,5 milijard lir, predvidenih za dvojezični šolski center v Špetru v Benečiji in za glasbeni konservatorij. Poleg tega bo z mesecem avgustom denarnih pošiljk iz Slovenije za letos konec, saj je Slovenija letos nakazovala dvojne vsote, tako da bodo z avgustom potrošili vsa sredstva, namenjena za manjšino za leto 2001. Za ustanove slovenske manjšine se torej napoveduje problematična jesen in bo treba iti v iskanje nadomestnih oblik financiranja, vsekakor pa bo treba nadaljevati z napori, da se doseže, da italijanska stran izpolni svoje obveznosti do manjšine.

Na petkovem srečanju so predstavniki slovenske manjšine sekretarko Magdaleno Tovornik opozorili tudi na razsodbo italijanskega ustavnega sodišča, ki je dalo prav deželi Furlaniji-Julijski krajini v njenih prizadevanjih za ukinitev gorskih skupnosti na deželnem teritoriju. S tem v zvezi je bilo rečeno, da bo treba poiskati nove oblike, pri katerih pa morajo sodelovati prizadete občine, te nove oblike pa bodo morale biti tudi v skladu z evropsko zakonodajo. Tovornikovo so tudi seznanili s poskusi razlaščanja slovenske zemlje na Jeremitišču.

PO VSEDRŽAVNI SKUPŠČINI V RIMU

TUDI SSk BO SODELOVALA NA SEJAH VODSTVA MARJETICE

Predstavnik stranke Slovenske skupnosti bo imel pravico prisostvovati in sodelovati na sejah 120-članskega ožjega vodstvenega organa Marjetice, se pravi sredinskega zavezništva v okviru levosredinske koalicije Oljke, ki ga vodi Francesco Rutelli. To je sprejel ustanovi zbor Marjetice, ki je potekala minuli konec tedna v Rimu in katere se je udeležil tudi predstavnik SSk dr. Drago Štoka. Deželno tajništvo slovenske stranke v tiskovnem sporočilu izraža svoje zadovoljstvo ob tem dogodku, saj po njenem mnenju taka odločitev spoštuje načelo o SSk kot samostojni politični stranki, ki bo taka tudi ostala v bodoče, čeprav bi se italijanske stranke, ki sestavljajo zavezništvo Marjetice, razpustile in potem spojile v en sam politični organizem.

Kot piše v tiskovnem sporočilu, ki smo ga prejeli, je dr. Štoka tudi posegel v razpravo in tudi objavil strankino resolucijo o vprašanju manjšin, ki ga je zbor soglasno sprejel. Resolucija poudarja pomembnost avtohtonih jezikovnih skupnosti na ozemlju Republike Italije, zavzema se za čimprejšnje in čim temeljitejše izvajanje zakona št. 482/99 o manjšinah ter še posebej zakona št. 38/00 o Slovencih v Italiji. V besedilu stoji zapisano, da narodne manjšine z družbenega in človeškega vidika bogatijo državo in omogočajo plodnejši dialog s sosednjimi državami, ko so del tam bivajočih narodov. Resolucija končno pozdravlja vse večjo občutljivost organov Evropske zveze do vprašanja manjšin.

Zastopnik SSk je v svojem posegu spregovoril o pomenu slovenske manjšine v deželi Furlaniji-Julijski krajini, o odnosih med Italijo in Slovenijo in o pomenu stranke kot edine suverene politične organizacije Slovencev v Italiji. Izrazil je pričakovanje naših ljudi v zvezi z vprašanjem zaščite in upanje, da bo novonastala Marjetica imela posluh za narodne manjšine, ki zadevajo dobršen del italijanskega in evropskega prebivalstva.

Dr. Štoka je orisal svoje sodelovanje in nastop na ustanovnem zboru Marjetice na tiskovni konferenci, ki so jo v torek, 17. t.m., v Trstu sklicali člani delegacije iz F-Jk (delegacijo je vodil bivši tržaški župan Franco Richetti). Dejal je, da je bilo sodelovanje SSk na skupščini prepričano, koristno in pozitivno. Poudaril je dejstvo, da kljub povezavi z Marjetico slovenska

stranka zaradi svoje specifike ohranja avtonomijo. Na kratko je orisal tudi svoje razgovore, ki jih je imel z vsedržavnim tajnikom italijanske Ljudske stranke Pierluigijem Castagnettijem, s senatorjem Willerjem Bordonom in vodjem Oljke Francescom Rutellijem.

Na torkovi tiskovni konferenci je bil govor tudi o lepem uspehu, ki ga je Marjetica dosegla na zadnjih parlamentarnih volitvah tako na vsedržavni kot tudi na krajevni ravni. V novem tržaškem občinskem in pokrajinskem svetu bo Marjetica seveda delovala v okviru Oljke, vsekakor pa bo imela tudi dva koordinatorja na občinski in pokrajinski ravni. Na Tržaškem bodo tudi oblikovali krajevno koordinacijo, v kateri bodo pokrajinski tajnik LS Walter Godina, koordinatorja Demokratov in gibanja Udeur Salucci in Cassese ter dr. Štoka za SSk, osnovali pa bodo tudi pokrajinski svet, ki ga bodo sestavljali predstavniki strank Marjetice in izvoljeni predstavniki. Na srečanju je bilo tudi poudarjeno, kako je ravno v Trstu pred leti prišlo do prvega poskusa povezovanja levosredinskih sil (kar je privedlo do prve izvolitve Riccarda Illyja za župana). Sedaj pa ima Marjetica ambicijo, da si ponovno pridobi naklonjenost tistih kulturnih, gospodarskih in političnih dejavnikov, ki so v zadnjih letih omogočili prenovo tržaške stvarnosti. Za dosego tega cilja, je bilo rečeno v torek, ima Marjetica številke, ljudi in zmogljivosti.

DVE ZAPOREDNI DVOJNI ŠTEVILKI ŠKRATA

PONUJA SE PESTRO IN BOGATO BRANJE ZA POLETNI ČAS

S sicer nekajmesečno zamudo, a z vseeno zanimivo in bogato vsebino sta pred časom zaporedoma izšli dve dvojni številki *Škrata*, glasila Sklada Mitja Čuk. Ni prvič, da *Škrat* izide z zamudo, in to niti ne preseneča, če pomislimo, kakšno je finančno stanje domala vseh ustanov naše narodne skupnosti. Tudi Sklad Mitja Čuk ni nikoli plaval v denarju, poleg tega se je letos lotil še izgradnje novega sedeža. Časi torej nikakor niso rožnati niti za Sklad, pa vendar je uvodno *Dvopičje* Jelke Cvelbar v številki 1-2 navsezadnje optimistično ("...morali bomo zavihati rokave").

Za uvodno branje št. 1-2 so uredniki izbrali odlomek iz črtice *Deltaši* emigrantskega pisatelja Vinka Rodeta iz Argentine. V nadaljevanju se Giorgina Piščanc zaustavlja pri pomenu poslušanja kot osnove za vse glasber e izkušnje in sestavnega dela vseh glasbenih dejavnosti. Anja Dular piše o razstavi o Prešernu v Narodnem muzeju Slovenije v Ljubljani, Jelka Cvelbar pa se v prispevku z naslovom *Stoji učilna zidana* loteva kratkega orisa zgodovine šolstva, nato pa preide na problematiko slovenske šole v Italiji, katere osnovni problem je po njenem mnenju v tem, "do katere mere smo Slovenci trdni v sebi (narodnostno) in kolikšen je naš ponos in naš pogum, da uporabljamo svoj jezik - tam, kjer nam je dovoljeno in je zaželeno, da ga govorimo (pa se tej pravici sami odpovedujemo), in tam, kjer nas bodo mogoče najprej pogledali nekoliko postrani - ker tudi tako (s pikro pripombo o nerazumljivem jeziku - lingua astrusa) uveljavljajo svojo zgodovinsko prisotnost - prisotnost večinskega naroda." Tudi naslednji sestavek je posvečen šoli, in sicer šolski reformi v Italiji. *Škrat* je tudi začel ponatiskovati prispevke o slovenščini, ki jih je za radio pripravljala Diomira Fabjan Bajc. To je vsekakor posrečena zamisel, kot je posrečena tudi odločitev, da se začno objavljati nadaljevanja lepih oddaj o starem Egiptu, ki jih je pred meseci za Radio Trst A prispeval Andrej Beličič - tako je v *Škratu 1-2* objavljeno prvo nadaljevanje. Mojca Kreft je prispevala spominski članek o nedavno umrlem priljubljenem lutkarskem ustvarjalcu Nacetu Simončiču, Vida Valenčič pa recenzijo knjige Zdenke Šadl *Usoda čustev v zahodni civilizaciji*. Uredniki so se tudi odločili za ponatis recenzije *Škrata*, ki jo je za koprsko revijo Slovenščina v šoli prispeval Silvo Fatur. Nazadnje pa je prišlo do pomešanja podnapisov pod slikami številnih cvetic, ki rastejo pri nas. Naloga bralca je, da to popravi in pripiše domača imena cvetic.

Verjetno najzanimivejši prispevek v naslednji dvojni številki *Škrata, 3-4*, je *Dvopičje*, ki ga tokrat ni napisala Jelka Cvelbar, ampak Abele Vignaioli: gre za Italijana, poročenega s Slovenko, očeta, ki je skupaj z materjo hotel vpisati otroka v slovensko šolo, pa so mu prišli pomisleki, potem ko je slišal, da naj bi na nekaterih slovenskih šolah pouk dejansko potekal dvojezično. Abele Vignaioli je zelo kritičen do tega pojava in si skupaj z ženo želi "šolo, ki bo dala najinemu otroku trdno osnovo za del identitete, ki jo ima otrok po materi, ne pa neko konfuzno in negotovo mešanico." Pisec poudarja potrebo po ločevanju med dvojezičnim poukom in poukom v dvojezičnem okolju, saj bi v slednjem morala biti posvečena posebna skrb predvsem manjšinskemu jeziku.

Sicer je uvodno literarno branje tudi tokrat posvečeno emigrantski prozi, saj je objavljen odlomek iz dnevnika Jureta Skvarče o vzponu na Cerro Norte. Tudi v tej številki imamo prispevke Giorgine Piščanc o glasbi ter ponatis nadaljevanj Diomire Fabjan Bajc o slovenščini in Andreja Beličiča o starem Egiptu. O pouku zgodovine na repentabrski osnovni šoli Alojz Gradnik piše Valentina Destri, o razlogih za reformo šolstva v Italiji Stanka Sosič, o judovskem narodu pa je napisal razmišljanje Filip Fischer. Poleti narava zaživi, zato se je Jelka Cvelbar odločila, da napiše prispevek o živalih, ki jih lahko najdemo v naših mlakah oziroma kalih. Škrat, ki je prejel tudi dva pozdravna zapisa iz Maribora in Sežane, objavlja v št. 3-4 tudi fotokroniko udeležbe gojencev Vzgojnozaposlitvenega središča Mitja Čuk na regijskih igrah v Postojni, v tej bogati številki pa bralec najde tudi vse potrebne informacije o poletnih sredičih Sklada Mitja Čuk.

IŽ

TABORI SZSO - POLETJE 2001

TABORI SO BOGATA IZKUŠNJA ZA VSE UDELEŽENCE

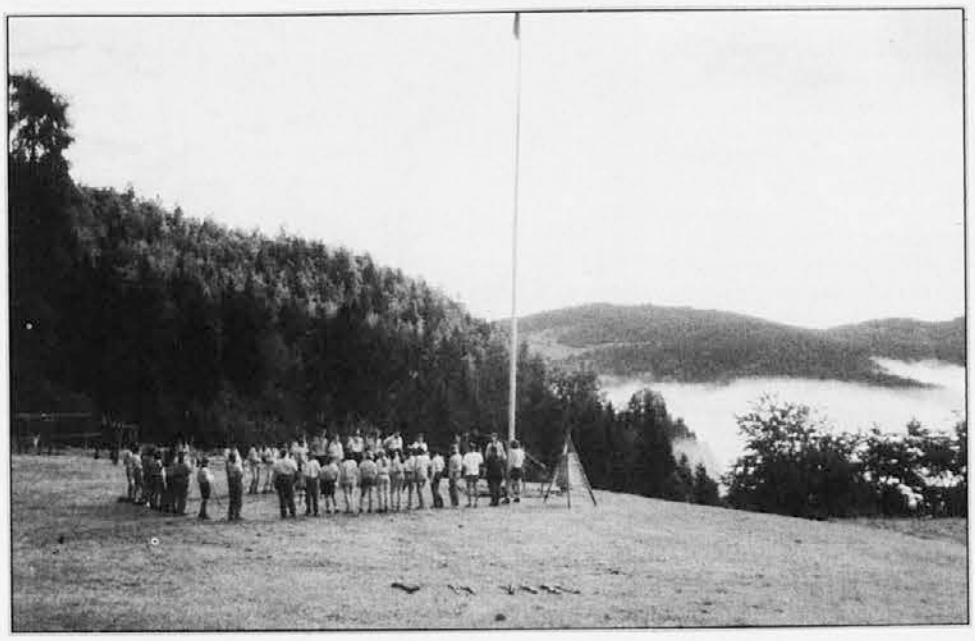

Delovanje Slovenske zamejske skavtske organizacije - Trst se kot običajno bliža koncu. Tedenski sestanki so se v glavnem zaključili, voditelji pa ne počivajo in se s polno paro pripravljajo na poletne tabore, ki predstavljajo višek skavtskega leta. Seje se tako vrstijo ena za drugo, programi so bolj ali manj izdelani, kraji in datumi že določeni, treba je samo še pripraviti nahrbtnik in se veselo odpraviti na večdnevno življenje v naravi.

Za tabor stega se je letos odločil 4. steg, ki zajema teritorij mesta Trst. Ta oblika taborjenja, ki združuje na enem samem tabornem prostoru vse skavte istega teritorija, je sicer nekoliko nova za zamejsko organizacijo, saj so jo prvič poskusili šele lansko leto člani 3. stega (občini Dolina in Milje), pri italijanskih in slovenskih skavtih pa je ta oblika že zelo razširjena in uveljavljena, poleg tega pa vzgojno veliko bolj primerna.

Tabor stega je v lanskem poletju tretjemu stegu zelo uspel in navdušil skavte, tako da so se za tovrsten podvig odločili tudi v 4. stegu, sicer pa z nekaterimi variantami. Za kraj tabora je bilo izbrano naselje Lahovo blizu Velikih Blok na Notranjskem. Srednja veja izvidnikov in vodnic (4. četa) bo na kraj tabora odpotovala v torek, 24. julija, mlajši člani, volčiči in volkujice (4. krdelo) pa nekaj dni kasneje, v nedeljo, 29. julija, ko bo možen tudi obisk na taboru. Starejši člani se bodo ostalim pridružili kasneje, v petek, 3. avgusta, ko se bo noviciat (prehodna doba iz čete v klan) vračal s potovalnega tabora po Julijcih, klan Uč'n klan pa bo takrat začel svoj potovalni tabor, ki jih bo prav tako peljal za nekaj dni po Julijcih, nato pa na vseslovensko srečanje klanov Briga me! v okolico Novega mesta. Na tem srečanju se bodo tržaški in brežanski klanovci srečali z vrstniki iz cele Slovenije in si v prijetnem okolju delili izkušnje klana in sodelovali pri številnih aktivnostih. Tabor stega pa se bo za vse ostale zaključil 5. avgusta.

Ostali člani tržaškega dela organizacije pa se bodo odpravili na tri druge tabore. Najprej bodo na vrsti izvidniki in vodnice vseh ostalih čet, ki bodo taborili v Bukovem pri Cerknem od 24. julija do 4. avgusta, njim bodo sledili volčiči in volkuljice prav tako vseh ostalih krdel, od 5. do 12. avgusta. Tudi na tem taboru bodo člani Kras'n klana nekaj dni skupaj sodelovali, nato pa se odpravili na potovalni del svojega tabora.

Žal vam tematik letošnjih taborov ne moremo še razkriti, ker mora to ostati skrivnost za vse taboreče, ne dvomimo pa v dejstvo, da bodo tudi letošnji tabori napolnili koš izkušenj prav vseh taborečih, od najmlajšega volčiča, ki se letos prvič odpravlja na večdnevno bivanje v naravi, vse do najbolj izkušenega voditelja, ki bo lahko v svoj koš dodal še veliko prijetnih trenutkov.

(JC)

OBVESTILA

POTOVANJE V Andaluzijo, Španijo, odpade zaradi nezadostnega števila prijavljencev. Opravičujemo se vsem vpisanim in prosimo za razumevanje. Akontacijo dobite vrnjeno. Sporočamo pa, da bomo isti program skušali izvesti od 22. do 29. aprila prihodnje leto.

URA MOLITVE za duhovne poklice, mladino in družine bo v četrtek, 2. avgusta, ob 19.30 v cerkvi na Proseku. K udeležbi toplo vabita Slovenska Vincencijeva konferenca in Klub prijateljstva v Trstu.

ŽE DVAJSET let poteka na župnijskem vrtu v Nabrežini Počitniško veselje. Vsako sredo ob 9.30 (po kratki maši) potekajo igre, tekmovanje in kopanje.

ŽE TRADICIONALNI dnevi duhovnosti za žene in starejša dekleta v Domu blagrov nad Trstom bodo tudi letos, in sicer od ponedeljka, 20., do srede, 22. avgusta. Prijave sprejema gospa Norma Jež (tel. 040 299409).

SKLAD MITJA Čuk obvešča, da se je začelo vpisovanje v poletna središča na Proseku: od 30. julija do 10. avgusta od 8. do 17. ure v otroškem vrtcu. Poskrbljeno bo za prevoz s trga Oberdan. Poletno varstvo: od 2. julija do 31. avgusta od 8. do 13. ure na Občinah. Informacije in vpis: Sklad Mitja Čuk Občine - Dunajska cesta 19 (nekdanja Narodna ulica 77), v dopoldanskih urah (telefonska številka 040 212289). Na Goriškem - Sovodnje: od 30. julija do konca meseca avgusta na osnovni šoli. Informacije in vpis: Damijana Češčut (telefonska št. 0481 82087 - mob. 0335-5952551).

DAROVI

ZA SLOVENSKE misijonarje: ob srečolovu, ki ga je pripravil cerkveni pevski zbor v Rojanu ob proslavitvi 40-letnice Marijinega doma, se je nabralo 300.000 lir za misijonarko Ljudmilo Anžič, ki deluje v Kambodži; N.N. daruje 50.000 lir za misijonarja Ernesta Saksido, ki deluje v Braziliji; N.N. daruje 230.000 lir za misijonarja Tomaža Mavriča in Alojzija Letonjo, ki delujeta v Rusiji.

V AVGUSTU DUHOVNE VAJE

DOM BLAGROV ZOPET VABI

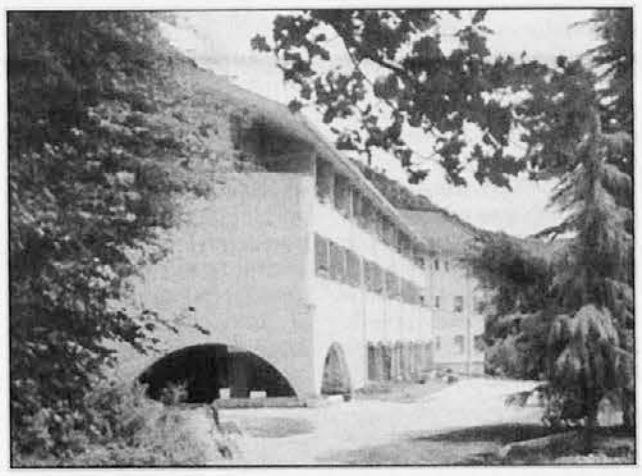

Na lepem, sončnem, mirnem in samotnem kraju je Dom blagrov, dom duhovnih vaj nad Trstom. Lepšega kraja niso mogli izbrati, pa tudi lepše in udobnejše hiše niso mogli tam zgraditi za zbranost in povezavo z Bogom. Mi se premalo poslužujemo tega Doma. V njem imamo duhovne vaje v avgustu samo duhovniki in naše žene ter starejša dekleta. Zato pa privoščimo si ga in ga napolnimo vsaj enkrat v letu. Letos bodo v njem dnevi duhovnosti za žene in dekleta 20., 21. in 22. avgusta. Začeli se bodo v ponedeljek, 20. avgusta, ob 9. uri in se končali v sredo, 22. avgusta, ob 17. uri. Vodil jih bo rektor škofijske gimnazije v Vipavi msgr. Vinko Lapajne. Prijave sprejema ga. Norma Jež (tel. 040 299409).

POLETNI PUST IN ŠE MARSIKAJ

MILJE SE PREDSTAVLJAJO Z RES BOGATO POLETNO PONUDBO

DAVORIN DEVETAK

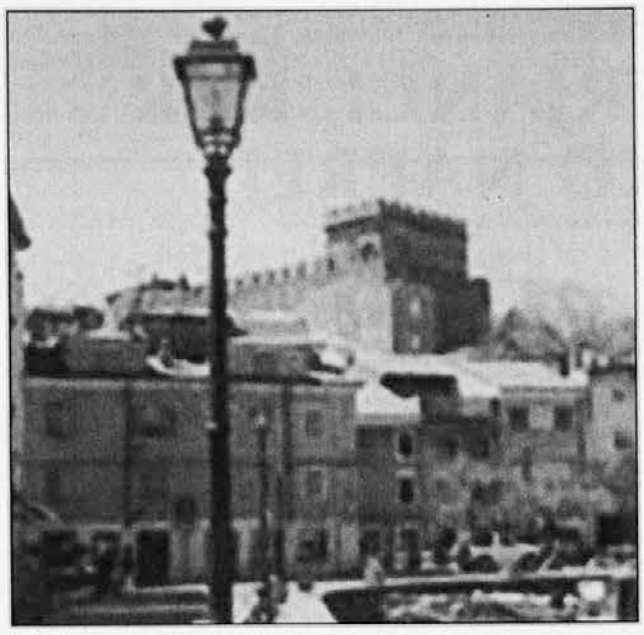

Več kot dober teden se odvijajo v Miljah, na prelepem glavnem trgu, glasbeni, gledališki in drugi kulturni dogodki, ki jih predvideva spored 48. miljskega poletnega pusta. Drevi bo ob 21. uri nastopila godba na pihala iz Ricmanj; filmski navdušenci pa si bodo lahko ogledali na odprtem v Giardini Europa, če bodo sploh uspeli, uspešnico iz zadnje sezone Mission Impossible 2 (rež. John Woo) s Tomom Cruisom. Jutri, 20. julija, bo skupina Teatro Incontro uprizorila predstavo *La misteriosa scomparsa di W* italijanskega kultnega satiričnega pisca Stefana Bennija. V soboto, 21. julija, bo Camerata Strumentale italiana odigrala koncert skladb Bacha, Straussa, Haydna, Kreislerja, Holsta in Rote. V nedeljo, 22. julija, pa bo Serenade Ensemble predvajal plesno-glasbeni špektakel Jesus Christ under the Stars, prosto prirejen po Webberjevem muzikalu.

Tako, v tem koncu tedna smo priča vzorcu najrazličnejših žanrov in prireditev za vse okuse, ki se bodo zvrstile v slikovitem starobeneškem mestecu vseskozi do 2. septembra. Nadaljevali se bodo koncerti v okviru 4. pregleda godb iz tržaške pokrajine ANBIMA: v torek, 24. julija, Zamejski kvintet, v sredo, 1. avgusta, pihalni orkester Breg iz Doline, v četrtek, 2. avgusta, godba s Proseka, v soboto, 4. avgusta, lokalna godba od Koroščev (Sv. Barbara). Zvrstile se bodo, vedno po 21.uri, operete in jazz, komorna in folk glasba, narečno gledališče in še drugi znani filmi za male (*Dinosauri* 26. julija, *Le follie dell'imperatore* 15. avgusta) in velike (*Chocolat* 9.avgusta, *Cast Away* 30. avgusta). Za časa prireditev bodo delovali tudi bifeji pustnih kompanij: Mandrioi, La Bora, Ongia, Brivido in Lampo.

Glavno zaslugo za lep in bogat izbor nosita nemara miljski občinski odbornik za kulturo Italico Stener in štab, ki z njim sodeluje in ki ga sestavlja tudi Združenje kompanij miljskega pusta. Pri tem gre omeniti še pokroviteljstvo in finansiranje Trgovinske zbornice, Dežele Furlanije-Julijske krajine in Pokrajine Trst, saj so vse prireditve brezplačne.

Ni kaj reči, Milje doživljajo v zadnjih letih pravo turistično renesanso. Obnova stolnice, dotrajanih fasad in starih poslopij, vključno z grajskim obzidjem, in novotlakovani glavni trg in ostale ulice zgodovinskega jedra, ves ta "restyling", je dal poseben čar obmorskemu mestecu, kjer se začne Istra. Tu je morska povezava s trajektom Delfino verde, ki vozi vsako uro in pol med Miljami in Trstom. Tu so trgovine s poletnimi artikli, bari, restavracije, kjer te postrežejo s sveže nalovljenimi ribami, in tudi gostilne na bližnjih hribih, kjer se dobita domača kapljica in osvežitev. Da ne govorimo o komaj otvorjeni marini v Pristanišču sv. Roka in novem elitnem turističnem naselju, ki predstavlja nedvomno obogatitev za širše zaledje na tromeji med Trivenetom, Slovenijo in Hrvaško.

Milje utripajo z novo očarljivo lepoto kot ene izmed najlepših in svojskih umetniških mest v naši deželi in postajajo vedno bolj zanimive tako za lokalne kot za zunanje obiskovalce. Zgibanka s programom miljskega poletja se dobi v vsakem obratu. Za informacije pokličite na telefonsko številko 040 273863 ali 3360340 oziroma obiščite spletno stran www.carnevaldemuja.com.

ŽUPNIJA SV. JAKOBA V TRSTU

slavi svojega zavetnika

PRIPRAVA IN PRAZNIK: v ponedeljek, 23. julija, ob 17. uri in v torek, 24. julija, ob 17. uri:
sv. maša z razmišljanjem

SLOVESNI PRAZNIK ŽUPNIJSKEGA ZAVETNIKA

Sreda, 25. julija, ob 18.30: skupno slovesno **somaševanje** za obe narodnostni skupnosti. Sledila bo **procesija** z najsvetejšim po ulicah šentjakobske četrti, pri kateri bomo slovenski verniki sodelovali s slovensko molitvijo in petjem.

(Uvrstimo se v sprevod za banderom sv. Cirila in Metoda)

TOPLO VABLJENI!

OBČINA NOVA GORICA IN SENATOR BUDIN

ZGODBA SE NADALJUJE...

Tudi v mestni občini Nova Gorica so se odzvali na dogajanja pri obravnavi tistega dela urbanističnega načrta Gorice, ki se nanaša na Štandrež. O tem so goriškemu županu Gaetanu Valentiju in članom občinskega sveta poslali pismo, ki ga je podpisal župan mestne občine Črtomir Špacapan **(na mali sliki)**. V njem izražajo "zaskrbljenost zaradi neupoštevanja predlogov območij, kjer je zgodovinsko najbolj prisotna slovenska manjšina, ki bi prav zaradi tega morala biti ustrezno

obravnavana in predvsem zaščitena". Nadalje je v dokumentu poudarjeno, "da se po zapletih v zvezi z izvajanjem zakona 482/99 o zaščiti zgodovinskih jezikovnih manjšin na območju občine Gorica, katerega uresničevanje bi za slovensko manjšino pomenilo tudi priznanje njene zgodovinske prisotnosti na Goriškem in njenega doprinosa h kulturni podobi dežele in mesta Gorica, se tokrat ponovno posega v temeljne pravice in koristi slovenske manjšine."

Dodajamo, da na protest iz Nove Gorice glede izvajanja državnega zakona 482/99 goriški župan Gaetano Valenti ali občinski odbor nista odgovorila. Iz Nove Gorice pa tudi niso posredovali, da bi prejeli odgovor. Tokrat mestna občina Nova Gorica oz. župan Črtomir Špacapan ugotavlja, "da v kolikor mnenje rajonskega sveta Štandrež, različnih društev, organizacij, posameznikov in konzulte za probleme mestne etnične manjšine pri sprejemanju novega urbanističnega načrta, ki med drugim predvideva tudi uničenje zgodovinsko pomembnega Jeremitišča, ne bi bilo upoštevano, bi bila ponovno napadena vsebina italijanske in evropske demokracije ter načeti dobrososedski odnosi s Slovenijo. Še posebej bi bila s sprejetjem urbanističnega načrta prizadeta slovenska manjšina v Italiji in obmejno sodelovanje."

V ponedeljek pa je bil na obisku v Jeremitišču senator Oljke Miloš Budin. Z domačini si je ogledal zgodovinski zaselek ter se nato ob prisotnosti predsednika rajonskega sveta, treh slovenskih občinskih svetovalcev in Jeremitarjev, ki jih je na tiskovni konferenci v hiši Vande Srebotnjak zastopal Oskar Pavletič, pogovoril o tem, kako bi lahko rešili nevzdržno stanje, do katerega je prišlo v odnosih z goriško občinsko upravo. Povedal je, da urbanistika ni v pristojnosti parlamenta, temveč krajevne uprave in dežele, ki razpolaga z avtonomnim statutom, zato da so lahko njegova prizadevanja le politične narave. Poudaril je, da morajo vsi prisotni iskati rešitve v dialogu z večino, ki upravlja občino, saj se lahko le na tak način premaknemo z mrtve točke.

Na srečanju je bil seveda govor o namembnosti tovornega postajališča, o krčenju slovenskega etničnega teritorija ter o odnosu, ki ga je Valentijeva uprava doslej dokazala do slovenske narodne skupnosti.

V Jeremitišču sta bila prisotna tudi zastopnika Levih demokratov, in sicer deželni svetovalec Enrico Gherghetta in pokrajinski svetovalec Maurizio Salomoni, ki sta vsem obljubila, da bosta v mejah svojih moči posredovala pri pristojnih v obliki posegov ali svetovalskih vprašanj.

Po odhodu senatorja Oljke so Jeremitarji še povedali, da pričakujejo prihodnji teden obisk deželne svetovalke Brune Zorzini Spetič, medtem ko je predsednik rajonskega sveta Breščak podčrtal, da bodo ob septembrskem obisku predsednika italijanske republike Ciampija v Gorici slednjemu posredovali svoje zahteve.

Nazadnje velja še spomniti, da so Jeremitarji, ki so pred kratkim dobili razlastitvena pisma, jasno povedali, da bodo s protesti in pobudami še nadaljevali, saj je še kako pomembno, da ostaja pozornost slovenske in širše javnosti, kljub pogosto izkrivljenim poročanjem krajevnega časopisja, vedno budna nad njihovo perečo problematiko. Povedali so tudi, da sprejemajo nasvete in ideje vseh tistih, ki jim je do preživetja zgodovinskega zaselka. Dosegljivi so na spletni strani www.jeremit.com., kamor lahko vsakdo posreduje svoja stališča.

M.-SP

FOTO BUMBACA

SCGV EMIL KOMEL, GLASBENA ŠOLA NOVA GORICA, GORIŠKO GLASBENO POLETJE

OB KLAVIRSKI IN VIOLINSKI ŠOLI ŠE FESTIVAL

JOŽEK ŠTUCIN

Glasbene ustanove navadno v poletnih mesecih "počivajo", vrata učilnic se za nekaj časa zapro - prepotreben počitek se seveda prileže vsem -, glasbeno življenje pa zamre in ponikne v tišino. Navadno potem jadikujemo, kako da se v poletnem obdobju, ko imajo ljudje največ prostega časa, nič ne dogaja, mestna središča da so kulturniško izpraznjena, molčeča. Skratka, v sicer živahnih mestih, kot sta denimo Gorica in Nova Gorica, so potem poletni večeri eno samo dolgočasno čakanje nove sezone, novih koncertnih dogodkov, ki jih bodo prinesle prve jesenske deževne kaplje.

Nekako iz zgoraj opisanega je bržčas izšla zamisel pianista in pedagoga Sijavuša Gadžijeva, da ob zaključku šolskega leta pripravi Mednarodno poletno šolo za klavir in violino, ob kateri naj bi se postopoma oblikoval že pravi poletni glasbeni festival, enotno poimenovan Goriško glasbeno poletje. Ideja, ki sta jo v organizacijskem smislu takoj podprli tudi dve ključni ustanovi, Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel in Glasbena šola Nova Gorica, kot pokrovitelji pa so se podpisali Mestna občina Nova Gorica, Občina Šempeter-Vrtojba, Občina Gorica in Goriška pokrajina, je letos zaživela prvič. Resda že v nekoliko skromnejši obliki, kot bi bilo zaželeno, toda izhodišča so podana, glasbeni dogodki pa so vsaj nekajkrat popestrili poletne večere poslušalcev z obeh strani meje.

Festival naj bi bil še ena od združevalnih, čezmejnih prireditev, ki bi na glasbenem torišču

povezovala oba naroda. Kljub deklarirani odprtosti meje je resničnost še vedno vsaj siva, če že ne temna. Eklatanten primer te "tradicionalne" temačnosti odnosov je bilo (je še) praznovanje 1000-letnice Gorice, ki je v "stari maniri" potekala "dvotirno".

Goriško glasbeno poletje, prireditev, ki so jo organizatorji podnaslovili tudi festival mladih umetnikov, ima veliko možnosti, da preraste v najpomembnejši kulturni dogodek na širšem področju Goriške. Nedvomno tudi v prihodnje, ko meje, tiste formalne, s cariniki, ne bo več. Meja, naj se sliši že tako paradoksalno, bo "živela" naprej. Meja bo ostala kot meja dveh narodov, stare zamere pa, žal, še dolgo ne bodo zabrisane. Ko danes (še) govorimo o čezmejnem sodelovanju, bomo v prihodnje mogoče govorili o "čeznacionalnem" ali "nadnacionalnem" sodelovanju, potrebno pa bo še veliko truda za zgledno sožitje. Kultura - glasba se zdi v ta namen posebno pripravna - je močan argument. Skupni koncerti, ki jih zadnja leta lahko obiščemo vseveč, so tista skupna točka, kjer se sožitje oblikuje na najčistejši ravni, med mladimi pa se ustvarja vtis enotnosti kulturnega prostora.

Program letošnjega prvega festivala, bolj uverture, ki bo zastavljene vsebine razvijala šele v prihodnjih letih, če bo dovolj sponzorjev in politične podpore seveda, je bil kljub vsemu kar bogat. Klavirsko in violinsko šolo (mentorja sta bila že prej omenjeni prof. Sijavuš Gadžijev za klavir in prof. Vasilij Meljnikov za violino; **na sliki**) je obiskovalo 28 nadebudnih učencev iz različnih držav, celo iz Jugoslavije. Največ je bilo domačinov, vsi pa so bili z delom tečaja nadvse zadovoljni. Različne stopnje predznanja so poglabljali ob skrbnem delu obeh učiteljev, kar smo lahko slišali tudi na obeh zaključnih koncertih. Prvega so pripravili 6. julija v veliki dvorani KC Lojze Bratuž, drugega pa naslednji dan v viteški dvorani dobrovskega gradu v Goriških brdih. Oba koncerta sta bila odlična promocija dela mladih glasbenikov, obiskalo pa ju je izredno veliko poslušalcev. Ob skupinskih nastopih so organizatorji v okviru festivala pripravili še dva komorna nastopa. Že 29. junija sta na gradu Kromberg pri Novi Gorici muzicirali pianistka Aleksandra Meleščenko iz Moldavije in izjemno nadarjena violinistka iz Nove Gorice Mojca Gal, višja sila, se pravi deževno vreme, pa je nekoliko ponagajalo bolgarski pianistki Maji Glouchkovi, ki je namesto v romantičnem okolju grajskega dvorišča morala nastopiti v dvorani pokrajinskega muzeja na goriškem gradu. Odličnemu igranju je 5. julija kljub nepredvideni spremembi datuma sledilo precej poslušalcev. Povejmo še, da so si tečajniki med samim delom privoščili tudi zanimiv izlet v Gradež in Oglej.

V SCGV Emil Komel pa po končani poletni šoli za klavir in violino letos pripravljajo še Mednarodno poletno šolo za staro glasbo. Šolo bodo vodili člani ansambla Gallus consort s Tržaškega. Skupina je nastala leta 1980 z namenom, da predstavi renesančno in baročno glasbo z avtentičnimi instrumenti ob upoštevanju izvajalske prakse posameznih obdobij. Kljunasto flavto, prečno baročno flavto in violo da gamba bosta poučevala Irena in Miloš Pahor, komorno glasbo ter renesančno in baročno petje pa bo potekalo pod vodstvom Dine Slama. Tečaj je namenjen vsem, ki jih zanima stara glasba iz Shakespearovega časa. Le-ta je lahko zanimiva tako za otroke, in sicer kot uvod v svet glasbe, kot tudi za odrasle kot dragoceno didaktično sredstvo pri pedagoškem delu. Tečaj naj bi predvidoma trajal od 22. do 31. t.m., zainteresirani pa se lahko o samem delu informirajo kar na SCGV Komel, kjer bo delo tudi potekalo.

POGOVOR / PREDSEDNIK DRUŠTVA SEDEJ MIHAEL CORSI

ŠTEVERJANCI, KAR TAKO NAPREJ!

Prejšnji teden smo na prvi strani pisali o letošnjem festivalu narodno - zabavne glasbe Števerjan 2001. Ker je šlo za zelo množično in – tudi letos – nadvse uspešno kulturno in družabno prireditev, smo želeli kaj več izvedeti o njenem poteku in "skrivnostih" njenega uspeha. Zato smo se pogovorili z Mihaelom Corsijem, predsednikom društva F.B. Sedej, ki je priredilo ta priljubljeni poletni praznik.

Kako gledaš kot predsednik društva in član komisije na letošnji festival?

Najprej bi se rad zahvalil vsem obiskovalcem, ki so se udeležili festivala Števerjan 2001. S tem so dokazali in pokazali, da so Števerjanci in števerjanska organizacija sposobni prirediti manifestacijo, ki iz leta v leto žanje vedno večji uspeh doma in po Sloveniji. K nam je prišlo res veliko ljudi, zato je končna ocena te prireditve zelo pozitivna.

Letos je marsikdo poudaril izredno število obiskovalcev...

Pripravili smo anketo, ki je bila priložena volivnici za najboljši ansambel (nagrada občinstva); sicer še nismo imeli fizičnega časa, da bi vse to temeljito pregledali in analizirali, a to, kar smo bežno videli že pri ocenjevanju anket, kaže, da je prišla večina obiskovalcev iz Slovenije, pa tudi zamejci prihajajo med Borovce, na prizorišče festivala v Števerjan v vedno večjem številu.

Zdi se, da vaš festival raste tudi v kakovosti ansamblov.

To nas je res presenetilo. Dosti ansamblov je bilo sicer debitantov, toda komisija je imela v petek in soboto, ko so se skupine pomerile, vtis, da so ansambli po kakovosti zelo izenačeni, in je zato imela težko nalogo pri ocenjevanju le-teh. Če bi kdo vzel v roke bilten pred festivalom, ki rekel, da bo razlika med ansambli velika. Izkazalo pa se je, da to ne drži.

Ste letos pri organizaciji te prireditve uvedli kakšno novost?

Velikih novosti ni bilo. Lahko povem le to, da ni velikih razlik med najboljšim ansamblom in debitantom. To pomeni, da ansambli, ki se prijavijo na festival, vedo, da števerjanski festival pač nekaj pomeni tako v zamejstvu kot v Sloveniji. Pri nas ne omejujemo tistih, ki se želijo udeležiti festivala; dejansko ni predvidena nobena selekcija pri debitantih, saj sprejemamo vse ansamble, vsem, tudi najmlajšim, dajemo možnost, da nastopijo in tako pokažejo zamejstvu in celi Sloveniji, koliko veljajo na področju narodno-zabavne glasbe.

Tudi letos ste se mladi Števerjanci izkazali z odlično organizacijo.

Še enkrat moram pohvaliti vse mlade in druge v organizaciji festivala, saj ta podvig jemlje našemu društvu šest mesecev načrtovanja in dela. Nekje septembra začrtamo ideje, februarja začne odbor festivala te zamisli urejevati in snovati nove predloge. Kot predsednik društva in organizator se lahko pohvalim, da imamo na prizorišču dosti delavnih mladih; med njimi so celo otroci, stari šest let, pa tudi taki, ki niso več rosno mladi, a jim je v veselje delati pri tem velikem projektu.

Festival je torej živ in nas bo še razveseljeval.

Ideja je učinkovita in "deluje". Ko se nam bo zdelo, da bi bilo primerno uvesti kako novost, se bomo potrudili, da bomo našli kak nov prijem. Do takrat pa pojdemo kar tako naprej!

DD

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA / POLETNO SREDIŠČE SREČANJA 2001

LEPI POČITNIŠKI DNEVI SO SE IZTEKLI

IVA KORŠIČ

V krasnem parku Zavoda sv. Družine je spet vse tiho; čebele in metulji nemoteno letajo med cvetovi bujnih oleandrov rožnatih barv, ki s svojo omamno vonjavo pričarajo kanček mediterana, in med visokimi cedrami, vitkimi brezami, košatimi lipami... se oglaša le ptičje petje. Do petka, 13. julija, pa so razposajeni živžav, smeh in veselo vzklikanje odmevali na prostranem vrtu z obširnim travnikom, v katerem so od ponedeljka, 11. junija, kraljevali otroci od 4. do 12. leta, ki so letos preživljali prvi mesec brezskrbnih počitnic v poletnem središču Srečanja 2001. Že drugo leto je za poletni oddih naših otrok uradno, neuradno pa že peto, poskrbela Skupnost družin Sončnica ob pokroviteljstvu Sveta slovenskih organizacij, ki ji je tudi letos nudil finančno pomoč. Sestre so spet blagovoljno dale na razpolago svoj čudoviti zeleni park, ki nam ga brez dvoma zavida marsikateri poletni center. Zato se jim starši najprisrčneje zahvaljujemo in se priporočamo za naprej.

Pred koncem razigranega letovanja smo obiskali središče, kjer so se prešerno podili po zeleni travi in med drevesi slončki in sloni - tako so se letos poimenovali udeleženci središča in znak slona je vihral na njihovem praporu - in postavili nekaj vprašanj vsem, ki so pripomogli k uspehu Srečanj 2001.

Vprašali smo jih, kako in zakaj so se odločili za delovne počitnice; če je bila to njihova prva tovrstna izkušnja, kakšna je bila njihova naloga v središču, kako so se počutili z otroki, kakšne težave so bile pri organizaciji Srečanj. Posredujemo vam njihove odgovore in se jim hkrati zahvaljujemo zanje.

Slavica Radinja, sedemnajstletna študentka klasičnega liceja, "pomočnica", je središče zapustila teden pred koncem, ker je šla na taborjenje.

Po navadi sem poleti lenarila, letos pa sem se odločila, da bom naredila kaj pametnega. Za delo v središču me je navdušila prijateljica Tanja. Tu sem se prav dobro počutila, bila sem pomočnica Martine, animatorke »srednjih otrok«. Nekateri otroci so se zelo navezali name; neka deklica me je vsako jutro objela in bilo mi je prav lepo. Z njimi sem se igrala in seveda pazila nanje. Mislim, da se bom vrnila v središče tudi naslednje leto.

STRAN 16

SKLAD MITJA ČUK / POLETNO SREDIŠČE V DOBERDOBU

ŽIVAHEN SKLEP SREDIŠČA KRATKOČASNIK

DAMIJANA ČEŠČUT

V sredo, 11. julija, se je v prostorih osnovne šole v Doberdobu s prijetno zaključno prireditvijo končalo prvo poletno središče *Doberdobski Kratkočasnik*. Središče Sklada Mitja Čuk je od 18. junija do 13. julija gostilo okrog 35 otrok med 3. in 12. letom iz Doberdoba, Jamelj, Tržiča, Ronk, z Vrha in iz Gorice. Program zaključne prireditve je vseboval kar nekaj otroških pesmic, recitacijo v domačem jeziku in radijsko oddajo (vremensko napoved, poročila, horoskop), ki so jo otroci skrbno pripravili, tako kot vse druge, ki so bile vsak dan na sporedu v središču. Sledila je še križanka za starše. Program je zaključila modna revija s kreacijami modne delavnice.

Prisotne je pozdravila predsednica sklada Stanislava Sosič, ki se je zahvalila občinski upravi za razpoložljivost, ravnateljici Miroslavi Braini za šolske prostore in dvakratni obisk središča, animatorkam Miji, Valentini, Eriki, Evi, Mariji in Bojanu, Ivanu in Tadeju ter koordinatorki središča Damijani Češčut za vnemo in razpoložljivost, ki so ju dokazali.

Ob koncu Kratkočasnika je bila še razstava ročnih in likovnih izdelkov, ki so jih otroci izdelali v poletnem središču, izšlo pa je tudi istoimensko glasilo, v katerem so obiskovalci središča napisali, kako so preživljali dneve, svoje vtise ob dvakratnem obisku zabavnega Ludobusa in še marsikaj. V njem sta tudi dve pesmici Janeza Bitenca, ki ju je spisal za "Kratkočasnike".

Kratkočasniki se bodo srečali spet v Sovodenjskem Kratkočasniku 4 / 2001, ki bo potekal od 30. julija do 24. avgusta.

MINISTSRA SCAJOLA IN BOSSI V GORICI

V ponedeljek sta bila v Gorici notranji minister Scajola in minister za reforme Bossi, ki sta hotela na lastne oči videti državno mejo med Slovenijo in Italijo, mejo, ki je po ocenah italijanskega notranjega ministrstva najšibkejši člen schengenske meje. Po neuradnih ocenah je na Goriškem vsako leto prešlo državno mejo več kot 30.000 ilegalnih prebežnikov. Ministra sta si v spremstvu goriškega prefekta in kvestorja ogledala nekaj kilometrov državne meje, še posebej sta se zaustavila na mejnem prehodu pri Rdeči hiši in si ogledala solkanski maloobmejni prehod. Prisluhnila sta predstavnikom krajevnih oblasti, ki so jim povedali, da na državni meji na Goriškem vsako leto zaustavijo približno 18 tisoč prebežnikov, nakar sta se Scajola in Bossi srečala s predstavniki policije in orožnikov ter finančnih stražnikov, ki so jim prikazali težaven položaj na meji, a obenem tudi podčrtali dobro sodelovanje s slovensko policijo.

NA ODRSKIH DESKAH

SPOMINI BOVČANA (2)

MAKS KOMAC

Moram se vrniti za nekaj let v preteklost, v čase pod nemško okupacijo, ko smo postavili na oder slovensko prireditev. To je bila prva prireditev, odkar so fašisti prepovedali in ukinili vsako kulturno udejstvovanje. To je bilo v letu 1944. Proslava bi se bila morala vršiti v gledališču Verdi, toda dan prej so fašisti izvedli v njem atentat. V gledališču je eksplodirala bomba in je bilo nekaj lažje ranjenih. S tem so hoteli preprečiti, da bi nastopili mi s slovenskim delom. Prireditev je bila na Travniku v kinodvorani Vittoria. Predstava je obstajala iz nagovora, petja in rajanja in enega dejanja iz Smetanove opere Prodana nevesta. *Pel sem vlogo Kecala. Velika je bila udeležba in navdušenje občinstva, ko se je po tolikem času spet zaslišala v javnosti slovenska beseda. Končalo se je z veliko spontano manifestacijo vseh udeležencev, ki so napolnili Travnik in z velikim navdušenjem peli slovenske pesmi.*

Ko sem bil pod Zavezniki kot tajnik na nadzorništvu slovenskih osnovnih šol, sem skrbel tudi za šolske prireditve. Nadzornik je bil Hubert Močnik, ki je zelo skrbel za kulturno udejstvovanje na osnovnih šolah.

Prva prireditev, in to po dolgoletnem molku, je bila 19. junija 1946 na dvorišču Šolskega doma, ki je bilo natrpano udeležencev, učencev, staršev in ljubiteljev mladine. Nastopili so otroci s petjem, deklamacijami, in kakor že prej omenjeno, s Kunčičevo spevoigro Ali je kaj trden most? *Vsa režija je bila v moji oskrbi.*

V letu 1946 smo nastopili pod Zavezniško vojaško upravo, v gledališču Verdi z Geržiničevo opereto Miklavž prihaja *v režiji V. Čekute. Nastopil sem v vlogi Luciferja. Imeli smo velik uspeh. Miklavž je obdaroval vse otroke, med katere so se razdelile stare knjige Goriške Mohorjeve družbe, ki so bile pod fašizmom zaplenjene in se niso mogle takrat razpečavati.*

Pri tem je prišlo do majhnega incidenta. Med knjigami, ki smo jih razdelili, je bila tudi Zimske urice. *Nihče se ni spomnil, da je bila v knjigi slika, ki je predstavljala Battaglia del grano, kjer je prikazan Mussolini kot delavec, ki žanje žito. Nekaterim je šel naš uspeh na živce in so nas zatožili pri Zavezniški vojaški upravi. Fašizem je bil knjigo prepovedal, sedaj pa smo bili obtoženi, da podpiramo in širimo fašizem. Vse se je pojasnilo in se je zadeva lepo uredila.*

Čudna so pač človeška pota.

V gledališču Verdi smo nastopili še z ljudsko igro Divji lovec, *kjer sem nastopil kot gostilničar, in Timmernanovo* Trije kralji.

DALJE

DAROVI

ZA CERKEV na Vrhu N.N. 100.000; Amanda in Vojko, ob krstu sinčka Martina Alojza 100.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: N.N. z Vrha 100.000 lir.

V SPOMIN na moža Rinota daruje Ivica: za cerkev v Rupi 200.000, za cvetje v cerkvi 100.000 in za MePZ Rupa-Peč 100.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi brat Marij z ženo Lauro namesto cvetja na grob Rinota 100.000 lir; Branka, Mirjam in Marko, namesto cvetja na grob strica Rinota 300.000; brat Valerjo, namesto rož na grob Rinota 100.000; družini Ivo in Albert Kovic v spomin na Rinota 85.000 lir.

ZA CERKEV v Sovodnjah v spomin na Fani Petejan, Ivo in Ana 50.000; Reni z družino 50.000; ob drugi obl. smrti Davorina Pelicona klapa 100.000; v spomin na Vitota Volk boter Tine 50.000 lir.

ZA LAČNE v spomin na Fani Petejan, sovodenjska skupina molitve rožnega venca 320.000.

OBVESTILA

POTOVANJE V ANDALUZIJO. Še enkrat obveščamo, da je potovanje z NG v Španijo odpadlo zaradi nezadostnega števila prijavljencev. Akontacijo dobite vrnjeno. Isti program bomo skušali izvesti aprila 2002.

SSO-Gorica sporoča, da je njegov urad poleti (do 31. avgusta) odprt samo dopoldne od 9. do 13. ure.

ČESTITKE

Še na mnoga leta, ***msgr. Oskar Simčič!*** *Verniki iz Laškega se veselimo z Vami, msgr. Oskar Simčič, ob zlatem jubileju vašega mašniškega posvečenja in vam izrekamo iskrene čestitke ter posebno zahvalo za vašo stalno skrb in duhovno rast Slovencev v Laškem.*

ZAHVALA

Ob smrti dragega moža, očeta in sina

THOMASA RAUMA

se iskreno zahvaljujemo g. župniku Cvetku Žbogarju za tolažilne besede in za pogrebni obred, g. Antonu Lazarju, msgr. Oskarju Simčiču, g. Marjanu Markežiču in g. Jožku Kraglju za somaševanje, pevcem in vsem, ki so nam stali ob strani v tem težkem trenutku in darovali v dobrodelne namene.

Svojci

Gorica, 19.07.2001

IN MEMORIAM

THOMAS RAUM

Sredi prejšnjega tedna je v videmski bolnišnici komaj 41-leten umrl Thomas Raum. Smrt mladega očeta in moža, po rodu iz Nürnberga, ki se je pred sedmimi leti poročil z na Goriškem znano mlado profesorico Barbaro Marassi, je močno pretresla našo javnost, saj se je pokojni Thomas več kot dve leti pogumno boril proti neozdravljivi levkemiji. Želel si je živeti. Vztrajno je kljuboval usodi, ker je hotel ostati ob ljubljeni ženi Barbari, hčerkicah Ani in Lari.

Zadnjih nekaj tednov je Thomas kljub težavam preživel v domačem krogu, dokler ga niso prejšnjo sredo zaradi komplikacij odvedli v Videm, kjer je podlegel bolezni. Pogreb je bil v cerkvi sv. Ivana v Gorici v soboto, 14. julija, v poznih jutranjih urah, kjer se je od pokojnika poslovilo ogromno ljudi iz Gorice, Števerjana, od koder izhaja ženina družina, in drugih krajev. Veliko je bilo sorodnikov (tudi iz Nemčije), ženinih kolegov-šolnikov, prijateljev in znancev, tudi takih, ki so Thomasa poznali le navidezno. Poleg upravitelja slovenske duhovnije msgr. Cvetka Žbogarja so v soboto maševali še štirje duhovniki; števerjanski župnik g. Anton Lazar je prebral evangelij in krajšo homilijo tudi v nemščini, na koru so s pesmijo požlahtnili obred številni pevci. Tudi na goriškem pokopališču se je v toplem poletnem dnevu zbralo veliko ljudi; tam so števerjanski pevci še enkrat zapeli otožno pesem v zadnje slovo.

Kot je lepo povedal msgr. Žbogar med mašo, se je Thomas prečistil v trpljenju. Odvzet je bil iz našega vidnega sveta; verjamemo pa, da ostaja živ v osebah, ki so ga imele rade, in da jih bo še naprej spremljal s svojim dobrohotnim nasmehom. Gospodar življenja in smrti naj mu podeli večno srečo, ženi, hčerkama in sorodnikom pa tolažbo.

Občuteno sožalje svojcem izrekajo tudi člani našega uredništva.

IN MEMORIAM

SERGIO FORNASIR

Prejšnje dni je bil v Gorici pogreb znanega goriškega politika in goriškega občinskega svetovalca inženirja Sergia Fornasirja, iz vrst Liberalne stranke, kasneje pa Forza Italia. Umrl je v osemdesetem letu starosti. Pokojnik je bil skoraj pol stoletja goriški občinski svetovalec, najprej (do devetdesetih let) za PLI, kasneje pa je prestopil v vrste Forza Italia.

Sergio Fornasir je v svoji dolgi politični karieri tudi zaznamoval povojno politično zgodovino v Gorici. V prvih povojnih letih je bil velik zagovornik italijanstva Gorice skupno z mnogimi drugimi politiki. Kasneje je sicer to ostal, a v drugačnih oblikah. V odnosu do Slovencev je v mestnem svetu zavzemal zmerna stališča. Sam se je večkrat v svojih pomembnejših nastopih skliceval na sklepe Liberalne internacionale iz Oxforda (1948), ki je zagovarjala zaščito narodnih manjšin. Tako se je tudi do naše skupnosti držal teh liberalnih načel. Sam se je tudi precej naučil slovenskega jezika in s tem pokazal svojo odprtost in upoštevanje manjšine.

Naj počiva v miru.

AB

BENEŠKA SLOVENIJA

PO RAZSODBI USTAVNEGA SODIŠČA

UKINILI GS, KAKO PA NAPREJ?

Ustavno sodišče je odvzelo še zadnje upanje Gorskim skupnostim, da bi lahko preživele. V dvoboju med deželo in osrednjo rimsko vlado je namreč organ, ki preučuje ustavnost zakonov oz. sklepov, dalo prav deželi Furlaniji - Julijski krajini, ki si, kot znano, že dalj časa prizadeva za ukinitev omenjenih organov. Ustavno sodišče je bilo pristojno za preučitev problematike, ker je deželna večina nameravala ukiniti Gorske skupnosti s postavko v deželnem proračunu, ki je, kot znano, deželni zakon.

Pristojnosti Gorskih skupnosti bodo v prehodnem obdobju po vsej verjetnosti prešle na pokrajine v pričakovanju na reformo krajevnih uprav, ki je v pristojnosti naše dežele, v kolikor razpolaga z avtonomnim statutom. Gorskih skupnosti je v naši deželi deset, za našo narodnostno skupnost pa so pomembne predvsem Kraška, Briška, Nadiška, Terska in Kanalska, saj se neposredno tičejo teritorija, na katerem je zgodovinsko prisotna slovenska manjšina, ob tem pa jih upravljajo tudi slovenski ljudje, v večini primerov gre za župane naših občin.

Po mnenju samih prizadetih je bila razsodba pričakovana, dalj časa pa je bilo delo omenjenih ustanov dejansko onemogočeno, saj niso vedeli, če jim bo dano preživeti, zato se tehtnih načrtov ni bilo mogoče sploh lotiti. V videmski pokrajini so Gorske skupnosti odigrale neprecenljivo vlogo, saj so, npr. v Nadiških dolinah, občine tako majhne, da je bila Gorska skupnost ustanova, na katero so se naslanjale za večje načrte, ki so zadevali najrazličnejše resorje in katerim sicer ne bi mogli biti sami kos.

To pomeni, da je GS odigrala vlogo koordinatorja med manjšimi krajevnimi upravami ter odgovarjala za zahtevnejše načrte, ne nazadnje za tiste, ki so črpali finančna sredstva iz evropskih podpornih skladov. Ne bomo pa niti omenjali vseh kulturnih in družbenih pobud, ki jih je omenjena GS prirejala v prvi osebi ali jim nudila pokroviteljstvo.

Na koga se bodo odslej obrnile beneške občine?

EJ

PRIHODNJI KONEC TEDNA

TOPOLOVE VABIJO ŠE KONEC TEDNA

Pesnik Tomaž Šalamun na Postaji Topolove

Tudi prejšnji konec tedna je bilo na Postaji Topolove nadvse živo in zanimivo. Beneška vasica je bila nadvse živa, v njej si lahko srečal navadne obiskovalce in ustvarjalce, ki so prihajali iz raznoraznih krajev. Ob inštalacijah in majhnih in večjih presenečenjih, ki jih vsakdo najde v starih hišah in prekrasnih kotičkih gorskega zaselka grmiške občine, so bila tudi ta konec tedna na programu številna srečanja in dogodki, ki odgovarjajo domala vsem okusom.

Od pianistov do srečanj s poezijo, projekcije starega filma, predavanj in predstavitve imaginarnih načrtov, do nedeljskega koncerta mlade skupine na pločevinastih bobnih pod taktirko profesorja Toma Hmeljaka in do nočnega gledališkega monologa. Vse to je bilo na programu v poznopopoldanskih, večernih in poznih nočnih urah, vsi tisti, ki se bodo napotili v Topolove v tem koncu tedna, pa bodo ravno tako lahko doživeli, videli in poslušali marsikaj lepega in spontanega.

V nedeljo popoldan so med drugim predstavili tudi zanimivo publikacijo, za katero je poskrbel Fabio Bonini - Kovačov z naslovom *Imena v Garmiškem kamune*, ta je izšla pri špetrski založbi Lipa. Izid knjige, o kateri bomo poglobljeno spregovorili v prihodnjih številkah našega časopisa, so omogočili domača občina, Gorska skupnost Nadiških dolin in dežela F-Jk, publikacija pa zajema pregledno sliko ledinskih in krajevnih imen grmiške občine, ki so šla žal v pozabo, vezana pa so na krajevno slovensko kulturo in črpajo svoja imena v glavnem iz kmečkega sveta. Knjiga je zato nadvse dragocen dokument.

EJ

IZSELJENCI

8. JULIJA V TORONTU V KANADI

OB OSAMOSVOJITVI PRAZNIČNO

Dne 8. julija je bil v Torontu 42. slovenski dan, ki so ga organizirale tri slovenske predstavniške organizacije v Kanadi, in sicer Kanadski slovenski kongres, Slovensko kanadski svet ter Vseslovenski kulturni odbor s slovenskim letoviščem.

Slovenski dan je bil v poklon zgodovinskemu dogodku izpred 10 let, ko je Slovenija udejanjila svoj sen in je parlament 25. junija 1991 sprejel ustavno listino o samostojnosti in neodvisnosti Slovenije.

Letošnji slovenski dan je bil v vsem izviren, ne samo po skupnem nastopanju ob izbranem kulturnem programu, ampak tudi po svojem namenu. Pripravljalni odbor je modro odločil pri izbiranju teme, ki naj bi bila resnično povezujoča za današnji slovenski trenutek, za nas Slovence po svetu pri gradnji dobrih medsebojnih odnosov, ter prihodnosti, to je vprašanju slovenske mladine. Bil je tudi prvi poskus skupnega nastopanja, saj sta za nami dvoje proslav slovenskega kulturnega praznika, vendar tako množičnega skupnega nastopa je slovenska skupnost v Torontu doživela samo 26. junija 1992, ko je praznovala prvo obletnico Slovenije.

Slovenski dan se je začel s slovesnim bogoslužjem, kateremu je predsedoval kardinal nadškof dr. Alojzij Ambrožič, kateremu sta na začetku dva mladinca v narodnih nošah poklonila šopek rož in izrekla čestitke slovenskih župnijskih občestev ob njegovi 25-letnici škofovanja. Po cerkvenem obredu je član pripravljalnega odbora Stane Kranjc nagovoril kardinala, mu čestital in mu tudi poklonil v imenu slovenske skupnosti darilo.

V kulturni program sta uvedli kanadska in slovenska himna, katerima so sledili pozdravi predsednikov Kanadske slovenske skupnosti, Janez Kuri za letovišče, Ema Pogačar za Slovensko kanadski svet, France Rihar za Kanadski slovenski kongres ter Florijan Markun za Vseslovenski kulturni odbor. Sledil je govor predstavnika iz Slovenije, veleposlanika dr. Boža Cerarja, ki je spregovoril o zgodovinskem dogajanju pred 10 leti in rekel *"10 let je minilo, ko smo Slovenci združeni kot še nikoli v svoji zgodovini dobili lastno državo in lahko rečem, da smo uspeli položiti trdne temelje naši državi in da se bomo tudi pogumno spopadli z izzivi prihodnosti"*. Božo Cerar je bil sam eden prvih oblikovalcev pri gradnji nove slovenske državne oblasti, posebno pri polaganju temeljev slovenski zunanji politiki. Častni konzul g. Jože Slobodnik je poslal čestitke in pozdrave, ker se osebno ni mogel udeležiti proslave.

Združena cerkvena zbora sta pod taktirko Naceta Križmana doživeto odpela tri skladbe iz slovenske zborovske zakladnice. Slavnostni govornik predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Bernard Sadovnik je v svojem govoru predstavil probleme koroških Slovencev, s katerimi se morajo še danes ubadati, čeprav pod streho združene Evrope. Spregovoril je o odnosih med zamejstvom in domovino in pokazal na potrebna prizadevanja zato, da bi se zamejstvo tesneje povezalo s Slovenci po svetu. Nakazal je tudi različne pristope k političnemu reševanju odprtih vprašanj slovenske skupnosti na Koroškem, pa naj bodo to v zvezi s Slovenijo kot tudi z avstrijskimi oblastmi. Slavnostni govornik je s svojim sporočilom pokazal, da je po letih mladeniški, vendar s svojim nastopom dokazal, da je zrela vodilna politična osebnost.

Kulturni program je nadaljevala Barbara Žunič, ki je na citrah zaigrala *Venček narodnih*. Predstavnica mladih članov slovenske skupnosti Klavdija Kuri je povabila slovensko mladino, naj se zbira na slovenskem letovišču, ki naj bo kraj, kjer bi gojili medsebojna prijateljska razmerja. Prisrčen je bil odlomek iz njenega govora, ko je dejala: "Kako lepo je slišati besede I am Slovenian, čeprav izrečene v angleščini. Izrečene so z velikim ponosom na to bogato dediščino, ki smo jo prejeli od naših staršev in prastaršev. Dolžni smo to kulturo ohraniti in jo posredovati mlajšim rodovom. Naj se tu ne ponavlja razlika, iz katerega kraja prihajamo ali kaj smo. Bodimo ponosni, da smo Slovenci, Slovenke." Povedala je tudi, kako si letoviški odbor prizadeva, da bi slovensko letovišče postalo čim prikupnejše za slovensko mladinsko dejavnost. Pristaviti je treba, da je bilo letos na slovenskem dnevu preko 200 mladenk in mladincev.

Folklorna skupina *Nagelj* je pod vodstom Cirila Soršaka odplesala tri slovenske folklorne plese. Predstavili so se v pokrajinskih narodnih nošah. Mlada Laurie Ulčar je recitirala Gregorčičevo *Življenje ni praznik*. Oktet Šentjurski fantje (Taborna jama - Grosuplje), ki je imel naslednji večer celovečerni koncert v dvorani Brezmadežne v Torontu, je zapel tri skrbno naštudirane pesmi.

V Torontu se je v tem času mudil operni pevec ljubljanske opere - basist Marko Fink. Z veseljem se je odzval povabilu in zapel znano *En starček je živel*. Slovenska hranilnica in posojilnica Slovenija je podarila kulturno nagrado klasičnemu filologu profesorju Janezu Grumu iz Milwaukeeja. Dobro pripravljen kulturni program je sklenil eden od pobudnikov skupnega nastopa Stane Kranjc z besedami: "Naše želje so, da bi tudi v prihodnosti tako kot danes in leta 1991 v sodelovanju, skupno prirejali in praznovali še mnogo Slovenskih dni in obletnic slovenske države. V razdvojenosti ni prihodnosti, skupni nastopi so ustvarljivi".

Za konec pa še sledeče: program je povezoval Marjan Ulčar, prisotnih je bilo preko 1400 slovenskih rojakov in, kar je bilo najbolj razveseljivo, popoln uspeh skupnega nastopa je bil viden na obrazih prisotnih.

FR-AN

GLOSA JURIJ PALJK

O PROSLAVAH

Pravzaprav ima najbrž prav prijatelj, ki mi je pred kratkim dejal, da zares nima nobenega smisla pisati o proslavah in praznikih, češ da mi nimamo česa proslavljati in ne praznovati, ker naj bi že dosegli tisto najnižjo raven, pod katero je zelo težko, če že ne nemogoče priti. Pa je drugi prijatelj, ki je znan po tem, da rad ironično gleda na svet, dodal: "Ne misli, da je v življenju tako enostavno. Nikdar ni najslabše možnosti, vedno obstaja še slabša!"

Pa sem pred časom vseeno debelo gledal v televizijski zaslon, ko sem tudi sam prisostvoval z družino deseti obletnici osamosvojitve matične domovine, na katero sem zelo navezan. Tudi zato smo doma vsi sedeli na divanu in zrli v ekran, da bi kaj uzrli in seveda tudi kaj lepega odnesli. Sem namreč pripadnik tistih, ki gredo na proslavo, da bi kaj domov s seboj odnesli. Pa smo gledali, kar smo gledali, in potem sta najprej vstali hčerki in nato še žena in končno sem odklopil televizor, ker smo ponovno prisostvovali eni tistih proslav, ko se moraš po njihovem koncu strašno učeno in resno držati, da te ja nihče ne bi vprašal, če si kaj razumel. Dejstvo, da nisi imel česa razumeti, je seveda postranska stvar, kot so postranskega pomena tudi polemike, ki so nujno sledile po proslavi desetletnice osamosvojitve Slovenije.

Ljubljanska proslava desetletnice Slovenije je bila seveda "sodobna, postmoderna in vrhunsko zrežirana, igrali so najboljši slovenski igralci" in še kaj bi lahko povedali, da seveda ne rečemo nobene o režiserju, ki nam je že bil znal zatežiti ob drugih priložnostih; ena od nepozabnih je bila gotovo slovesno odprtje novogoriške knjižnice Franceta Bevka, kjer so v črno oblečeni igralci tudi hodili gor in dol, se sprehajali tudi po strehah in risali v zrak pred seboj čudna znamenja, recitirali izjemno pomembna, a malokomu razumljiva besedila in vrsto podobnih stvari so še takrat počeli. Ko sem takrat na glas izrazil svoje dvome o tej proslavi, mi je mlada izobraženka iz Gorice rekla: "Če boš rekel kakšno proti temu režiserju, ne boš naš prijatelj!" Ko je to rekla, je pokazala na gručo sebi podobnih, ki so nestrpno čakali, da se bodo z režiserjem po proslavi pogovorili.

Ker je imel veliki ameriški pisec priročnikov za uspešno življenje Dale Carnegie prav, ko je že pred drugo svetovno vojno minulega stoletja zapisal, da vsako debato gotovo dobiš, če se ji izogneš, sem tudi sam odšel proti avtu in odpeljal proti domu, kjer ženi nisem ničesar povedal o proslavi in ji je bilo že to dovolj, da me ni ničesar vprašala.

Ko na poletje tako razmišljam o proslavah, sem še vedno mnenja, da jih potrebujemo, kot seveda potrebujemo tudi praznike, tudi zato, ker dandanes ne znamo več praznovati in ne razlikovati med delovnim dnem in med praznikom, nedeljo. Še vedno smo namreč tudi kristjani zmotno prepričani, da se teden začne s ponedeljkom, ko pa vemo, da se teden za kristjana začne z nedeljsko mašo, ki naj bi pomenila tako vrhunec pravkar minulega tedna kot tudi lep, posvečen začetek novega.

Morda je bilo malce žalostno gledati naša - maloštevilna - proslavljanja ob sprejetju toliko pričakovanega zaščitnega zakona, ko je vsakdo lahko že na daleč dojel, da v nas ni bilo pretirane volje do proslavljanja in tudi iskrenega veselja nismo skorajda nikjer opazili. Morda je bilo tako zato, ker nekateri z zaščitnim zakonom nismo bili zadovoljni, najbrž pa še predvsem zato, ker smo vsi preveč utrujeni, ker nam je igranja z nami in našo zaščito po desetletjih dovolj in zato je veliko vprašanje, koliko moči bo naša manjšina, se pravi vsi mi, imela v prihodnje za uveljavljanje pravic. Prav imajo namreč tisti, ki trdijo, da se bitka za zaščitni zakon in za njegovo udejanjanje v vsakdanjem življenju šele pričenja. Proslave za toliko desetletij pričakovani zaščitni zakon tudi nismo imeli, vsaj klasične ne, take, kakršnih smo bili vajeni za velike dogodke. Če bi med nami zares zavladalo veliko veselje ob sprejetju zaščitnega zakona, bi ga gotovo znali deliti z drugimi, bi ga primerno proslavili, a tega veselja najbrž ni bilo, vsaj takega ne, da bi priredili slovesno proslavo.

Če je res, da smo tudi proslav z zbori in recitacijami, s slavnostnim govorom, pomalem naveličani, pa je tudi res, da boljših (še?) nihče ne zna prirejati in je zato vsekakor bolje imeti "klasično" proslavo kot pa ne imeti ničesar. To je gotovo res, kot je seveda tudi res, da bi našim proslavam morali dati nove oblike, a vseeno ohraniti žlahtno vsebino, ki je označevala dosedanje proslave. Predvsem pa bi morali našim proslavam, ki jih je že itak vedno manj, priliti malce več veselja do življenja in bivanjskih vrednot. Kot da smo vsi skupaj pozabili, da so nekoč po naših krajih viseli plakati, ki so vabili na "ljudsko veselico", na kateri se je plesalo, jedlo in pilo in so ponavadi tudi uprizorili "veseloigro". Že samo ime prireditve "veselica" je dovolj zgovorno in prepričani smo, da bi v naši sredi veljalo staviti na karto veselja, pristnega veselja do življenja, zabave, proslavljanja in zakaj ne: tudi do tega, da smo pripadniki slovenske manjšine v Italiji.

Veselja in prešernega odnosa do življenja namreč ni nikdar odveč! Pripadniki slovenske manjšine v Italiji bi veselje nujno potrebovali, tudi zato, da bi prirejali bolj vesele in bolj vedre, sonca in burje polne proslave!

PO NAPOVEDIH NAJ BI BIL SKLENJEN DO KONCA JULIJA

SPORAZUM O MEJI MED SLOVENIJO IN HRVAŠKO

MARJAN DROBEŽ

Odnose med Slovenijo in Hrvaško že celotno obdobje od osamosvojitve obeh držav v letu 1991 obremenjujejo predvsem tri sporne oziroma nerešene zadeve: meja med državama, ki ni določena, vprašanje statusa in gospodarjenja z jedrsko elektrarno Krško, ki sta jo skupaj zgradili ob državi, ter hranilne vloge hrvaških varčevalcev pri zagrebški podružnici nekdanje Ljubljanske banke, ki jim niso bile vrnjene. Po zapletih na pogajanjih, ki so jih več let vodili politiki in strokovnjaki iz obeh držav, in potem, ko se je čedalje bolj omenjala možnost mednarodnega razsodišča (arbitraže) glede poteka meje med Slovenijo in Hrvaško, se je zgodil preobrat, skladen z izkušnjami in prepričanjem, da je v politiki vse mogoče. Predsednik slovenske vlade dr. Janez Drnovšek je namreč v sredo, 11. julija, na državni televiziji sporočil, da bosta Slovenija in Hrvaška najpozneje do konca julija podpisali sporazum o državni meji, tako na kopnem kot tudi na morju. Premier je povedal, da tudi sam največ časa in skrbi namenja ureditvi mejnega in drugih vprašanj v odnosih s Hrvaško. Že podpisan sporazum o jedrski elektrarni Krško je pripravljen za obravnavo in sprejem v državnem zboru, glede meje pa je pojasnil, "da bi ga radi podpisali še v tem mesecu, saj smo se s Hrvaško sporazumeli o vseh temeljnih vprašanjih". O podrobnostih ni želel govoriti, toda iz neuradnih virov je slišati, "da bo slovensko-hrvaška meja v Piranskem zalivu naši državi omogočila prost dostop na odprto morje, torej v mednarodne vode".

Kot je izjavila tiskovna predstavnica hrvaške vlade Aleksandra Kolarič, tudi njihov premier Ivica Račan pričakuje, "da se bodo pogajanja s Slovenijo o vprašanjih državne meje kmalu sklenila z dogovorom". Hrvaški zunanji minister Tonino Picula pa je poudaril, da tudi morebitna vladna kriza, ki bi jo povzročili zapleti pri sodelovanju Hrvaške z mednarodnim kazenskim sodiščem v Haagu, "ne bi preprečila nadaljevanja pogajanj s Slovenijo".

Kljub obdobju počitnic in dopustov, ki bodo v naslednjih dneh tudi v Sloveniji dosegli vrh, pa se v državi tudi na drugih področjih dogaja marsikaj pomembnega. Časniki in elektronska občila (torej radio in televizija) obširno komentirajo izvajanje denacionalizacije, pri čemer zlasti presojajo sklep o vrnitvi nad 8.200 hektarov gozdov na področju Triglavskega narodnega parka zakonitemu lastniku, to je ljubljanski nadškofiji (o čemer smo že poročali v prejšnji številki našega tednika), in odločbo ministrice za kulturo Andreje Rihter, da država katoliški cerkvi oziroma župnijskemu uradu Bled ne bo vrnila podržavljenega blejskega Otoka in nepremičnin na njem. Odločbo je utemeljila s trditvijo, "da vrnitev v naravi ni mogoča, ker je blejski Otok znamenita ledeniška tvorba, zavarovan kot naravna znamenitost in kulturni spomenik, ki sta pod zaščito države in v njeni izključni pristojnosti". Župnijski urad na Bledu, ki mu je ministrica ponudila, naj svoj zahtevek za vrnitev v naravi spremeni v zahtevek za izplačilo odškodnine v obliki obveznic Slovenske odškodninske družbe, je predlog odločno zavrnil, tako da se bo ta primer denacionalizacije očitno reševal po sodni poti.

NAZAKONITO TRGOVANJE Z LJUDMI

State Department, to je zunanje ministrstvo Združenih držav Amerike, je v svojem prvem poročilu o nezakoniti svetovni trgovini z ljudmi, upoštevaje njihov zakon o zaščiti žrtev in boju proti nasilju, sprejetem lani, omenilo tudi Slovenijo. Uvrstilo jo je v drugo skupino držav, tistih, "ki določil ameriškega zakona še ne izpolnjujejo v celoti, vendar si zelo prizadevajo, da bi jih". Zapisalo je, "da je Slovenija prehodno, a pogosto tudi ciljno območje za trgovino z ljudmi. Večina žrtev je žensk, ki jih zaradi spolnega izkoriščanja pripeljejo iz Ukrajine, Češke, Slovaške, Moldavije, Rusije, Romunije in iz Bolgarije, čez Slovenijo pa jih pošiljajo v Italijo, Belgijo in na Nizozemsko". V State Departementu so v omenjenem poročilu še poudarili, "da si Slovenija kljub pomanjkanju sredstev zelo prizadeva za boj proti trgovini z ljudmi".

Iz kronike pomembnih dogodkov v Sloveniji povzemamo tudi novico, da je 1. julija v slovenski vojski začel delati dr. Jože Plut, prvi vojaški kurat. Do konca leta se bosta v njej zaposlila še dva kaplana.

V SOLKANSKEM ČASOPISU

TUDI O CERKVICI SV. VALENTINA NA SABOTINU

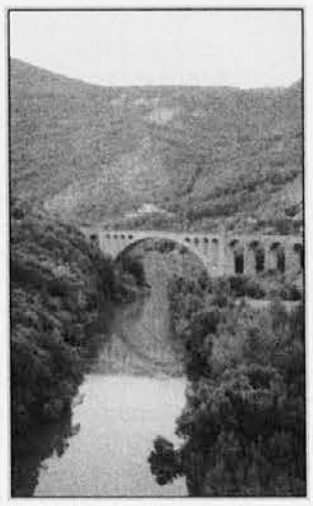

Tudi nova številka solkanskega časopisa, glasila, ki ga izdaja Krajevna skupnost v Solkanu, je namenjena slovesnostim in drugim dogajanjem ob tisočletnici prve pisne omembe tega kraja. Napovedani so dogodki, ki bodo potekali v okviru omenjenega jubileja jeseni, med katerimi bo tudi predstavitev Solkanskega zbornika, najpomembnejše publikacije o Solkanu doslej. To delo je zasnoval in uredil zgodovinar dr. Branko Marušič, obsegalo pa bo nad 500 strani besedil in fotografij.

V novi številki omenjenega krajevnega glasila sta sodelavca Goriškega muzeja in zavoda za varstvo naravnih in kulturnih spomenikov, Beatrice Žbona Trukman ter Robert Červ, objavila zapis o cerkvi Svetega Valentina na Sabotinu. Pred nekaj leti je bila znana le majhnemu krogu vernikov in strokovnjakov, potem pa so jo začeli odkrivati in obnavljati, tako da bo cerkev postala kulturnozgodovinski spomenik Goriške. Omenjena avtorja navajata, "da je božjepotna cerkvica po vsej verjetnosti nastala že v 14. stoletju. V 15. stoletju je bila posvečena in je bogoslužnim namenom služila vse do reform cesarja Jožefa II. v drugi polovici 18. stoletja. Kot delna ruševina je bila vidna vse do prve svetovne vojne. K njenemu popolnemu uničenju so prispevali boji na soškem bojišču, saj je cerkvica stala na najbolj izpostavljenem delu sabotinskega grebena.

V letih 1992-1994 so potekala predvsem pripravljalna dela, čiščenje in zavarovanje okolice cerkve. Leta 1995 pa so se začela arheološka raziskovanja in prezentacija cerkvi pripadajočih objektov. Dela so potekala na slovenski in italijanski strani državne meje, s pomočjo finančnih sredstev iz programa Phare EU, izvajali pa so jih Goriški muzej, Zavod za varstvo naravne in kuturne dediščine, oba v Novi Gorici, ter Center za arheološke in zgodovinske raziskave iz Gorice v Italiji. Pri arheoloških raziskavah je bil odkrit pravokoten tloris prvotne cerkve iz 14. stoletja. Bila je zgrajena po vzoru istrskih romanskih cerkva, podobno kot cerkve na Svetem Ambrožu nad Temnico, na Goljevici, v Krstenici, na Ligu in na Koseču. Arheologi so tudi ugotovili, da so na istem prostoru v 1. stoletju zgradili še eno večjo cerkev s poligonalno zaključenim prezbiterijem in pravokotno ladjo. Zakristija, zvonik pred cerkvijo in lopa za shrambe so bili zgrajeni kasneje. Raziskovanja in najdbe so potrdile podatke iz arhivskih dokumentov (ti se nahajajo tudi v raznih arhivih v Gorici in Vidmu), da je imela cerkev tri oltarje. Cerkveno opremo in oltarje so po jožefinskih reformah razprodali, zdaj naj bi se nahajali v Šentmavru, Stranah in na Pedrovem.

Delna obnova zidov in utrjevalna dela ohranjenih ruševin so potekala od druge polovice leta 1999 in so se zaključila v poletnih mesecih leta 2000. Pozidana je bila tudi oltarna miza in obnovljen portalni vhod v zakristijo. S tem se je ta mednarodni projekt, ki so ga izvajali v okviru programa ob tisočletnici prve pisne omembe Solkana in Gorice, tudi zaključil.

M.

AVTOR JE PRELAT KOPRSKE ŠKOFIJE RENATO PODBERSIČ

LJUDSKO BESEDNO IZROČILO VRTOJBE

Renato Podbersič je vsestransko ustvarjalna osebnost, predvsem kot duhovnik oz. prelat v koprski škofiji, v rojstni vasi Vrtojbi pa kot raziskovalec njene preteklosti in značilnosti ter analitik sedanjega utripa in življenja. Nedavno je v okviru kulturnega društva Tojva, ki je nastalo predvsem po njegovi zaslugi, predstavil svojo knjigo, ki ji je dal naslov *Vrtojbenska pamet*. Delo je bogato ilustrirano, v njej pa je zbrano ljudsko besedno izročilo Vrtojbe.

Pravzaprav je to monografija o Vrtojbi, o značilnostih lokalnega besednjaka in sploh o naravi tega narečja, o čemer je Renato Podbersič v štirih letih zbral veliko gradiva oz. podrobnosti. Razvrstil jih je v posamezne sklope, ki so objavljeni glede na njihovo pomembnost, in imajo naslednje naslove: *Ljudska modrost v Vrtojbi, Slikovitosti vrtojbenske govorice, Izreki o vremenu in letini, Razno in izročila v Vrtojbi, Slovarček narečnih izrazov* ter *Seznam posredovalcev podatkov.*

Pisec je v spremni besedi zapisal, da je navdih za svoje delo dobil v knjigi z *naslovom Iz kmečkih korenin sem pognal*, ki jo je leta 1993 izdalo Kulturno društvo v Štandrežu. Dodal je, da je knjiga *Vrtojbenska pamet* namenjena najprej Vrtojbencem, potem pa tudi drugim Slovencem, da bi se zavedali vrednosti domačega ljudskega izročila in ga ne pozabili spričo tujščine, ki sili k nam kot nekaj imenitnejšega. Zanimivo je, da nekateri izreki, denimo o vremenu, niso nastali samo iz izkušnje Vrtojbencev, ampak so tudi splošno slovenski. Podobno izražanje drugod po Slovenskem samo potrjuje našo medsebojno povezanost, kar je znamenje, da smo Slovenci od zdavnaj soudeleženi v evropski duhovni kulturi.

Renato Podbersič poudarja, "da v knjigi ni zajeta vsa vrtojbenska pamet, jo je pa vendar dovolj za pričevanje, da ljudska govorica ni nekaj preprostega, revnega, nedognanega. Nasprotno! Dostikrat je bogatejša od tuje knjižne učenosti, ker zna po domače, s primerami iz vsakdanjega življenja, oprijemljivo izraziti tudi pojme, lastnosti in značilnosti".

Za ponazoritev jezika oziroma narečnih izrazov v knjigi navajamo nekaj pregovorov, napisanih v tamkajšnjem ljudskem jeziku, ki imajo, sodimo, lahko tudi splošno veljavo in pomen. Preberimo: *Če ne bo hujšiga, še umret ne bo treba, Delaj kukr de boš nimr živov, an moli, kukr de boš jutre umrov, Dokir živimo, se učimo, Dokir živiš, se troštaš, Dur dugo kašlja, dugo živi, Dur je celo življenje bolan, dugu živi, Mladost je norost, samo malo dora, Na konci bomo imeli vsi zadosti, poldrugi kubik, Svet bo še, ko nas ne bo, Škuda ni tega, škuda je umret, Zastun še umret ne mureš, Živmu človeku se mrskej zgodi, mrtvimu jama; Lahko je bet pameten za nazaj, Ta pameten muč, Ta pametni prej genja, Buh ne plačava vsaku sobutu, samo nobenmu ne ostane dužan, Buh zopre vrata, ma posti okno odprto.*

V tem delu, ki navaja mnogo narečnih besed in izrazov, niso natisnjeni vsi, ker naj bi v Vrtojbi obstajalo skupaj okoli 10 tisoč besed oziroma pojmov domače ljudske govorice, od katerih jih večino še uporabljajo. Celotno področje domače ljudske govorice bo torej mogoče še nadalje preučevati, česar se bo najbrž lotil prizadevni in požrtvovalni prelat, ljubiteljski zgodovinar in opisovalec preteklosti ter značilnosti Vrtojbe, Renato Podbersič. Knjigo *Vrtojbenska pamet* je izdalo domače kulturno društvo Tojva a.d. 1200, izdajo je podprla Občina Šempeter-Vrtojba, dobiti pa jo je moč v knjigarnah na območju Nove Gorice in Vrtojbe.

M.

V TOLMINU DELA LIKOVNE KOLONIJE

Dne 6.julija so odprli razstavo slik udeležencev mednarodne likovne kolonije Most na Soči 2001, na kateri je sodelovalo trinajst umetnikov iz Slovenije in različnih koncev sveta. Dela so bila najprej na ogled v Mostu na Soči, sedaj pa so jih prenesli v Tolminski muzej, kjer bodo na razstavi do konca julija. Ustvarjena dela so v najrazličnejših tehnikah in stilih, vežejo se na Sočo in pokrajino ob njej, zajemajo pa realistične pristope pa vse do abstraktnih in tudi računalniško grafiko. Barvno in izrazno so pestra, saj umetniki prinašajo v to kolonijo vsak svojo izkušnjo ustvarjanja. AK

ZANIMIVA RAZSTAVA

VESELKA ŠORLI PUC V BOVCU

Osrednja razstava društva ARS Bovec je bila odprta 7. t.m. v cerkvi Device Marije v Bovcu. Slikarka Veselka Šorli Puc se je predstavila z izborom svojih platen in akvarelov zadnjih let. Prikazana dela je v njemu lastnem slogu v izbranih besedah predstavil dr. Edvard Kovač. Dijak škofijske klasične gimnazije in nadarjeni violinist Niki Germovšek se je predstavil z deli Tartinija in Elgarja, Nejc Cuder s tolminske gimnazije pa z izborom Kocbekove religiozne lirike. Razstava bo odprta do konca avgusta. Sicer je slikarka tesneje povezana s to cerkvijo, saj je l. 1992 ob praznovanju 800 letnice bovške župnije, po zamisli bovškega župnika Stanka Sivca, izdelala barvna okna s podobami iz Marijinega življenja. Fragment iz prvega okna, ki prikazuje Kristusovo rojstvo, je bil še isto leto upodobljen na božični poštni znamki - to je bila prva znamka v samostojni Sloveniji z nabožno vsebino. Leta 1994 pa je pripravila edinstveno razstavo *Sodobni slovenski parametri*, kjer je poleg svojih predstavila tudi liturgična oblačila Mateja Metlikoviča, Ivana Vurnika in Staneta Kregarja. Ob tej priložnosti je za to cerkev izdelala nov mašni plašč.

Glavni shod pri tej starodavni podružnični cerkvi bo 15. avgusta ob 10. uri, ko bo praznična sv. maša, ob 20. uri pa bo na prostem pred cerkvijo predstavitev epa Joža Lovrenčiča *Trentarski sholar*. To delo je bilo lani po dolgih letih na novo izdano pri Goriški Mohorjevi družbi.

ZK

TEŽNJA PO PROFESIONALIZIRANJU

NI VELIKEGA ZANIMANJA ZA ZAPOSLITEV V VOJSKI

V slovenski vojski izvajajo preobrazbo na raznih ravneh in v posameznih dejavnostih, da bi jo prilagodili merilom, zahtevam in standardom zveze Nato, v katero bi se država rada čimprej vključila. Postopno naj bi opustili obvezno služenje v oboroženih silah, tako da bi vojska postala povsem profesionalna, saj bi bili v njej izključno poklicni vojaki in častniki.

Sodeč po podatkih in izkušnjah, ki jih je navedlo ministrstvo za obrambo, pa v državi ni pričakovanega zanimanja za zaposlitev v vojski. Razpis za zaposlitev dvestopetdeset novih vojakov, ki bi jih vključili v 10. motorizirani bataljon za posredovanje v mednarodnih mirovnih operacijah, ni bil povsem uspešen. Načelnik odseka za motivacijo in informiranje pri generalštabu Slovenske vojske polkovnik Jože Majcenovič je v izjavi sredstvom javnega obveščanja povedal, da so doslej poslali sklep o izbiri približno 20 kandidatom. Pregledujejo še 73 predlogov, umik prošenj oziroma vlog interesentov pa je še pred zaposlitvijo občuten.

Slovenska vojska išče nove poklicne vojake tudi tako, da v nekaterih enotah vojakom, ki odslužijo obvezni vojaški rok, delijo propagandni material, s katerim jih vabijo k redni zaposlitvi v armadi. Po besedah polkovnika Jožeta Majcenoviča je med doslej prijavljenimi kandidati za zaposlitev v vojski okoli 20% žensk.

M.

ITALIJANSKO PRAVO

USTANOVLJENA DRŽAVNA CIVILNA SLUŽBA

DAMJAN HLEDE

Z zakonom št. 64 z dne 6. marca 2001, ki je bil objavljen v uradnem listu št. 68 dne 22. marca 2001, je bila ustanovljena državna civilna služba, ki ima te namene: pripomoči k državni obrambi z nevojaškimi sredstvi, omogočiti realizacijo ustavnih načel o družbeni solidarnosti, promovirati solidarnost in sodelovanje na narodni in mednarodni ravni z ozirom na varstvo človekovih pravic in na vzgojo k miru, prispevati k varstvu državnih dobrin (okolje, spomeniško varstvo, kultura, civilna zaščita), prispevati k civilni, socialni, kulturni in poklicni formaciji mladih, tudi preko ustanov, ki delujejo na tujem.

Ustanovitev državne civilne službe je treba razumevati v neposrednem odnosu z zakonodajo o postopni spremembi obveznega vojaškega služenja v poklicno vojaštvo (zakon št. 331 z dne 14. decembra 2000). Zakon, ki ustanavlja državno civilno službo namreč, izrecno določa, da se bo civilno služenje od dne, ko bo obvezno vojaško služenje prekinjeno, izvrševalo zgolj na prostovoljski ravni. Ker bo do dokončne prekinitve obveznega vojaškega služenja prišlo 1. januarja leta 2007, lahko rečemo, da bo dotlej tudi za novo civilno služenje veljalo prehodno izvajalno obdobje. To dvojno obdobje označuje predvsem sledeči prehod v pojmovanju civilnega služenja: od obveznosti, ki je alternativna služenju vojaškega roka, do pravega prostovoljnega služenja. To pomeni, da, dokler še obstaja obvezno vojaško služenje, je civilna služba prostovoljna samo v določenem pomenu, in sicer v smislu, da predpostavlja izrecno prošnjo zainteresiranih.

V prehodnem obdobju bo torej civilno služenje še zmeraj predstavljalo alternativo služenju obveznega vojaškega roka, z eno samo vsebinsko novostjo: civilno služenje bo emancipirano od ugovora vesti. Če je v preteklosti lahko imel dostop do civilnega služenja samo, kdor je izrekel ugovor vesti, odslej ne bo več tako. Zadostovala bo samo preprosta osebna izbira. Ugovor vesti bo postalo samo eno od možnih izhodišč za civilno služenje.

Tudi v prehodnem obdobju pa bo možno civilno služenje na zgolj prostovoljski ravni. Dostop do njega bodo imele le ženske - italijanske državljanke od osemnajstega do šestindvajsetega leta ter moški, ki so bili zavrnjeni od vojaškega služenja zaradi nesposobnosti in niso še dopolnili šestindvajsetega leta starosti. Zakon poverja vlado naj v dvanajstih mesecih izdela izvajalne norme, ki naj določijo pogoje za dostop do prostovoljnega civilnega služenja, načine dostopa do njega, njegovo trajanje in pravno ter ekonomsko ureditev.

JESENSKE IN ZIMSKE SORTE RADIČA

PRIMEREN ČAS ZA SEJANJE

Julij je še primeren čas za sejanje jesenskih in zimskih sort radiča, še vedno pa lahko posejemo sorte za rezanje. Pri nas je to predvsem tržaški solatnik, za katerega pa velja, da ga moramo takoj ob setvi dobro zaliti in predvsem zasenčiti gredico, da bo dobro skalil. Zalivamo ga zjutraj in zvečer. Ko požanjemo prvi pridelek, gredico sproti tudi oplejemo in jo nato pognojimo s tekočim gnojilom. Pri tem pazimo, da ne bo koncentracija previsoka, ker bi sicer lahko radič zažgali. Ob primerni oskrbi režemo ta radič vsaj štirikrat. Za rezanje so ob zelenem, tržaškem primerne tudi nekatere sorte iz Veneta. Zlasti treviški in veronski radič. Radič iz Verone je v sedanjem času izrazito zelene barve in ga sproti žanjemo ter redčimo. Na jesen začne spreminjati barvo in postopoma rdeči. Ta sorta je precej odporna in tudi ob skromni zaščiti, dobro prezimi. Na spomlad pa oblikuje rdeče koničaste glavice, ki jih lahko tudi silimo, saj naredi močne korenine. Tudi treviški radič je primeren za siljenje in dobro prezimi. Ima suličaste liste, ki so v poznem poletju in jeseni primerni za rezanje, s hladom in krajšimi dnevi pa začne oblikovati glavo, navadno je to manjša rozeta. Med glavnatimi radiči poznamo več vrst, ki so primerne tudi za naše kraje. Za setev teh sort je skoraj prepozno, vendar bodo do mraza še razvile dovolj lepe glave, da se setev še izplača. Drugače pa se raje odločimo za presaditev sadik, saj jih ni težko najti. Mogoče kar pri sosedu, ki je dovolj zgodaj sejal, sedaj pa želi razredčiti sadike. Tudi v nekatereih semenarnah dobimo cele platoje s sadikami, ki imajo okrog korenin zemljo, tako da ni nobenih težav pri presajanju. Glavnate sorte radiča sejemo na dobro pripravljene gredice, ki smo jih pognojili z zrelim hlevskim gnojem ali pa s kompostom, ki smo ga vdelali v vrhnjo plast zemlje po vsej površini gredice. Sejemo v vrste, ki naj bodo med seboj oddaljene 30 do 40 cm. Po štirih, petih tednih, ko ima radič že štiri do šest listov, vrsto preredčimo in pustimo po eno rastlinico približno na razdaljo kakih 10 cm. Redčili bomo nato vsaj še enkrat, saj bo nekaj radičev gotovo propadlo zaradi polžev, koreninskih uši, miši ali drugih razlogov. Poskrbeli bomo, da bodo razvijajoče se glave radiča stale na razdalji kakih 30 cm. Nekateri priporočajo sajenje na gredice, ki smo jih prej prekrili z zastirko, se pravi s temno plastično folijo, ker se bomo izognili pletju, istočasno pa tudi ohranili večjo vlago v tleh in ugodnejšo vrhnjo strukturo tal, kar vse bolje vpliva na rast povrtnine. Za male družinske površine pa to ne bo tako nujno. Poznamo več sort glavnatega radiča. Za jesenski čas, do prvega mraza, je zelo primerna sorta rdeča krogla - palla rossa, sicer ne prezimi na prostem in tudi za siljenje ni primerna, ker ima prešibke korenine. Sorta averto je poleti zelena, ko se dnevi krajšajo, pa se začenja rdečiti, ob nižjih temperaturah dobi lepo vinsko rdečo barvo. Za setev te sorte je mogoče že pozno, razen če nimamo posebno ugodnih, zavetnih leg, ki niso podvržene hudim nihanjem temerature. Ta sorta kar dobro prezimi na prostem. Cenjena in zelo okusna je sorta krušnjak, bolj poznana kot pan di zucchero, ki razvije velike, podolgovate, svetlo zelene glave. Julij je še primeren čas za setev te sorte. Kot rečeno, naj bo posejana v vrste in nato razredčena na razdaljo vsaj 20 cm v vrsti, medtem ko mora biti medvrstna razdalja vsaj 30 - 40 centimetrov. Ta sorta jesenskega radiča ne prenese mraza in jo moramo porabiti, preden pade prva slana.

V semenarnah bomo dobili še druge sorte glavnatih ali zimskih radičev. Vsaka ima svoje značilnosti in okus. Vsako lahko poskusimo in nato glede na pridobljene izkušnje izbiramo.

ZA UREDITEV TRŽNEGA REDA

OBVEZNA PRIJAVA VINOGRADOV

Zveza neposrednih obdelovalcev opozarja vse posestnike vinogradniških površin, ki obdelujejo več kot 1000 m², da morajo obvezno prijaviti vinograde. Registracija vinogradov je pogoj za pridobivanje močnih ugodnosti s strani javnih ustanov in uprav ter Evropske zveze. Prijavo vinogradov predvideva pravilnik št. 1493 iz leta 1999 in pravilnik št. 1227 iz leta 2000 v zvezi z obnavljanjem in preusmerjanjem vinogradov. Vse fizične in juridične osebe morajo torej prijaviti vinograde do 31. julija letos, in sicer vse površine, ki jih imajo v lasti od 1. septembra 1998, in morebitne spremembe do 1. septembra 2000. Prijava sodi v postopek Evropske zveze za ureditev tržnega reda. Ta predvideva, da vsaka država članice uredi t.i. vinogradniški inventar, na osnovi katerega bodo nato usklajevali tudi evropski tržni red za vino in vinske izdelke. V primeru ugotovitve nepravilnosti, se pravi, v primeru, da pristojni nadzorni organizmi ugotovijo nepopisane vinograde, imajo lahko lastniki, ki so s to dejavnostjo začeli po 1. septembru 2000, hude posledice.

Zveza neposrednih obdelovalcev zato opozarja vse vinogradnike, ki niso že poskrbeli za popis svojih s trtami zasajenih površin, da se čim prej javijo na svojih sindikalnih organizacijah, da do konca meseca uredijo to vprašanje. Nadalje jih obvešča, da morajo s seboj prineseti kopije posestnih listov vinogradniških površin, izvlečke zemljiške knjige, kopije katastrskih map, poleg tega pa še kopijo dovoljenja za obnovitev vinogradov, razporeditev trt, opis gojitvene oblike in še veljavno osebno izkaznico ter davčno številko.

SLOVENIJA

SINDIKALNI PROTESTI

O PROBLEMU URNIKOV

Sindikat delavcev trgovine v Sloveniji nadaljuje prizadevanja za odpravo odloka o obratovalnem času trgovin ob nedeljah in praznikih, ki ga je sprejela ministrica za gospodarstvo Tea Petrin. Njena odločitev, ki jo je sprejela brez predhodnega soglasja sindikatov in drugih socialnih partnerjev, je uveljavila najbolj liberalen obratovalni čas v Evropi. Trgovine so zdaj ob nedeljah in praznikih lahko odprte neomejen čas, kakor želijo delodajalci v svoji težnji za dobičkom. Pri tem prednjači "najboljši sosed", kot se v javnosti predstavlja trgovsko velepodjetje Mercator.

Delavke in delavci v trgovini so spričo omenjenega režima pri obratovanju trgovin ob skoraj ves počitek, ki bi jim pripadal ob nedeljah in praznikih. Delodajalcem se boje zameriti, ker bi sicer lahko bili odpuščeni. Iz mnenjskih raziskav izhaja, da bi se bila velika večina slovenskih potrošnikov pripravljena odpovedati nakupovanju ob nedeljah in praznikih. V sindikatu delavcev trgovine v Sloveniji, ki ga podpirajo tudi drugi sindikati, ponovno opozarjajo, da je treba pravilnik o obratovalnem času trgovin ob nedeljah in praznikih spremeniti in ga prilagoditi upravičenim težnjam zaposlenih delavk in delavcev. Če bo potrebno, bo sindikat začel zbirati podpise za referendum o obratovalnem času. Omenjajo tudi možnost splošne stavke, ki bi jo oklical omenjeni sindikat, ki ima 40 tisoč članov.

V sindikatu opozarjajo, da se bodo zoper omenjeni obratovalni čas bojevali z legalnimi sredstvi, pri čemer mirijo tiste, ki napovedujejo, "da bodo trgovci začeli razbijati izložbe".

M.

ODLOŽENA OBRAVNAVA V NOVOGORIŠKEM MESTNEM SVETU

O EKOLOŠKI SANACIJI V PODJETJU MEBLO

Naravovarstvene organizacije, ekologi in privrženci t.i. "zelenega gibanja" v Novi Gorici že več let zahtevajo odpravo dveh največjih središč oziroma virov onesnaževanja na območju mesta.

V Solkanu Krajevna skupnost in prebivalci nadaljujejo boj zoper onesnaževanje, ki ga povzroča Solkanska industrija apna v svojem kamnolomu nad naseljem in v proizvodnem obratu v centru Solkana. Lastniki Solkanske industrije apna zdaj zagotavljajo, da bodo s posodobitvijo proizvodnih postopkov pri pridobivanju apna odpravili tudi največje vzroke onesnaževanja. Če se to v najkrajšem času ne bo zgodilo, pa bodo prebivalci Solkana zoper omenjeno industrijo vložili posamične civilne tožbe in od onesnaževalca zahtevali plačilo škode. V morebitnem takem postopku bo tožencem nudil strokovno pomoč odvetnik Tomaž Marušič iz Solkana, kot je povedal našemu sodelavcu.

Do novega zapleta pa je prišlo v primeru ekološke sanacije tovarne iverk poslovnega sistema Meblo v Kromberku. V tovarni zatrjujejo, da uspešno izvajajo program za odpravo čezmerne emisije lesenega prahu iz obratov za izdelavo ivernih plošč. Podjetje je nedavno mestnemu svetu mestne občine Nova Gorica poslalo poročilo o sanacijskih posvetih v letu 2000. Ti naj bi zagotovili, da bo stopnja čiščenja dosegla 96% od skupne emisije lesenega prahu v okolje, odpravljenega pa naj bi bilo tudi 95% modrikastega dima, ki zdaj onesnažuje naselja na območju Kromberka. Tik pred obravnavo poročila o izvajanju sanacije, ki ga je poslala tovarna iverk poslovnega sistema Meblo, pa so svetnice in svetniki dobili na svoje sedeže v dvorani občine pisni protest Goriškega društva za kakovost bivanja. V dokumentu zavračajo trditve o uspešnem poteku sanacije v Kromberku, poročilo tovarne pa ocenjujejo "kot nepopolno, zavajajoče in nestrokovno". Opozarjajo nadalje, "da ima mestna občina za varovanje okolja svoj oddelek, službo in poseben odbor. Zaradi tega Goriško društvo za kakovost bivanja ugotavlja, da našteti pristojni upravni organi ne izvajajo nalog, ki jim jih nalaga zakon, ter so zato odgovorni za ogrožanje zdravja občanov po 9. členu zakona o varstvu okolja". V omenjenem pismu je Goriško društvo za kakovost bivanja tudi zapisalo, "da ne bo dovolilo napraviti enake napake, kot se je zgodila v industriji Salonit v Anhovem, kjer so vodilni vedeli za nevarnosti svojega početja, a so ljudi zavajali in tam še do danes ni nihče odgovarjal". Društvo je tudi opozorilo, "da je lesni prah hrastovega in bukovega lesa rakotvoren". Svetnice in svetniki mestnega sveta mestne občine Nova Gorica so ob soočenju dveh stališč oziroma resnic o onesnaževanju okolja, ki ga povzroča tovarna iverk poslovenega sistema Meblo v Kromberku, zadevo odložili in bodo o njej razpravljali na eni od prihodnjih sej mestnega sveta.

M.

NOVI PROJEKTI

HIT SE ŠIRI V TUJINO

Predsednik uprave družbe HIT (hoteli, igralništvo, turizem) v Novi Gorici, Branko Tomažič, in predsednik njenega nadzornega sveta, Črtomir Špacapan, sta 6. t.m. na časnikarski konferenci pojasnila nove projekte za razširitev dejavnosti Hita v Sloveniji in v tujini. Prevzeli bodo večinski delež v družbi Casino v Mariboru, kjer bo HIT ob avtocesti proti Avstriji zgradil novo igralnico.

Sklenjen je tudi dogovor za nakup hotela Maestral v Pržnem. Tam bo HIT razvijal kongresni turizem in igralništvo, ki bo namenjeno zlasti gostom iz Italije. HIT bo ustanovil svojo družbo v Črni gori, o čemer bo s tamkajšnjo republiško vlado sklenil posebno pogodbo. Nadzorni svet Hita je potrdil tudi projekt o prevzemu igralnice in ustanovitvi svoje družbe na otoku Bonaire, na Nizozemskih Antilih. Tam bodo odprli manjšo igralnico, za začetne stroške pa je HIT odobril 100.000 ameriških dolarjev. Na vprašanje o tem, če ustanavljanje novih igralnic pomeni, da so v Hitu zaskrbljeni zaradi možnosti zmanjševanja gostov v novogoriških igralnicah, je Branko Tomažič odgovoril pritrdilno in dodal, da bi HIT tudi s širitvijo igralniške dejavnosti na druga območja rad ohranil in celo povečal sedanji obseg poslovanja. Zaradi velikih sredstev, ki bodo potrebna za nove investicije, bi HIT del dobička iz lanskega leta prihranil, kar bo pomembno vplivalo na večji delež lastnega kapitala pri financiranju omenjenih in drugih razvojnih programov. Predsednik uprave Tomažič je ob tem povedal, da je čisti dobiček družbe HIT v lanskem letu znašal skoraj 817 milijonov tolarjev.

M.

FORMULA 1 / SCHUMY NASLOVU NAPROTI!

HÄKKINEN PRVI NA VELIKI NAGRADI VELIKE BRITANIJE

Tako bi lahko zapisali v komentar po nedeljski dirki Formule 1 v slovitem mestecu Silverstone v Angliji, kjer je sedanji svetovni prvak Michael Schumacher pristal na končnem drugem mestu, zmagal pa je finski as Häkkinen.

Po skoraj letu dni je tokrat zmagal finski dvakratni svetovni prvak v Formuli 1 Mika Häkkinen, ki je 15. t.m. tudi prvič slavil v Silverstonu, na legendarnem in zahtevnem dirkališču, kjer si je sedanji svetovni prvak Schumacher pred dvema letoma poškodoval nogo v hudi nesreči in se tedaj poslovil od skoraj gotovega prvega mesta v skupnem seštevku za svetovno prvenstvo v Formuli 1. Zmagovalec je seveda presrečen, saj letos Miki ni šlo in ni šlo, imel je vrsto odstopov, nekatere že na samem startu, ko ga je izdajala elektronika, nenehne težave s svojim dirkalnikom McLaren-Mercedes in v cirkusu F1 se je že govorilo, da bo ob koncu sezone ob mesto prvega voznika pri "srebrnih puščicah". Njegovo mesto naj bi prevzel škotski dirkač David Coluthard, kar pa po dirki v Veliki Britaniji ni več možno, saj je Häkkinen z zanesljivo in prepričljivo vožnjo dokazal, da še vedno spada med najboljše voznike F1.

Pred leti smo slišali enega največjih poznavalcev in protagonistov F1 Franka Williamsa, ki z invalidskega vozička s tipično angleško hladnokrvnostjo in dobrodušno umirjenostjo podeželskega gentlemana vodi istoimensko moštvo, ko je za neko televizijsko hišo dejal, da se v F1 vse povrne: "Že dolgo časa sem v F1 in vem, da se prej ali slej sreča obrne, da se še tako nesrečnemu vozniku prej ali slej sreča nasmehne!" Ta Williamsova ugotovitev seveda tokrat velja za Häkkinena, ki pa je s svojo nedeljsko zmago pomembno pomagal predvsem Michaelu Schumacherju, ki sedaj na skupni lestvici za svetovno prvenstvo premočno vodi pred drugouvrščenim Coulthardom in je že danes, ko manjka do konca prvenstva v F1 samo še šest dirk, skorajda jasno, da bi moral imeti Schumacher res veliko smolo, da ne bi osvojil že četrtega naslova najboljšega v F1 in se tako izenačil s "Profesorjem", francoskim legendarnim dirkačem Alainom Prostom. Schumy tolče torej rekorde za rekordi in v nedeljo bi že lahko izenačil Prostovih 51 zmag v F1, če bi seveda... zmagal, a bo moral še malce počakati. Da zna čakati, pa je dokazal že med nedeljsko dirko v Silverstonu, ko je po napačni odločitvi Ferrarijevega moštva za dva postanka v boksih vozil zelo previdno in nabiral točke za končni cilj: svetovno prvenstvo. Vseeno pa je Schumy lahko zadovoljen, ker je tokrat zares dirkal predvsem tako, da je z enim očesom budno pazil na skupno razpredelnico, saj bi si sicer težko predstavljali, da bi tudi odličnemu Häkkinenu dopustil, da ga leta prehiti na koncu za več kot pol minute!

Ferrarijev drugi voznik Barichello je pristal v Silverstonu na tretjem mestu, četrto mesto je osvojil kolumbijski dirkač Montoya na Williamsu, peti je bil obetavni finski dirkač Raikkoenen v Sauberju, šesti pa presenetljivi Nemec Heidfeld, prav tako s Sauberjem. Mimogrede še povejmo, da ima Sauber-Petronas vgrajen Ferrarijev dirkalni motor, enakega tistemu, s katerim je lansko leto slavil Schumacher, kar govori v prid odlične kakovosti tovarne iz Maranella.

Schumy torej sedaj vodi pred drugouvrščenim Coluthardom na skupni lestvici za svetovno prvenstvo s 37 točkami prednosti, kar ni malo. Rdeči Ferrari pa je tudi prvi na lestvici proizvajalcev motorjev in dirkalnih bolidov, saj vodi pred moštvom McLaren-Mercedes s 54 točkami razlike.

POMEMBEN DOGOVOR DVEH SLOVENSKIH ŠPORTNIH DRUŠTEV NA GORIŠKEM

OLYMPIA IN VAL ZDRUŽENA!

To je gotovo vest, ki je vredna daljšega zapisa in tudi globljega razmisleka, saj še do pred nekaj dnevi ne bi mogli zapisati tako pomembnega naslova ob dejstvu, da sta se goriška slovenska odbojkarska kluba združila in bosta v naslednji tekmovalni sezoni nastopala pod imenom Govolley v ženski državni B2 ligi.

Do pomembne združitve v slovenski ženski odbojki je prišlo izjemno hitro, saj sta ŠZ Olympia in odbojkarski klub Val dosegla dogovor v slabih desetih dneh in bo tako odslej skupna ženska članska odbojkarska ekipa nastopala v državni B2 ligi, medtem ko se bo Olympia odpovedala igranju v deželni C ligi in je zato tudi Olympijino vodstvo že povedalo, da oddaja-prodaja svoje mesto v tej ligi kakemu lokalnemu odbojkarskemu klubu. Ker pa je novica o združenju dveh slovenskih ženskih odbojkarskih ekip še sveža, kakih novosti o tem, kdo bo prevzel mesto ženske članske vrste Olympie v deželni C ligi, zaenkrat še ni.

Do izjemno pomembne združitve, ki odpira nove možnosti razvoja slovenske odbojke na Goriškem, je lahko prišlo zaradi novih razmer v manjšini sami in pa predvsem dveh pomembnih stvari: enotna in združena ekipa bo močnejša in tudi denar, ki ga ekipa potrebuje za nastop v B2 ligi, bo bolj smotrno porabljen. Pomembna združitev ženskih odbojkarskih ekip seveda vnaša nov zagon v ves zamejski šport, saj sta tako odbojkarski klub Val kot športno združenje Olympia danes zgleden primer, kako prav imajo tisti, ki trdijo, da je v slogi moč, in sta zato omenjeni športni ekipi lahko tudi za zgled ostalim, ne samo športnim klubom.

Tako Val kot Olympia seveda ob dejstvu, da združujeta ženski članski ekipi v eno, močnejšo in zato tekmovalnejšo, upamo tudi uspešnejšo, seveda ne izgubljata svojih identitet; prav pa je, da povemo, da sta bila oba kluba v preteklosti odraz dveh delov naše manjšine in so morda prav zato danes športniki tisti, ki kažejo, v katero smer bo potrebno v naši manjšini hoditi: v vse večje in iskrenejše sodelovanje, v smer večje enotnosti, ki naj privede do tiste enotnosti, v kateri bo vsak lahko ohranil lastno pre-

FOTO BUMBACA

pričanje in identiteto. Spomnimo se, da sta bila tako Val kot Olympia še do včeraj velika nasprotnika, kar je bilo razumljivo, a časi se spreminjajo in prav je tako. Tudi zato iskreno pozdravljamo združitev obeh ženskih odbojkarskih ekip in seveda šesterici Govolley želimo v prihodnji sezoni veliko uspehov!

Predsednika ŠZ Olympia smo vprašali za izjavo ob pomembnem dogodku in solastnik tiskarne Budin, v kateri se tiska tudi naš tednik, **Ivo Špacapan (na sliki levo)**, ki je Olympijin predsednik šele dober mesec dni, je rad povedal naslednje: "Vse se je zgodilo zelo hitro in brez ovinkov lahko povem, da je bil glavni razlog za združitev obeh ekip predvsem v tem, da so časi dozoreli za to pomembno in upajmo tudi uspešno dejanje. Bilo pa bi krivično, če ne bi tudi povedal, da je združitvi članskih ženskih ekip Olympie in Vala botrovalo tudi dejstvo, da bo združena ekipa v državni B2 ligi močnejša, upajmo, da tudi uspešnejša. Že vrsto let tudi oba odbojkarska kluba skrbno pazita in varčujeta z denarjem. Tudi za prihranitev denarnih, živih stroškov gre namreč pri združitvi! Enotni bomo močnejši in združitev obeh članskih ženskih odbojkarskih ekip pomeni tudi to, da bo trener imel na voljo večjo izbiro pri sestavi članske ekipe. Obe športni združenji, Val in Olympia, bosta sedaj lahko bolje ovrednotili lasten igralski kader. Seveda si želimo v prihodnjem prvenstvu predvsem veliko športnih uspehov! Ko to govorim za žensko združeno ekipo, seveda ne smem pozabiti moške članske vrste Olympie, ki bo tudi prihodnjo sezono nastopala v deželni C ligi in se skušala prebiti v sam vrh deželne odbojke. Tudi njim želim veliko uspehov!"

Ivan Plesničar (na sredi), predsednik Odbojkarskega kluba Val, je tudi zadovoljen z združitvijo in poudarja predvsem velik pomen odbojke za vso slovensko narodno in športno prisotnost na Goriškem: "Jasno je, da sem osebno zadovoljen, da je prišlo do združitve članskih ženskih ekip Vala in Olympie, a sam bi rad predvsem poudaril posebnost odbojke na Goriškem. Slovenci smo namreč na Goriškem izjemno dobri, izjemno dobro razvejani in uveljavljeni v odbojki, in to tako v moški kot ženski! Tu ne mislim samo na naše društvo Val, ampak na vso slovensko odbojko, ki ji krajevni časopisi posvečajo od vedno veliko pozornosti. Videli ste, da sta združitvi naših ženskih članskih ekip italijanska dnevnika te dni posvetila veliko pozornosti, in to predvsem zato, ker smo Slovenci v odbojki na Goriškem izjemno dobri, uspešni in je prav, da bomo tako tudi naprej ostali! Ne smemo pozabiti, da je slovenska goriška odbojka dala današnji italijanski vsedržavni odbojkarski moški reprezentanci dva člana, in sicer Mateja Černica ter Lorisa Manià, kar je že samo po sebi izjemno pomembno in seveda za ves slovenski in deželni šport izredno priznanje. Odbojka ima na Goriškem posebno težo in tudi slovenska društva jo imamo! Ne smemo pa pozabiti, da je do združitve ženskih ekip Vala in Olympie prišlo tudi zaradi stroškov, ker se tako pri Valu kot pri Olympii zavedamo, da denarja ne smemo metati skozi okno! Prepričan sem, da bo Govolley boljša ekipa in bo dobro nastopala v državni B2 ligi! Slovenski športniki ostajamo odprti tudi do večinskega naroda, a prepričan sem, da moramo kot Slovenci nadaljevati po tej poti, ki jo nakazuje tudi združitev ženskih ekip Vala in Olympie!"

Novi predsednik ekipe Govolley, ki bo nastopala v B2 ženski državni ligi, je postal **David Grinovero (na desni)**, edini slovenski predstavnik v goriškem pokrajinskem svetu, sicer pa sam dolgoleten športni delavec pri Olympii. Na vprašanje, česa si od nove ženske članske odbojkarske vrste najbolj želi, nam je povedal naslednje: "Že dejstvo, da je prišlo do združitve ženskih članskih ekip Vala in Olympie, je izjemno pomembno. Rad pa bi še posebej poudaril, da sta se športno združenje Olympia in odbojkarski klub Val dokončno dogovorila o združenju šele minuli petek. Precej hitro je prišlo do združenja, a vse je bilo storjeno premišljeno in zavestno! Združenju ženskih članskih ekip je botrovalo več stvari, gotovo pa je najbolj pomembno dejstvo, da bomo v državni ženski B2 ligi sedaj močnejši, da bo združena ekipa Govolley tako sedaj močnejša in najbrž tudi uspešnejša. Predvsem pa bi tudi rad poudaril dejstvo, da bomo lahko sedaj naredili močnejšo žensko člansko ekipo iz slovenskih goriških igralk, kar je po mojem izjemno pomembno. Enostavno povedano: tako pri Valu kot pri Olympii smo mnenja, da bomo združeni močnejši. Ne smemo seveda tudi pozabiti na to, da bomo združili denarna sredstva, saj danes šport vse več stane. Igralkam želim vso srečo, podrobneje pa bomo žensko člansko ekipo seveda predstavili v naslednjih dneh!"

JUP

JACQUES ROGGE NOVI PREDSEDNIK MOK-A

OLIMPIJSKE IGRE PRVIČ NA KITAJSKEM!

Odločitev je bila najbrž vse prej kot lahka, a v Moskvi se je 13. t.m. le izvedelo, kdo bo organizator poletnih olimpijskih iger (OI) l. 2008. To bo kitajska prestolnica Peking. Člani Mednarodnega olimpijskega komiteja (MOK) so zadnjič pod vodstvom Juana Antonia Samarancha določali mesto prireditev olimpijskih iger in se odločili za Peking, četudi je imela kitajska prestolnica veliko nasprotnikov; predvsem so bili proti vsi tisti, ki vedno znova poudarjajo nespoštovanje človečanskih pravic s strani kitajske države in tamkajšnjega režima. Mimogrede: samo v zadnjih dveh mesecih so na Kitajskem usmrtili več kot dva tisoč ljudi! Člani MOK-a so se torej modro odločili in OI zaupali Kitajski, ki se jih sicer dolgo ni udeleževala zaradi političnih razlogov. Ni šlo zgolj za modrost, ampak tudi za velikanske gospodarske interese, saj je več kot poldrugo milijardo ljudi velik kitajski trg odlična vaba za velike sponzorje olimpijskih iger. Šport namreč danes koraka z roko v roki z multinacionalkami, ki proizvajajo tako ali drugače s športom

povezane stvari, pa naj gre za coca colo ali za športne copate in obleke družbe Nike, če omenimo samo dva od največjih sponzorjev sodobnih OI. Več kot milijarda morebitnih kupcev je torej velika priložnost, ki jo velja izkoristiti do konca; danes dejansko ni nobene prireditve, ki bi bila za proizvajalce tako zanimiva, kot so OI. Spomnimo se le dejstva, da je coca cola smela prvič v Sovjetsko zvezo šele takrat, ko so v Moskvi organizirali OI. Ta podatek pove o tem, kdo je najvažnejši pri olimpijskih igrah, več, kot nam povedo vsi anali sodobnega športa. Dodajmo za zgodovinski spomin še to, da je pred leti, ob stoletnici sodobnih OI, ameriško mesto Atlanta (rojstno mesto coca cole) dobilo OI namesto Aten, kar tudi pove veliko. Pozorni opazovalci vedo tudi povedati, da se je Kitajska za kandidaturo Pekinga najbolje pripravila, saj bo lahko v sedmih letih, ki jo še ločijo od prireditve OI, postorila vse, da bodo leta 2008 OI take kot še nikoli. Kitajska ima tudi izjemno dobre športnike, na zadnjih igrah je osvojila največ medalj za ZDA in že sedaj lahko stavimo, da bodo Kitajci storili vse, da bodo doma daleč na prvem mestu po številu osvojenih zlatih olimpijskih medalj. Coca cola, Mc Donald's in drugi pa seveda upajo, da bodo pristavili svoj lonček...

V Moskvi se je glavni odbor MOK-a tudi odločil, da končno obrne list zgodovine olimpijskih iger ter se končno in dokončno poslovi od genija in tirana sodobnih OI, kar je v dvajsetletni "vladavini" gotovo bil španski predsednik MOK-a Juan Antonio Samaranch. Stari lisjak je pred dvema desetletjema dobil skromno kajžico in iz nje napravil tovarno denarja, kar je MOK danes, gotovo najvplivnejša in najmočnejša svetovna športna organizacija. Imel je dobre in slabe lastnosti, prav pa je, da se upokoji.

Novi predsednik MOK-a je belgijski kirurg Jacques Rogge **(na sliki)**, ki je bil izvoljen na čelo MOK-a za osem let s pravico, da še enkrat kandidira še za štiri leta. Rogge je bil odličen jadralec, ki je trikrat nastopil na OI, dvakrat je bil svetovni prvak, predvsem pa velja danes za umirjenega človeka, ki bi rad olimpijskim igram vrnil dostojanstvo in jih napravil skromnejše; rad bi omogočil vsem državam sveta, da se udeležijo OI. Danes je namreč v svetu 40 takih držav (beri: revežev!), katerih športniki ne dosegajo norm za udeležbo na OI.

ZUT

Z 11. STRANI

LEPI POČITNIŠKI DNEVI SO SE IZTEKLI

MITJA ČERNIC, dvajsetletni univerzitetni študent psihologije v Ljubljani, "animator", zapustil je središče v zadnjem tednu, ker je odšel k skavtom na kar tri tabore.

V središču sem že "izurjen" veteran, z otroki sem izbojeval že veliko "bitk", ker imam izkušnje z volčiči. Med animatorji sem bil edini fant; prav bi bilo, če bi bil z mano še kdo, kajti večkrat sem bil "tovorno" sredstvo, ker so mi otroci skakali na hrbet in hoteli, da jih "prevažam". Vsakemu otroku sem skušal posvečati veliko pozornosti, zato sem moral paziti, da nisem nikogar zanemarjal; posebno tistih ne, ki niso imeli prijateljev. Ko sem predlagal razne igre, so jih najprej odklanjali z raznimi ugovori, nato pa jih sprejemali. Najraje so igrali nogomet, toda navajal sem jih tudi na igranje starih iger, kot so skrivanje, pšenica in druge. Večkrat smo tudi risali. Od drugega tedna dalje sem bil še "vodni čuvaj" v bazenu, ko so se otroci v njem kopali in zabavali ob plavanju, "špricanju" itd. Mislim, da so se pri nas dobro počutili. Pomembno je bilo to, da so hodili nasmejani domov. Če mi bo študij dovolil, se bom tudi v prihodnje javil, ker mi je všeč delo z otroki. Ob koncu se zahvaljujem svoji pomočnici Tanji, ker se je res izkazala, otrokom pa želim, da bi še naprej pametno uživali poletje in ne bi čepeli pred televizijo ali elektronskimi igricami, marveč naj bodo, če se le da, zunaj na prostem, v stiku z naravo ali pa naj obiščejo prijatelje in se z njimi igrajo. Skratka, naj bodo aktivni, gledanje televizije je skrajno pasivno!

MARTINA HLEDE, enaindvajsetletna študentka muzikologije v Gorici, "animatorka".

To je moja druga izkušnja v središču in letos sem včasih nadomeščala Mirjam. Lani sem prišla zato, ker me je poklical Mauro, predvsem pa, ker so mi zelo všeč otroci. Imela sem tudi nekaj suplenc v osnovni šoli, končala sem namreč učiteljišče. Delati z otroki je odgovorno delo. Ta park je čudovit, a zelo velik; otroci se radi razkropijo in zato je treba biti še bolj budni. Prav je, da si tudi sami naberejo izkušenj, zato smo jih pustili še kar proste, toda zmeraj pod našimi pazljivimi očmi. Najraje so v skupinicah izbirali prostore in pripravljali svoje postojanke ob drevesih. Zato je bilo pač treba paziti, da ni nevarnosti, da se ne pričkajo ali pa celo pretepajo, kar se včasih pač zgodi. Zelo radi so se podili po travniku in se igrali nogomet, posebno intenzivno v zadnjih dneh. Jaz sem imela v oskrbi precej številno skupino predšolskih otrok; največ jih je bilo v zadnjih dveh tednih. Veliko malčkov je bilo med 41 otroki, ki so se udeležili celodnevnega izleta v Bordano in Fagagno v torek, 10. julija. V teh krajih smo si ogledali metulje v naravi, simpatičnega medveda Lucia in štorklje. Za ogled metuljev smo se morali povzpeti na hrib, kajti metulji so bili na planinici, otroke je hoja utrudila in najmanjše je bilo treba vzeti v naročje oz. na hrbet. K sreči sonce tisti dan ni pripekalo. Ko smo opazovali medveda, se je ulil dež. Popoldne v Fagagni je bilo vreme bolj naklonjeno in videli smo veliko štorkelj; ob travniku se je vil potoček, ki je takoj pritegnil pozornost otrok. Najmlajši so ob povratku od utrujenosti kar zadremali v avtobusu. V središču so se le-ti radi igrali in risali, predvsem s tempera barvicami. Tudi peli smo našo izvirno himno o slonih. Martina Černic je spisala besedilo, jaz pa glasbo. Sedaj, ob koncu Srečanj sem trudna in bom šla malo na počitnice. Vsak dan smo namreč animatorji bili tu že pred osmo, domov pa smo odhajali po trinajstih trideset, čeprav so otroci zapuščali središče že prej. Zadnji teden se pač trudnost vztrajno oglaša in budnost peša.

Gospa ANI SAKSIDA, članica Sončnice, "ekonom", je skrbela za vsakodnevno malico in spremljala otroke v delavnice socialnega centra CISI.

V delavnice CISI smo hodili tri tedne, v torek, četrtek in petek. Zahajali smo peš po skupinah, navadno nas je bilo deset, enkrat celo devetnajst. Otroci, od najmanjših do največjih, so obiskovali delavnice z velikim navdušenjem. Pravzaprav je bilo veliko laže delati z malčki iz vrtca, ker so bolj ubogljivi kot večji, čeprav so bili tudi ti pridni, a seveda bolj zahtevni. Ko smo se podali "na delo" prvi dan, smo med potjo nabrali cvetje na bližnjem travniku - k sreči smo ga natrgali tisti in še naslednji dan, ker so takoj potem pokosili travo in rož ni bilo več. Cvetje smo posušili in dali v papir. S tem smo pripravili kompozicije, oz. iz starega papirja smo s posebnim postopkom dobili novega in vanj "umesili" cvetje. Iz tega smo izdelali različne predmete, zvezke, kažistrani, škatlice za svinčnike itd. Najmlajši so napravili tudi mozaike iz obrušenih koščkov stekla; tako so nastali podstavki za lonce. Največje presenečenje je bilo takrat, ko se je kar osem dečkov znašlo v šiviljski delavnici in zbrano vezlo čipke v veliki tišini. Okrasili so si brisače z določenim vzorcem. Šivali so celo na šivalni stroj. Tudi osebje se je čudilo marljivosti dečkov, kaj takega niso še doživeli. Največja želja dečkov pa je bila iti v mizarsko delavnico. Vsakič so me nestrpno čakali v vrsti, da bi jih peljala. Toda, žal, vsi niso mogli z mano, saj je bilo število obiskovalcev omejeno. Iz kosov lesa so izdelovali traktorje, kočije, letala, sablje in še marsikaj. Pri delu so zelo uživali, saj jih je mizar najprej vodil, potem pa jim prepustil, da so sami oblikovali. Nad mizarsko delavnico so se nazadnje navdušile še deklice, tako da je v njej kar prekipevalo. Delovala je tudi delavnica za oblikovanje gline; iz le-te so otroci izoblikovali različne živali. Pri obiskih delavnic bi rada poudarila nekaj: ni bilo pomembno le golo izdelovanje predmetov, pač pa navdušenje do dela in zlasti to, da so se otroci v njih srečevali s prizadetimi ljudmi in se z njimi sprijaznili, jih znali sprejemati kot sebi enake. To ni vselej lahko. Eden izmed ciljev naših obiskov delavnic je bil sprejeti te ljudi, se z njimi spoznati in pri tem se otresti vseh predsodkov, ki jih do njih imamo večkrat tudi odrasli. Oni so nas vsakič izredno lepo sprejeli in bili srečni naših obiskov. Izkazovali so nam veselje in iskrenost, ki sta izžarevala tudi, ko so nas obiskali v središču 12. t.m. in nam prinesli v dar zastavice z znakom Sončnice. Z le-tem so okrasili tudi lepo sešito torbo za nakupovanje, ki so mi jo poklonili, da ne bi malice nosila več v plastičnih vrečkah. Ena punca se je celo kopala v bazenu, ker si je to srčno želela. Naši otroci so pripravili kratek program s himno in štirimi prizorčki. Skupaj smo pomalicali in praznovali rojstni dan Martine Č. Mislim, da je to pobudo s CISI vredno nadaljevati, saj so stiki z drugačnimi zelo pomebni pri zorenju osebnosti naših otrok.

MIRJAM PAHOR, študentka glasbe na konservatoriju v Trstu, "koordinatorka oz. ravnateljica" poletnega središča.

Koordinirala sem delo med animatorji, kakor smo si ga zamislili po programu, ki smo ga določili na kratkem vsakodnevnem sestanku. To nalogo sem letos opravljala že tretje leto. Bila sem tudi nekakšen vezni člen med sestrami - Zavodom - in središčem. Rada sprejemam to odgovornost, čeprav je bilo letos dokaj naporno, ker sem imela precej obveznosti in sem težko usklajevala svoje urnike. Sicer pri vodenju središča ni bilo velikih težav, razen tega, da je v tako obširnem prostoru precej težko nadzorovati otroke, ki so pač zelo živahni. Bila sem zelo zadovoljna s potekom in z animatorji ter njihovimi pomočniki. Z njimi vsako leto skušamo uvesti kaj novega, privlačnega za otroke. Letos je bilo v prvem tednu okrog petinštirideset udeležencev, v naslednjih je bil kar cel naval, saj smo imeli okoli šestdeset otrok, kolikor jih pač zmore sprejeti naše središče. V tem času je bilo nekoliko težje nadzorovati vse te male navihance. Imeli smo veliko predšolskih otrok, pa tudi večji so bili živahni. Sedaj sem trudna, a zadovoljna, da je šlo vse v redu, ker ni bilo nobenih nezgod kljub živahnosti otrok. Kakšna praska je seveda bila, a nič resnega.

Tudi letos smo imeli nekaj stikov s poletnim središčem Dijaškega doma iz Gorice, a manj kot lani. Skupna pobuda, Zeleni teden, je npr. odpadla, ker lanska ponudba ni zadovoljila naših organizatorjev. Srečali smo se v bistvu dvakrat. Eno srečanje je bilo namenjeno malčkom iz vrtca in prvošolčkom; potekalo je v Dijaškem domu. Bil je kratek tečaj o motoriki, gibalni tehniki. Drugo pa je bilo tu v parku, kjer smo imeli vrsto iger, a slabo vreme nam je preprečilo izvesti celotni program. V centru smo skušali otroke čim manj obremenjevati in jih prepustiti igranju, kar je tudi prvi in najpomembnejši cilj Srečanj. Veliko staršev se namreč odloča za naše središče prav zato, ker so tu otroci na prostem, na zraku, v zaprtih prostorih so že med šolskim letom. Otroci so najraje izbirali svoje postojanke in vsakič obvestili animatorje, v katerem kotičku se bodo igrali. To se mi zdi zelo zrelo obnašanje otrok do nadzorovalcev. Opazila sem tudi, da so otroci imeli zelo radi animatorje in so se nanje navezali. Le malokateri je želel biti nekako izoliran. Dan se je v centru začel že ob sedmih in pol, zbor je bil okoli devetih. Vsak animator je zabeležil prisotnost in odsotnost "svojih" varovancev, nato pa smo določili, kako bo potekalo jutro. Najprej smo imeli vodene igre, po malici smo določili skupino, ki je odšla v bazen. V glavnem je prevladovala prosta igra, pod nadzorstvom, seveda.

ISABEL MANIA', skoraj polnoletna študentka zavoda Ivan Cankar, "pomočnica".

Prvič sem v središču in pomagam Martini Hlede v skupini najmanjših otrok. Z njimi sem se dobro znašla, sedaj sem malo utrujena, vendar ni tako hudo. Spremljala sem jih na izlet, na katerem je bilo prav lepo. Upam, da me bodo sprejeli tudi naslednje leto, ker so mi otroci zelo všeč in sem rada z njimi, saj imam kar nekaj izkušenj kot varuška svojih bratrancev. Zadovoljna sem, da sem preživela ta mesec v tako veseli družbi, ker drugače bi se dolgočasila doma. Sedaj bom šla na morje in tu nadaljevala tukajšnje delo, ker bom pazila svoje bratrance, nato pa bom spremljala števerjanske otroke na letovanje v Kočo sv. Jožefa. Potem pa bom odšla malo "na potep" s prijatelji. Končno!

MARTINA ČERNIC, študentka slovenščine in umetnostne zgodovine na ljubljanski fakulteti, "animatorka".

To je moja prva izkušnja v središču, in sicer s skupino srednjih otrok (drugi in tretji razred). Priznati moram, da so me te jutranje ure prav izčrpale. V začetku sem bila malo prestrašena, saj nisem vedela, kako deluje središče, a zadostovalo mi je nekaj dni, da sem se popolnoma vključila v tok. Otroci so se tudi name zelo navezali, veliko smo se igrali. Igre so si sami izbirali, včasih sem predlagala kakšno staro igrico, npr. "ristanc" (narišejo se polja in nato se vanje meče kamenčke skakljaje), a nad njo se otroci niso navdušili, ker jim manjka vztrajnosti. Motilo me je to, da otroci ne znajo končati začete igre. Pa še nekaj je bilo: strogo so bile ločene deklice od fantičev. Niso se hoteli igrati skupaj. Dečki so se igrali zbivanje in nogomet, deklice pa bolj umirjene igrice. Prijateljstev tudi nismo mogli vsiljevati. Zelo dobrodošle so bile delavnice v CISI, v katerih so otroci lahko ustvarjali, ker tu v središču nimamo primernih prostorov za tovrstne dejavnosti. Delo v njih jih je zelo navdušev alo, le nekateri niso hoteli sodelovati. Otroci so namreč precej samovoljni in nekatere je bilo prav težko "ukrotiti". Beseda pač ne pomaga. Animatorji smo bili dobro uigrani, znali smo sodelovati med sabo in biti v oporo eden drugemu. Že samo s pogledom smo se sporazumevali, pa tudi Mirjam nam je pri tem veliko pomagala. Naš poletni center se nekoliko razlikuje od drugih, ki imajo veliko delavnic. Marsikomu se to zdi nenavadno, vendar pri nas je poudarek na igrah, igranju, sprostitvi, ne pa delavnicah. Tu jim je dana svoboda, možnost druženja v skupnih igrah. Večkrat otroci ne znajo več biti v družbi, ne znajo se igrati. Spominjam se, da sem se kot otrok celo leto igrala tudi z malenkostmi, sedaj pa je treba otrokom predstaviti "cel projekt". Nekatere je bilo treba sploh naučiti se igrati v družbi in si najti prijatelja.

Lepo so se imeli na plesnem tečaju, ki je bil na sporedu v tretjem tednu. Obiskovalo ga je 38 osnovnošolskih otrok. Potekal je v telovadnici KC Lojze Bratuž. Vsak dan smo hodili tja in učitelj Franci iz plesne šole Urška nas je čakal in z otroki vadil približno eno uro; znal jih je "držati pod komando". Zelo zabavno jih je bilo gledati med vadbo. Celo dečki so se navdušili nad plesom, čeprav so se prej kujali. Konec tedna smo imeli zaključno prireditev in otroci so se na njej prav dobro izkazali. Seveda so bile nekatere napake in na ta račun smo se smejali, vendar so bili fantastični, saj so se v enem tednu zelo veliko naučili. Program je bil dobro zasnovan in otroci so se veselili plesov iz pravljičnega sveta. Mislim, da bi se v prihodnje ta pobuda lahko ponovila.

TANJA ZORZUT, gimnazijka na liceju Primož Trubar, "pomočnica".

Bila sem pomočnica Mitje, ki je imel skupino večjih otrok. Otroci so bili še kar živahni, bolj kot sem si pričakovala, vendar je bilo lepo sodelovati z njimi. Dobro sem se imela. Tu sem bila pet tednov, tega mi ni žal, saj drugače bi doma ne vedela, kaj delati. Ukvarjala sem se z dekleti; veliko smo risale, se igrale na karte, izbirale pač bolj umirjene igre. Hodile smo tudi v bazen. Na celodnevnem izletu je bilo lepo in mislim, da so bili otroci veseli. Vse je bilo prav. Upam, da bom še prišla, sedaj odhajam na tabor, potem pa na morje.

MAURO LEBAN, predstavnik Skupnosti družin Sončnica, odgovorni za organizacijo Srečanj 2001.

Tudi letos je bila Sončnica organizator Srečanj, njihov pokrovitelj pa Svet slovenskih organizacij, ki finančno podpira tudi poletno središče v Štandrežu. Naš problem je pravočasno dobiti animatorje, težko jih je sploh najti. Tisti, ki so že vpeljani, imajo maturo in je treba poiskati nove; univerzitetni študentje imajo ravno v tem času izpite; naši animatorji so namreč študentje. Po zakonu morajo biti vzgojitelji poletnih središč polnoletni in morajo imeti že izkušnje na tem področju, pomočniki pa so lahko tudi mlajši. Posebno ravnateljica oz. oseba, ki je prisotna ves čas, mora imeti že določene izkušnje. Izbrali smo Mirjam Pahor, ker med šolskim letom vodi pošolski pouk pri sestrah; animatorje pa moramo vsakič iskati. Martina Hlede, ki je z nami že nekaj časa, nam je priskočila na pomoč. Na Martino Černic smo se tudi lahko zanesli, ker jo poznamo že iz skavtskih vrst, sama pa je priznala, da je težko uskladila to delo s svojim študijem in da jo je to dobesedno izčrpalo po petih tednih. Za prihodnje pa razmišljamo, da bi v središču imeli neko osebo, ki bi bila tudi s pedagoškega vidika na tekočem o vsem in da bi znala pripraviti oz. si zamisliti program Srečanj. Ne vemo, če bo to nalogo prevzel kak odbornik Sončnice ali kaka druga sposobna oseba. V središču je bilo letos v celoti 93 otrok, prva dva tedna jih je bilo nekaj čez 40, ostale pa od 58 do 60. To število je tudi maksimalno, ki ga lahko sprejme središče. Sedaj so normative za poletne centre precej strožje in treba jih je upoštevati. Najprej je bila zanje pristojna pokrajina, sedaj pa občina. Sicer pa ima naše središče vse pogoje, saj deluje v zavodu, ki se določil drži skozi vse leto. K sreči je bilo letos lepo vreme, sicer bi bili nekoliko v škripcih s prostori. Če bi deževalo, bi se lahko zatekli v telovadnico KC Lojze Bratuž, ki nam je bila dana na razpolago, pa tudi skavtje so nam obljubili svoj veliki šotor, pagodo. Cilj našega središča je predvsem sprostitev in igre otrok v naravi, zato mislimo prihodnje leto organizirati srečanje s starši, da jim že vnaprej obrazložimo naše namene. Slišali smo namreč, sicer maloštevilne pripombe, da je naš program bolj skromen, toda namen našega središča je, da se otroci igrajo na prostem in da se naučijo se igrati, ker nekateri tega niso več zmožni, in da se naučijo živeti v skupnosti. Delavnice namreč ponujajo že vsi in naš cilj ni ta. Sicer bomo v bodoče skušali vsak teden ponuditi nekaj posebnega, tako da se bodo vsi otroci lahko udeležili kakšne zanimive ponudbe.